

Π

παγάκι (α): μπούζο, ο (κυριολ. πάγος)

π.χ. νά χα μπούζορα, κε κουρλέ κα ντουκχάν = μην τρως παγάκια, τα λαιμά σου θα πονέσουν.

παγάκι (β): παγάκι, ο

π.χ. τσχου μανγκέ παγάκια α(ν)ντί καϊάβα = ρίζε μου παγάκια μες στον καφέ.

παγερός (α) (επίθ.): μπουτ-σσουντρό-ί (κυριολ. πολύ κρύος)

π.χ. μπουτ-σσουντρί μπαλμπάλ = παγερός άνεμος.

Αντίθ. τατό = ζεστός, θερμός.

παγερός (β) (άκλ. επίθ.): μπουτ-μπουζλού (κυριολ. πολύ κρύος).

παγίδα (για πουλιά, για ποντίκια): φάκο, ο

π.χ. μο φάκο ασταρντά τσιρικλί = η παγίδα μου έπιασε πουλί, ο μισσκόι αστάρντιλο κάι φάκο = το ποντίκι πιάστηκε στην παγίδα.

παγιδεύω (μετβ. ρ.): ασταρνταράβ (= κάνω να πιαστεί, ασταράβ = πιάνω, κρατώ) (βλ. πιάνω (β)).

παγκάκι: παγκάκι, ο

π.χ. μπεσσένας κάι παγκάκια = καθόντουσαν στα παγκάκια.

πάγκος: πάγκο, ο

π.χ. τχο ε μανγκινά οπρά πάγκο = βάλε τα εμπορεύματα πάνω στον πάγκο.

πάγος: μπούζο, ο.

παγούρι: παγούρι, ο

π.χ. σι παϊ α(ν)ντό παγούρι; = έχει νερό μες στο παγούρι;

παγούρι: μπαρντάκο, ο.

πάγωμα: παουσαριπέ, ο

Αντίθ. ταταριπέ = ζέσταμα.

παγωμένος (α) (μτχ.):

παουσαρντό,-ί και παουμέ (άκλ. επίθ.).

π.χ. παουμέ σι ο παϊ = παγωμένο είναι το νερό.

Συνών. σσουντρό = κρύος.

Αντίθ. ταταρντό = ζεσταμένος.

παγωμένος (β) (άκλ. επίθ.):

μπουζλού (σ.α. κρύος)

π.χ. πουτάρ μανγκέ εκ μπουζλού μπίρα τε παβ = άνοιξε μου μία παγωμένη μύρα να πιω.

Αντίθ. τατό = ζεστός, φραμπαρντό = καυτός, καυτερός, καμένος,

αναμμένος, ζεματιστός,

ζεματισμένος, ασσλάκι = καυτός,

ζεματισμένος, ζεματιστός.

παγωνιά: σσουκό-σσιλ και σσουκό-σσύλ, ο (κυριολ. ξερό κρύο)

π.χ. σσουκό-σσιλ κερέλ αβρί = παγωνιά κάνει έξω.

παγωνιέρα (α): μπουζγκέρα, η (από τη λέξη μπούζο, ο = πάγος, μπουζγκέρα σ.α. ψυγείο, π.χ.

α(ν)ντί μπουζγκέρα σι ο παϊ = μες στο ψυγείο είναι το νερό).

παγωνιέρα (β): μπουζανάβα, η (από τη λέξη μπούζο, ο = πάγος, μπουζανάβα σ.α. ψυγείο, μπουζανάβα μτφ. = παγωνιά).

παγώνω (α) (μετβ. ρ.): παουσαράβ

π.χ. παουσαράβ ε μπίρε α(ν)ντό ψιγίο = παγώνω τις μύρες στο ψυγείο, πφά(ν)ντε ο ουντάρ, παουσαρντάν αμέν = κλείσε την πόρτα, μας πάγωσες.

Συνών. σσουντραράβ = ψυχραίνω, κρυώνω (μετβ.).

Αντίθ. ταταράβ = ζεσταίνω.

παγώνω (β) (μετβ. ρ.):

μπουζλανταράβ.

παγώνω (αμετβ. ρ.): παουσάαβ

π.χ. παουσάιλε με βαστά κατάρ ο σσιλ = πάγωσαν τα χέρια μου από το κρύο.

Συνών. σσουντριάβ = ψυχραίνομαι.

Αντίθ. τατιάβ = ζεσταίνομαι.

παγωτατζής: ντο(ν)ντουρματζίο, ο
π.χ. νακχλό ο ντο(ν)ντουρματζίο; =
πέρασε ο παγωτατζής;

παγωτό: παγοτό, ο και
ντο(ν)ντουρμάβα, η

π.χ. τε κινές μανγκέ παγοτό = να
μου αγοράσεις παγωτό, κάταρ λιάν
καγιά ντο(ν)ντουρμάβα; = από πού
πήρες αυτό το παγωτό;

παζάρεμα: παζαρλούκο, ο (σ.α.
συμφωνία)

π.χ. καλέ σσεέσκε ντα παζαρλούκο
κα κεράς; = και γι' αυτό το πράγμα
παζάρεμα θα κάνουμε;

παζαρευτής: παζαρτζίο, ο
(σ.α. πωλητής στο παζάρι), θηλ.
παζαρτζίκα, η.

παζαρεύω (αμτβ. και μτβ. ρ.):
παζαρλούκο-κεράβ (= παζάρεμα
κάνω, συμφωνία κάνω).

παζάρι: παζάρι, ο
π.χ. τζαβ κάι παζάρι = πάω στο
παζάρι, ικάλ ε μανγκινά κάι παζάρι,
κα μπικί(ν)ντον = βγάλε τα
εμπορεύματα στο παζάρι, θα
πουληθούν.

παζαρίσιος (επίθ.): παζαρέσκο, -ι
Συνών. παναηρέσκο =
πανηγυριώτικος.

παθαίνω (αμτβ. ρ.): πατισάαβ
π.χ. ντικχλάν σο πατισάιλεμ αγκιές;
= είδες τι έπαθα σήμερα;

παιγμένος (μτχ.): κχελντό, -ί.

**παιγμένος (μουσικό όργανο,
τραγούδι, μουσική) (μτχ.):**
μπασσαλντό, -ί.

παιδάκι: χουρντορό, ο
π.χ. σαό σσουκάρ χουρντορό! = τι
όμορφο παιδάκι!
(βλ. και μωράκι).

παίδεμα: μαρντιπέ, ο
π.χ. μπουτ μαρντιπέ σι κάι καγιά
μπουκί = πολύ παίδεμα έχει αυτή η
δουλειά.

(μαρντιπέ σ.α. αγώνας).

παιδεμός: μαρντιπέ, ο.

παιδεύομαι (α) (αμτβ. ρ.):
μαράμαν

π.χ. μαρέλπες πε νασφαλιμάσα =
παιδεύεται με την αρρώστια του.
(το ρήμα μαράμαν κυριολ.

σημαίνει: δέρνομαι (μέση διάθεση).
Μτφ. μαράμαν λέμε για τα ρήματα:
πασχίζω, μοχθώ, προσπαθώ,
παιδεύομαι, αγωνίζομαι και
καταγίνομαι).

π.χ. μαράμαν τε ικαλάβ μο μαρνό =
αγωνίζομαι να βγάλω το ψωμί μου.

παιδεύομαι (β) (αμτβ. ρ.):
μαρντιάβ (κυριολ. δέρνομαι παθητ.
διάθεση)

π.χ. κάι κο γκού(ν)ντο τε μαρντόλ
η μπουκί. = στο νου σου να
παιδεύεται η δουλειά. (δηλ. να 'χεις
το νου σου πρώτα στη δουλειά και
μετά σε άλλα πράγματα).

παιδί (α): χουρντό, ο
π.χ. καζόμ χουρντέ σίτουτ; = πόσα
παιδιά έχεις;
(βλ. και μωρό).

παιδί (β): τσαβρό (= αγόρι),
τσααβό και τσααό, ο (= αγόρι, γιος)
π.χ. κάι γκελό ο τσααβρό; = πού
πήγε το παιδί (το αγόρι);

(υποκ.) τσααβρορό, τσααβορό και
τσααορό, ο.

παιδιάστικός: (βλ. παιδικός).

παιδιάτρος (ο): χουρντένγκο-
ντοκτόρι, ο (= χουρντένγκο =
μωρών, παιδιών, ντοκτόρι =
γιατρός).

παιδιάτρος (η): χουρντένγκι-
ντοκτόρκα, η.

παιδικός (α) (επίθ.): χουρντικανό,-
ί

π.χ. χουρντικανέ πατέ = παιδικά
ρούχα, χουρντικανέ μενία = παιδικά
παπούτσια.

(βλ. και μωρουδίστικός).

παιδικός (β) (επίθ.): χουρντένγκο, -ι (= παιδιών, μωρών, σ.α. μωρουδίστικος, είναι η γενική πτώση του πληθυντικού της λέξης χουρντό, ο = παιδί, μωρό. Η λέξη χουρντό σε άλλη τσιγγάνικη διάλεκτο χρησιμοποιείται και ως επίθετο, χουρντό, -ί = μικρός, -ή επίσης και χούρντο, -ι = μικρός, -ή) π.χ. χουρντένγκο κχελιπέ = παιδικό παιχνίδι, ε χουρντένγκε σσέα σι νταά πααλϋ κατάρ ε μπαρένγκε = τα παιδικά ρούχα είναι πιο ακριβά από των μεγάλων.

παιδικότητα: χουρντιπέ, ο.

παιδοκτόνος: χουρντένγκο-κατίλι, ο (χουρντένγκο = παιδιών, μωρών, κατίλι, ο = φονιάς, εγκληματίας, κακοποιός, κακούργος).

παίζομαι (α) (αμετβ. ρ.):

κχελί(ν)ντιαβ

π.χ. κάι σαβό κανάλι κα κχελί(ν)ντολ καβά φίλιμι; = σε ποιο κανάλι θα παιχτεί αυτή η ταινία;

παίζομαι (β) (αμετβ. ρ.): κχελντιάβ

π.χ. γκαντάλ νι κχελντόλ καβά κχελιπέ = έτσι δεν παίζεται αυτό το παιχνίδι (κχελντιάβ και κχελί(ν)ντιαβ σ.α. χορεύομαι, κχελανταράβ (ενεργ. διαμ. ρ.) = παίζω κάποιον-οια, κουνώ, κάνω να παίζει-ουν, βάζω να χορέψει-ουν, κάνω να χορέψει-ουν, π.χ. κχελαντάρ ε χουρντέ τζι τε κεράβ η ζουμί = παίξε το παιδί μέχρι να κάνω το φαγητό, νά κχελαντάρ κο βας = μην κουνάς το χέρι σου, του ζόρλαν μαγκές τε κχελανταρές μαν; = εσύ με το ζόρι θέλεις να με κάνεις να χορέψω;)

παίζω (παιχνίδι) (αμετβ. και μετβ. ρ.): κχελάβ (σ.α. χορεύω)

π.χ. ε χουρντέ κχελέν γκαρναντι(ν)ντό = τα παιδιά παίζουν κρυφτό, τζας τε κχελάς τόπα = πάμε να παίξουμε ποδόσφαιρο, μο πφαλ

κχελέλ λιλά κάι καβενάβα = ο αδερφός μου παίζει χαρτιά στο καφενείο.

(βλ. και χορεύω, ψυχαγωγούμαι).

παίζω (παιχνίδι) (μετβ. ρ.):

κχελανταράβ (= κάνω κάποιον να παίζει, τον διασκεδάζω) (σ.α. κουνώ)

π.χ. κχελανταράβ με χουρντέν = παίζω τα παιδιά μου.

(βλ. και ψυχαγωγώ).

παίζω (μουσικό όργανο) (μετβ. ρ.): μπασσαλάβ

π.χ. ο Νίκο τζανέλ τε μπασσαλέλ μπουζούκι = ο Νίκος ξέρει να παίζει μπουζούκι.

(βλ. και ηχώ (μετβ.)).

παίνεμα: ασσαριπέ και ασσαρντιπέ, ο

(ασσαρντιπέ σ.α. δόξα).

παινεμένος (επίθ.): ασσαρντό,-ί

π.χ. ασσαρντό σι λεσκό αλάβ = παινεμένο είναι το όνομά του, ασσαρντέ αναβάταρ σι = από παινεμένη οικογένεια είναι, ασσαρντό σι λεσκό ντατ = παινεμένος είναι ο πατέρας του.

Συνών. ασσου(ν)νταρντό = ζακουσμένος, διαλαλημένος, διαδεδομένος, ασσου(ν)ντό = ζακουστός, ακουστός.

παινεσιά: (βλ. παίνεμα).

παινούομαι (α) (αμετβ. ρ.):

ασσαράμαν

π.χ. ιν μαγκάβ τε ασσαράμαν, πούτσεν μαν αβρετχάρ = δεν θέλω να παινευτώ, ρωτήστε για μένα από αλλού, σα μαγκέλ τε ασσαρέλπεσ = όλο θέλει να παινεύεται.

παινούομαι (β) (αμετβ. ρ.):

ασσάρντιαβ

π.χ. ασσάρντολ λεσκό αλάβ σα ε ντουνιαβάταρ = παινεύεται το όνομά του απ' όλον τον κόσμο.

παινούω (μετβ. ρ.): ασσαράβ

π.χ. ασσαρέλ πε πφαλέ = παινεύει τον αδερφό του.

παίζιμο (παιχνιδιού): κχελιπέ, ο (βλ. και παιχνίδι, χορός).

παίζιμο (μουσικού οργάνου):

μπασσαλιπέ, ο (βλ. και ηχώ (μετβ.)).

παίρνομαι (αμετβ. ρ.): λι(ν)ντιάβ

π.χ. κολάη νι λι(ν)ντόλ αβγκιέ εκ κχερ = εύκολα δεν παίρνεται σήμερα ένα σπίτι. (λι(ν)ντιάβ μτφ. = γίνομαι αφηρημένος, αφαιρούμαι, αδρανώ, γίνομαι αμήχανος).

παίρνω (μετβ. ρ.): λαβ

π.χ. σο μανγκέσα κα λαβ τουκέ = ό,τι θέλεις θα σου πάρω, κ' αβάβ τε λαβ τουτ με ε τομαφιλέσα = θα `ρθω να σε πάρω εγώ με το αυτοκίνητο, λαβ ε χουρντέ α(ν)ντί μι ανγκάλι = παίρνω το μωρό στην αγκαλιά μου, κα λαβ με πατέ ντα κα τζάβταρ = θα πάρω τα ρούχα μου και θα φύγω. (βλ. και λαμβάνω, παραλαμβάνω)

Αντίθ. νταβ = δίνω, μπαίνω.

παίρνω (τον εαυτό μου) (μέσο ή αυτοπαθές ρ.): λάμαν

π.χ. λέτουτ ντα τζάταρ κατάρ = πάρε τον εαυτό σου και φύγε αποδώ (λάμαν σ.α. καταπιάνομαι π.χ. λióμαν ε μπουκένσα, ο(ν)ντάν νασσί γκελόμ = πήρα τον εαυτό μου (καταπιάστηκα) με τις δουλειές, γι' αυτό δεν μπόρεσα να πάω, πάλε λiάν-τουτ καλέ λεκσικόσα; = πάλι πήρες τον εαυτό σου (καταπιάστηκες) μ' αυτό το λεξικό;, γκαντικίν μπουτ κάι μανγκένασπες, σόσκε νι λιέπες; = τόσο πολύ που αγαπιόντουσαν, γιατί δεν παρθήκανε (παντρευτήκανε);

παίρνω (ενεργ. διαμ. ρ.):

λι(ν)νταράβ (= βάζω να πάρει-ουν, κάνω να πάρει-ουν, κάνω να

παρθεί-ούν, κάνω έκτρωση, σ.α. ξεμυαλίζω, καταδίδω)

π.χ. τζάμπα λι(ν)νταρντάν μα(ν)ντέ καλά χαμάτα κχόνικ νι χαλά λεν = άδικα μ' έβαλες να πάρω αυτά τα φαγητά; κανείς δεν τα έφαγε, κα λι(ν)νταράβ λεστέ καβά κχερ = θα τον κάνω να πάρει αυτό το σπίτι, καζόμ χουρντέ λι(ν)νταρντάν τζι ακανά; = πόσα παιδιά έκανες έκτρωση μέχρι τώρα;, λι(ν)νταρντά λεσκι γκογκί καιά οροσπούκα = του ξεμυάλισε το μυαλό αυτή η πόρνη, λι(ν)νταρντά λε α(ν)ντρέ καβά φρουκαμτζίο = τον κατέδωσε μέσα (στην αστυνομία) αυτός ο προδότης (λι(ν)νταρντό, -ί (μτχ.) = παρμένος, λι(ν)νταριπέ, ο = το πάρσιμο μέσο άλλου, σ.α. έκτρωση, άμβλωση)

Αντίθ. ντι(ν)νταράβ = βάζω να δώσει-ουν, κάνω να δώσει-ουν, κάνω να δοθεί-ούν, σ.α. μεταδίδω, αποδίδω.

παϊτόνι: παϊτόνι και παϊτόνο, ο

π.χ. παϊτονέσα α(ν)ταντέ ε μπορά = με άμαξα φέρανε τη νύφη.

παιχνίδι: κχελιπέ, ο

π.χ. σαό κχελιπέ μανγκές τε κχελάς; = τι παιχνίδι θέλεις να παίζουμε;

(βλ. και χορός).

παιχνίδια: ντουζέα, ε

π.χ. λε κε ντουζέα ντα κχελ τουκέ = πάρε τα παιχνίδια σου και παίξε για σένα.

(βλ. ξυριστικά).

πακετάκι: πακετίσι, ο

π.χ. ούτε εκ πακετίσι τζιγκάρε νι λiάν μανγκέ τζι ακανά = ούτε ένα πακετάκι τσιγάρα δεν μου πήρες μέχρι τώρα.

πακετάρω (μετβ. ρ.): πακέτο-κεράβ (κυριολ. πακέτο κάνω)

π.χ. κερ-πακέτο καλά λιλά ντα μπιτσχάλ λεν = πακετάρισε αυτά τα χαρτιά και στείλ' τα.

πακέτο: πακέτο, ο

π.χ. τζα κιν μανγκέ εκ πακέτο
τζίγκάρε = πήγαινε να μου
αγοράσεις ένα πακέτο τσιγάρα,
πουτάρ ο πακέτο, τε ντικχάς σο σι
α(ν)ντρέ = άνοιξε το πακέτο να
δούμε τι έχει μέσα, σόσι α(ν)ντέ
καβά πακέτο; = τι έχει μέσα αυτό το
πακέτο;

πάκο: πάκο, ο (πληθ. πάκορα, ε)

π.χ. κι(ν)ντά έκ πάκο τζίγκάρε =
αγόρασε ένα πάκο τσιγάρα.

παλαβιάρης (άκλ. επίθ. ως ουσ.):

παλακάν και παλοκάν
π.χ. παλακάν σαν, ντιλορέα! =
παλαβιάρης είσαι, τρελούτσικε!

παλαβομάρα: παλοκανιπέ, ο

Συνών. ντιλιπέ = τρέλα.

Αντίθ. γκογκιαβεριπέ = λογική.

παλαβός (α) (άκλ. επίθ.): παλοκάν

π.χ. μουκ λε, παλοκάν σι = άστον,
παλαβός είναι.

(η λέξη είναι σύνθετη και σημαίνει
κατά λέξη: πίσω από το αυτί.
Προήλθε από τη λέξη παλάλ = από
πίσω (με αποβολή του αλ της
λήγουσας), το άρθρο ο και τη λέξη
καν = αυτί).

Συνών. ντιλό = τρελός.

Αντίθ. γκογκιαβέρ = λογικός

παλαβός (β) (άκλ. επίθ. ως ουσ.):

παλακάν

π.χ. παλακάν σι λεσκί ρομνί =
παλαβή είναι η γυναίκα του.

παλαβούτσικος (α) (επίθ.):

παλοκανορό,-ί

π.χ. σι εμπούκα παλοκανορό =
είναι λίγο παλαβούτσικος.

Συνών. ντιλορό = τρελούτσικος

παλαβούτσικος (β) (επίθ.):

παλακανορό, -ι.

παλάβωμα: παλοκανισαριπέ, ο

Συνών. ντιλαριπέ = τρέλαμα.

παλαβωμένος (μτχ.):

παλοκανισαρντό, -ί

Συνών. ντιλαρντό = τρελαμένος.

παλαβώνω (αμετβ. ρ.):

παλοκανισάαβ

π.χ. παλοκανισάαλο, ιν τζανέλ σο
κερέλ = παλάβωσε, δεν ξέρει τι
κάνει.

Συνών. ντιλάαβ = τρελαίνομαι.

παλαβώνω (μετβ. ρ.):

παλοκανισαράβ

Συνών. ντιλαράβ = τρελαίνω.

παλαιοπώλης: (βλ. παλιατζής).

παλαιός: (βλ. παλιός).

παλαιότητα: πουρανιπέ, ο
(σ.α. αρχαιότητα).

παλαιστής: πελιβάνο και
πελιβαντζίο, ο

π.χ. μπουτ ζουραλό πελιβάνο σας
κάι πο τερνιπέ = πολύ γερός
παλαιστής ήταν στα νιάτα του.

παλάμη: πάλμα, η

π.χ. (φράση) μι πάλμα χατζόλμαν,
παρέ κα λαβ = με φαγουρίζει η
παλάμη μου, λεφτά θα πάρω.
(βλ. και σφαλιάρα).

παλάτι: σαράι, ο (προφ. με
συνίζηση αί)

π.χ. κερντά εκ κχέρ σαρ σαράι =
έφτιαξε ένα σπίτι σαν παλάτι.

πάλεμα: (βλ. πάλη).

παλεύω (α) (μετβ. ρ.):

πελιβα(ν)νούκο-κεράβ (= πάλη
κάνω).

πάλη: πελιβα(ν)νούκο, ο

παλεύω (β) (μτφ.): (βλ.
αγωνίζομαι, παιδεύομαι).

πάλι (α) (επίρρ.): πάλε

π.χ. κα αβάβ πάλε τχάρα = θα έρθω
πάλι αύριο, σο κερντιλό πάλε; = τι
έγινε πάλι; (στίχοι από ποίημα Γ.
Αλεξίου «πάλε ρακιόλ» (= πάλι
νυχτώνει)) πάλε αϊράτ νασστί κα
πασσλιάβ, ε τσερινά κα γκινάβ =
πάλι απόψε δε θα μπορέσω να
κοιμηθώ, τα αστέρια θα μετράω.
(βλ. και ζανά (επίρρ.)).

Συνών. ντα-εκ-φαρέ, ντα-εκ-ντρομ
και γκένε = ζανά.

πάλι (β) (επίρρ.): γκένε
π.χ. γκένε χας; = πάλι τρως; (σ.α. ξανά).

παλιά (α) (επίρρ.): πουρανέστε
π.χ. πουρανέστε σα ε μανουσσά
πφιρένας γκραστένσα ντα χορένσα
= παλιά όλοι οι άνθρωποι
γυρνούσαν με άλογα και γαϊδούρια.

παλιά (β) (επίρρ.): εβελντέν (σ.α. αλλοτινά)
π.χ. εβελντέν νι κερντόνας καλά
κái κερντόν ακανά = παλιά δεν
γινόντουσαν αυτά που γίνονται
τόρα.
Αντίθ. ακανά = τώρα.

παλιατζής: παλιατζίο, ο (θηλ.
παλιατζύκα, η).

παλικάρι: μρουςς, ο
π.χ. κάι πι όρμπα σι μρουςς = στο
λόγο του είναι παλικάρι.
(βλ. και άνδρας, αρσενικό (το)).
(υποκ.) μρουσσορό, ο.

παλικαριά: μρουσσιπέ, ο
π.χ. καβά σας κο μρουσσιπέ; σάντε
μπαρέ όρμπε τζανές τε φφενές =
αυτή ήταν η παλικαριά σου; μόνο
μεγάλα λόγια ξέρεις να λες.
(βλ. και ανδρεία, ανδρισμός).
Αντίθ. μιμρουσσιπέ = ανανδρία.

παλιός (επίθ.): πουρανό,-ί
π.χ. πουρανό κχερ = παλιό σπίτι,
πουρανό τομαφίλι = παλιό
αυτοκίνητο, πουρανέ πατέ = παλιά
ρούχα, (φράση) σο ρόντες ακανά; ε
πουρανέ κόκαλα μανγκές τε ικαλές;
= τι ψάχνεις τώρα; τα παλιά κόκαλα
θέλεις να βγάλεις; (Γιατί θυμίζεις
παλιά, δυσάρεστα περιστατικά; για
να ξαναμαλώσουμε;)
Συνών. αρανό = φθαρμένος,
χαλασμένος.
Αντίθ. νεβό = καινούριος.

παλιοσίδερο: πουρανό-σάστρι, ο
π.χ. κίντελ πουρανέ-σάστρα για τε
ικαλέλ πο μαρνό = μαζεύει
παλιοσίδερα για να βγάλει το ψωμί

του. (δηλ. ασκεί το επάγγελμα του
ρακοσυλλέκτη για να επιβιώσει).

πάλιωμα (α): πουραριπέ, ο
Αντίθ. νεβανταριπέ = ανακαίνιση.

πάλιωμα (β): πουραρηπέ, ο (από το
αμετβ.ρ. πουράβαβ = παλιώνω
αμετβ.).

πάλιωμα (γ): πουρανταριπέ, ο (από
το επιτατ. μετβ.ρ. πουρανταράβ =
παλιώνω μετβ.).
Αντίθ. νεβαριπέ και νεβανταριπέ =
καινούριωμα, ανακαίνιση,
ανανέωση.

παλιωμένος (μτχ.): πουραρντό,-ί
Αντίθ. νεβανταρντό =
ανακαινισμένος.

παλιώνω (α) (μετβ. ρ.): πουραράβ
π.χ. σα καλά μενία βουραβές,
πουραρντάν λεν = συνέχεια αυτά τα
παπούτσια φοράς, τα πάλιωσες.
Αντίθ. νεβανταράβ = ανακαινίζω.

παλιώνω (β) (επιτατ. μετβ. ρ.):
πουρανταράβ
π.χ. α(ν)ντέ τριν μπρος
πουρανταρντάν ο τομαφίλι = σε
τρία χρόνια πάλιωσες το
αυτοκίνητο.
Αντίθ. νεβαράβ και νεβανταράβ =
καινούριώνω, ανακαινίζω,
ανανεώνω.

παλιώνω (αμετβ. ρ.): πουράβαβ
π.χ. πουράιλε ε μενία = πάλιωσαν
τα παπούτσια., πουράιλο ο τομαφίλι
= πάλιωσε το αυτοκίνητο.

παλούκι: (βλ. πάσσαλος, καζίκι).

παλτό: πάλτο, ο
π.χ. βουράβ κο πάλτο, κα σσιλάβος
= φόρα το παλτό σου, θα κρυώσεις.

παμπάλαιος (επίθ.): μπουτ-
πουρανό (= πολύ παλιός, σ.α.
πανάρχαιος)
π.χ. μπουτ-πουρανό σι καβά
τομαφίλι = παμπάλαιο είναι αυτό το
αυτοκίνητο.
Αντίθ. νεβό = καινούριος, μπουτ-
νεβό = κατακαινούριος.

πάμπλουτος (επίθ.): μπουτ-ζενγκίνι-κα και μπουτ-μπαρβαλό, -ί (= πολύ πλούσιος).

π.χ. μπουτ-ζενγκίνι σι λεσκό ντατ = πάμπλουτος είναι ο πατέρας του.

Αντίθ. μπουτ-τσορό = *πάφτωχος*.

παμπόνηρος (επίθ.): μπουτ-πιφινό, -ί (κυριολ. πολύ πονηρός, σ.α. πολύ έξυπνος).

πάμφτηνα: (βλ. πάμφτηνος).

πάμφτηνος (άκλ. επίθ. και επίρρ.): μπουτ-ουτζούζι (κυριολ. πολύ φτηνός, πολύ φτηνά, σ.α. πάμφτηνα).

πάμφτωχος (επίθ.): μπουτ-τσορό, -ί (= πολύ φτωχός).

Συνών. *φουκαράβα* = *φουκαράς*.

π.χ. μπουτ-τσορό σι ο ζαβα(λ)λίο = πάμφτωχος είναι ο κακομοίρης.

πανάκριβα: (βλ. πανάκριβος).

πανάκριβος (άκλ. επίθ. και επίρρ.): μπουτ-πααλύ (κυριολ. πολύ ακριβός, πολύ ακριβά, σ.α. πανάκριβα).

πανάρχαιος (α) (επίθ.): γκαέτ-πουρανό, -ί (= υπέρ παλιός).

πανάρχαιος (β) (επίθ.): μπουτ-πουρανό, -ί (= πολύ παλιός, σ.α. παμπάλαιος)

Αντίθ. *νεβό* = *καινούργιος*.

πανάσχημος (άκλ. επίθ. και επίρρ.): μπουτ-μπέτι (= πολύ άσχημος, πολύ άσχημα)

π.χ. μπουτ-μπέτι μανούζς = πανάσχημος άνθρωπος (σ.α. πανάσχημα).

Αντίθ. *μούσσουκαρ* = *πανέμορφος, υπέροχος, υπέροχα*.

πανέμορφος (άκλ. επίθ. και επίρρ.): μπούσσουκαρ (σ.α. πανέμορφα)

π.χ. μπούσσουκαρ σι λεσκή τσχεί = πανέμορφη είναι η κόρη του.

(βλ. και υπέροχος, υπέροχα).

(μπουτ = πολύ, πολύς σσουκάρ = όμορφος, ωραίος, όμορφα, ωραία).

Αντίθ. *μπουτ-μπέτι* = *πανάσχημος*.

πανέξυπνος (α) (επίθ.): γκαέτ-μπουτζανγκλό, -ί

π.χ. γκαέτ-μπουτζανγκλό σι, αγκαντάλ κάι ντικχές λε = πανέξυπνος είναι, έτσι που τον βλέπεις (δηλ. μην τον αψηφείς) (γκαέτ = υπέρ, μπουτζανγκλό = πολύξερος, έξυπνος).

πανέξυπνος (β): μπουτ-μπουτζανγκλό, -ί (κυριολ. πολύ πολύξερος, σ.α. πολύ έξυπνος)

π.χ. μπουτ-μπουτζανγκλό σι, λεσκή γκογκί σι νταάμπαρι κατάρ λεσκέ μπροσσά = πανέξυπνος είναι, το μυαλό του είναι μεγαλύτερο από τα χρόνια του (δηλ. είναι σε γνώσεις μπροστά από την ηλικία του).

πανεράς: σεπε(τ)τσίο, ο (κυριολ. καλαθάς), θηλ. σεπε(τ)τσίκα, η.

πανέρι (α): κόσσο, ο.

πανέρι (β): σεπέτο, ο (κυριολ. καλάθι).

πανέτοιμα: (βλ. πανέτοιμος).

πανέτοιμος (άκλ. επίθ. και επίρρ.): μπουτ-αζούρο και μπουτ-αζύρι (κυριολ. πολύ έτοιμος, πολύ έτοιμα, σ.α. πανέτοιμα).

πανεύκολος (άκλ. επίθ.): μπουτ-κολάη (= πολύ εύκολος, πολύ εύκολα)

π.χ. μπουτ-κολάη σι καγιά μπουκί = πανεύκολη είναι αυτή η δουλειά.

Αντίθ. *ζόρι* = *δύσκολος, δύσκολα*

πανήγυρη: παναήρι, ο.

πανηγύρι: παναήρι και πανίρι, ο

π.χ. κα αβές αβγκιέ κάι παναήρι; = θα έρθεις σήμερα στο πανηγύρι;

πανηγυριώτικος (επίθ.):

παναηρέσκο-ι

Συνών. *παζαρέσκο* = *παζαρίσιος*.

πανηγυρτζής: παναηρτζίο, ο (θηλ. παναηρτζίκα, η).

πανί: κοτόρ, ο

π.χ. λε ο κοτόρ ντα κος = πάρε το πανί και σκούπισε.

(βλ. και ύφασμα).
(υποκ.) κοτορορό, ο
πανικοβάλλομαι: (βλ. τρομοκρατούμαι).
πανικοβάλλω: (βλ. τρομοκρατώ).
πανικοβλημένος: (βλ. τρομαγμένος).
πανικόβλητος: (βλ. τρομαγμένος).
πανικός: (βλ. φόβος).
πανουργία: σαπαλιπέ, ο (παράγεται από τη λέξη σαπ = φίδι) (σ.α. κακότητα)
Συνών. τζουγκαλιπέ = δολιότητα, υποουλότητα, μπενγκαλιπέ = διαβολικότητα.
πανούργος (επίθ.): σαπαλό,-ί (κυριολ. φιδίσιος) (σ.α. κακός)
 π.χ. (φράση) τζανές σο σαπαλό, σο πφιννό σι καβά; λεσκή γκογκί κάι αβέλα ρεσέλ, σα ο νασουλιπέ α(ν)ντέ λέστε σι = ξέρεις τι πανούργος, τι πονηρός είναι αυτός; το μυαλό του παντού φτάνει, όλη η κακοσύνη μέσα του είναι. (βλ. λήμμα φιδίσιος).
Συνών. τζουγκαλό = δόλιος, μπενγκαλό = διαβουλευμένος, πφιννό = πονηρός, νασούλ, φενά = κακός.
Αντίθ. μπιπφιννό = απονήρευτος.
πάντα (επίρρ.): σα
 π.χ. σα λατσχό τζάλας μάνσα = πάντα καλά πήγαινε μαζί μου. (βλ. και συνέχεια, όλος, όλο).
Αντίθ. ιτσ = ποτέ, καθόλου.
πάντα (για) (επίρρ.): έπτενιμάσκε (σ.α. οριστικά)
 π.χ. αβιλόμταρ έπτενιμάσκε = ήρθα για πάντα.
παντελόνη: πα(ν)τόλι και πα(ν)τούλι, ο
 π.χ. μελάιλο κο πα(ν)τόλι = λερώθηκε το παντελόνη σου.
παντζάρι: πα(ν)τσάρι, ο
 π.χ. (φράση) κερντιλό λεσκό μούι σαρ πα(ν)τσάρι ε λατζάταρ = έγινε το πρόσωπό του σαν παντζάρι από

την ντροπή, κираβάβ ε παντσάρα = βράζω τα παντζάρια.
(υποκ.) πα(ν)τσαρίσι, ο.
παντζούρι: παντσούρι, ο
 π.χ. πφά(ν)ντε ε παντσούρα = κλείσε τα παντζούρια.
παντοδυναμία (του Θεού): ουσουμναλιπέ, ο.
παντοδύναμος (ο) (μόνο για το Θεό): ουσουμνάλ, ο
 π.χ. (φράση) ο ουσουμνάλ Ντελ τζανέλ σο κερέλ = ο παντοδύναμος Θεός ξέρει τι κάνει.
παντοπωλείο: ντικιάνο, ντικάνο και ντουκιάνο, ο (κυριολ. μαγαζί)
 π.χ. τζα κιν μανγκέ κατάρ ντικιάνο εκ μαρνό = πήγαινε να μου αγοράσεις από το παντοπωλείο ένα ψωμί.
παντού (επίρρ.): κάι-αβέλα (κυριολ. οπουδήποτε)
 π.χ. νά τσχούτουτ κάι-αβέλα = μη ρίχνεσαι (ανακατεύεσαι) παντού.
παντόφλα: πα(ν)ντόφλα, η
 π.χ. κον λιά με πα(ν)ντόφλε; = ποιος πήρε τις παντόφλες μου;
παντοφλάς: πα(ν)ντόφλατζίο, ο
παντρειά (α): ζζενιπέ και ζζενισαριπέ, ο
 π.χ. σικνιντέρα ζζενιπέ μανγκέλ = από μικρός παντρειά θέλει.
παντρειά (β): εβλενμέκο, ο
 π.χ. εβλενμέκο μανγκές; = παντρειά θέλεις;
παντρειά (γ): εβλιλίκo, ο (η ζωή του (της) παντρεμένου (-ης), η κατάσταση του γάμου)
 π.χ. σαρ σι ο εβλιλίκo, αμάλα; = πώς είναι η παντρειά, φίλε;
Αντίθ. μπεκιαρλούκο = αγαμία (η κατάσταση του άγαμου), εργενιλίκι.
πάντρεμα (α): εβλετιρμέκο, ο.
πάντρεμα (β): ζζενισαριπέ, ο (σ.α. παντρειά).

παντρεμένος (α) (επίθ.):

ζζενισαρντό,-ί και ζζενιμέ (άκλ. επίθ.)

π.χ. ζζενιμέ σι λεσκό τσχαβό = παντρεμένος είναι ο γιός του.

Συνών. βεντσιμέ = στεφανωμένος.

Αντίθ. μπιζζενιμέ = ανύπαντρος.

παντρεμένος (β) (επίθ.): εβλίο, -ίκα

π.χ. εβλίο σαν του; = παντρεμένος είσαι εσύ;

Αντίθ. μπεκιάρι = άγαμος,

ανύπαντρος, εργένης.

παντρεύομαι (α) (αμετβ. ρ.):

ζζενισάαβ

π.χ. καβά κουρκό ζζενισάαβ = αυτή την εβδομάδα παντρεύομαι.

Συνών. βεντσισάαβ =

στεφανώνομαι.

Αντίθ. χορισάαβ = χωρίζω (αμετβ.).

παντρεύομαι (β) (αμετβ. ρ.):

εβλενιάβ

π.χ. κάνα κα εβλενίος του; = πότε θα παντρευτείς εσύ;

παντρεύω (α) (μετβ. ρ.):

ζζενισαράβ

π.χ. ζζενισαρέλ πε τσχεά =

παντρεύει την κόρη της.

Συνών. βεντσισαράβ = στεφανώνω.

παντρεύω (β) (μετβ.ρ):

εβλε(ν)τιρίαβ και εβλετιρίαβ

π.χ. εβλε(ν)τιρίορ πε τσχαβέ =

παντρεύει τον γιο του.

πάνω: (βλ. επάνω).

παξιμαδάκι: πισεμετίσι, ο.

παξιμάδι: πισεμέτο, ο

π.χ. λε μανγκέ πισεμέτορα, τε χαβ τφουντέσα = πάρε μου παξιμάδια, να φάω με γιαούρτι.

παπαγάλος: παπαγκάλο και

παπαγάλο, ο.

παπαδιά: παπαζέσκι-ρομνί, η.

παπαδίστικος (επίθ.): παπαζέγγκο, -ι.

παπάκι: παπινορί, η.

παπάς (α): παπάζι, ο

π.χ. τσουμιντόμ ε παπαζέσκο βας = φίλησα το χέρι του παπά, ρά(ν)ντε καλά σακάλα, σαρ παπάζι κερντιλάν = ξύρισε αυτά τα γένια, σαν παπάς έχεις γίνει.

παπάς (β): παπάζο, ο.

παπατζής: παπατζίο, ο

π.χ. τζανές σο παπατζίο σι καβά! = ξέρεις τι παπατζής είναι αυτός!

Συνών. χοχαμντό = ψεύτης,

ψεύτικος, χοχαμτζίο = ψεύτης.

παπατζίδικος (επίθ.):

παπατζιένγκο, -ι.

παπατζού: παπατζύκα, η

Συνών. χοχαμντί = ψεύτρα,

ψεύτικη, χοχαμτζίκα = ψεύτρα.

παπί: (βλ. πάπια).

πάπια: παπίν, η

π.χ. η παπίν μπια(ν)ντά αρνέ = η πάπια γέννησε αυγά, (μτφ.)

κερντιλόμ παπίν κατάρ ο

μπρουσσούμ = έγινα πάπια από τη βροχή (δηλ. έγινα μούσκεμα).

παπιόν: παπιόνι και παπιόν, ο.

παπίσιος (επίθ.): παπινάκο,-ι

π.χ. παπινάκε αρνέ = παπίσια αυγά.

πάπλωμα: γιοργκάνο, ο

π.χ. ουτσχάρτουτ ε γιοργκανέσα = σκεπάσου με το πάπλωμα.

παπλωματάκι: γιοργκανίσι, ο.

παπλωματάς: γιοργκαντζίο, ο.

παπουτσάκι: μενίσι, ο

π.χ. κι(ν)ντόμ λεσκέ μενίσα = του αγόρασα παπουτσάκια.

παπούτσι: μενίο, μινίο και ποστάλι, ο

π.χ. τζουβλικανέ μενία = γυναικεία παπούτσια, μρουσσικανέ ποστάλια = ανδρικά παπούτσια, χουρντικανέ μινία = παιδικά παπούτσια.

πάππος: πάπο, ο (πληθ. πάπορα, ε).

παππούλης: παπορό, ο

π.χ. μουλό μο παπορό = πέθανε ο παππούλης μου.

παπούς: πάπο και πάπου, ο

π.χ. ντικ ο πάπο σο λιά τούκε =
κοίτα ο παππούς τι σου πήρε.

παππούς (που έχει δισέγγονο-α):
μπαρό-πάπο και μπαρό-πάπου, ο
(κυριολ. μεγάλος παππούς).

παρά (συνδ.): παρά
(χρησιμοποιείται μόνο ως
συγκριτικό για να δείξει αντίθεση)
π.χ. νταά-λατσό τε μεράβ παρά τε
ντικχέν με γιακχά γκασαβό σσεί =
καλύτερα να πεθάνω παρά να δουν
τα μάτια μου τέτοιο πράγμα.

παραγγελία: παραγγελία, η
π.χ. α(ν)ταντάν μι παραγγελία; =
έφερες την παραγγελία μου;

παραγγέλνω (μετβ. ρ.):
παραγγελία-νταβ (= παραγγελία
δίνω) και παραγγελία-κεράβ (=
παραγγελία κάνω)

π.χ. σο ντιάν-παραγγελία τε
α(ν)ταβέλ τουκέ; = τι παρήγγειλες
να σου φέρει;

παραγίνομαι (αμετβ. ρ.): γκαέτ-
κερντιάβ (= υπέρ γίνομαι) και
γκαέτ-φαζλά-κερντιάβ (= υπέρ
παραπάνω γίνομαι)

π.χ. γκαέτ-φαζλά-κερντιλί σσουκάρ
η ζουμί = παραέγινε ωραία
(νόστιμο) το φαγητό.

παραγίνομαι: γκαέτ-κερντιπέ, ο (=
υπέρ γίνωμαι).

παραγινωμένος (μτχ.): γκαέτ-
κερντό, -ί (= υπέρ γινωμένος).

παράγκα: μπαράγκα, η (σ.α.
περίπτερο).

παραγκούλα: μπαραγκίσα, η.
παράγομαι (αμετβ. ρ.): ικλάβ
(κυριολ. βγαίνω, ανεβαίνω, σ.α.
σκαρφαλώνω, καβαλάω, φυτρώνω)
π.χ. κάι Ατίνα ικλέν καλά μανγκινά
= στην Αθήνα παράγονται αυτά τα
προϊόντα.

παράγω (μετβ. ρ.): ικαλάβ (=
βγάζω).

π.χ. σο ικαλέλ καγιά φάφρικα; = τι
παράγει αυτό το εργοστάσιο;, καβά

γκαβ μπουτ σσουκάρ ζετίε ικαλέλ =
αυτό το χωριό πολύ ωραίες ελιές
παράγει.

παραδεγμένος (μτχ.): καμπούλι-
κερντό, -ί (καμπούλι = δεκτός,
αποδεκτός, παραδεκτός, κερντό =
γινωμένος, φτιαγμένος).

παράδειγμα: παράδειγμα, ο
π.χ. λε παράδειγμα κατάρ κο πφαλ·
κατάρ καγιά μπουκί γκελό ανγκλέ
βο = πάρε παράδειγμα από τον
αδερφό σου· απ' αυτήν τη δουλειά
πήγε μπροστά αυτός.

παραδειγματίζω (μετβ. ρ.):
παράδειγμα-νταβ (= παράδειγμα
δίνω).

παραδεισένιος (επίθ.): τζε(ν)νετλι-
κέσκο, -ι

π.χ. τζε(ν)νετλικέσκο τχαν =
παραδεισένιο μέρος.

παράδεισος: τζε(ν)νετλίκo, ο
π.χ. σαό σσουκάρ τχαν σι καβά,
σαρ τζε(ν)νετλίκo = τι ωραίο μέρος
είναι αυτό, σαν παράδεισος.

*Αντίθ. τζεε(ν)ντέμο = κόλαση και
τζε(ν)ντέμο = κόλαση.*

παραδεκτός: (βλ. δεκτός).

παραδέχομαι (μετβ. ρ.): καμπούλι-
κεράβ (σ.α. καταδέχομαι, δέχομαι,
συμφωνώ)

π.χ. νι κερέλ καμπούλι πι ντοζς =
δεν παραδέχεται το φταιξιμό του.
(βλ. και δέχομαι).

παραδίδομαι (α) (αμετβ. ρ.):
ντάμαν (= δίνωμαι, νταβ = δίνω,
μαν = εμένα) (σ.α. αφοσιώνομαι,
αφιερώνομαι).

παραδίδομαι (β): ντι(ν)ντιάβ (=
δίνωμαι).

παραδίδω (μετβ. ρ.): νταβ (= δίνω)
π.χ. ρακχαντά παρέ κάι ο ντρομ ντα
γκελό ντα ντιά λεν κάι σσεραλέ =
βρήκε λεφτά στο δρόμο και πήγε
και τα παρέδωσε στους
αστυνομικούς (στην αστυνομία).

παραδίνωμαι: (βλ. παραδίδομαι).

παραδίνω: (βλ. παραδίδω).
παραδοπιστία: (βλ. φιλοχρηματία).
παραδόπιστος: (βλ. φιλοχρήματος, φιλάργυρος, τσιγγούνης).
παράδοση: ντιπέ, ο (κυριολ. δόσιμο), αντέτι, ο (κυριολ. έθιμο) και πουρανιπέ, ο (κυριολ. παλαιότητα)
Αντίθ. λιπέ = πάρσιμο, λήψη, παραλαβή
παραδόσιμος (επίθ.):
 ντι(ν)ντιμάσκο, -ι
παραδοχή: (βλ. δέξιμο).
παραείμαι (συνδετ.ρ.): γκαέτ-σομ, γκαέτ-σεμ (= υπέρ είμαι) και γκαέτ-φαζλά-σεμ, γκαέτ-φαζλά-σομ (= υπέρ παραπάνω είμαι)
 π.χ. γκαέτ-φαζλά λατσό, νι κ' αβές αν καγιά ντουνιαάβα = δε θα παραείσαι καλός, σ' αυτόν τον κόσμο, γκαέτ τφουλό σαν, νά χα μπουτ = παραείσαι παχύς, μην τρωσ πολύ.
παραθυράκι: πεντζεραβίσα και πεντζορκίσα, η
 π.χ. πφά(ν)ντε η πεντζεραβίσα = κλείσε το παραθυράκι.
παράθυρο: πέντζεραβα και πέντζορκα, η
 π.χ. πουτάρ η πέντζεραβα τε λας μπαλβάλ = άνοιξε το παράθυρο να πάρουμε αέρα.
παραιτημένος (μτχ.):
 μουκλι(ν)ντό, -ί
 (βλ. και απολυμένος).
παραίτηση: μουκλιπέ, ο.
παραιτούμαι (αμετβ. ρ.): μουκλιάβ
 π.χ. με μουκλιάβ κατάρ καγιά μπουκί = εγώ παραιτούμαι απ' αυτή τη δουλειά.
 (βλ. και απολύομαι, αφήνομαι).
παρακάλεσμα: μολισαριπέ, ο
 (βλ. και προσευχή).
παρακαλεσμένος (μτχ.):
 μολισαρντό, -ί
παρακαλετό: (βλ. παρακάλεσμα).

παρακαλώ (μετβ. ρ.): μολισαράβ
 π.χ. μολισαράβ τουτ, άλε τούντα αμένσα = σε παρακαλώ, έλα κι εσύ μαζί μας.
 (βλ. και προσεύχομαι).
παρακάνω (μετβ. ρ.): γκαέτ-κεράβ (= υπέρ κάνω) και γκαέτ-φαζλά-κεράβ (= υπέρ παραπάνω κάνω)
 π.χ. γκαέτ-κερντάν, χαλάν μο γκι!
 = το παράκανες, μου έφαγες την ψυχή!, γκαέτ-φαζλά-κερντάν, ο(ν)ντάν μαρντέ τουτ = το παράκανες, γι' αυτό σε έδειραν.
παρακάτω (επίρρ.): νταάτελε (= πιο κάτω)
 π.χ. νταάτελε νι κερντόλ τε μουκές λε μάνγκε; = παρακάτω δε γίνεται να μου το αφήσεις; (δηλ. σε χαμηλότερη τιμή).
Αντίθ. νταάοπρε = παραπάνω.
παρακολούθηση: ντικχιπέ, ο
 (κυριολ. κοίταγμα, βλέμμα, όραση, σ.α. φροντίδα, εξέταση, προσοχή, παρατήρηση)
παρακολουθώ (αμετβ.ρ. και μετβ.ρ.): ντικχάβ (κυριολ. κοιτάζω, βλέπω, σ.α. φροντίζω, προσέχω, εξετάζω, παρατηρώ)
 π.χ. ντικχάβ τόπα = παρακολουθώ ποδόσφαιρο
παραλαβή: λιπέ, ο
 π.χ. ο λιπέ ε μανγκινένγκο = η παραλαβή των εμπορευμάτων.
 (σ.α. πάρσιμο, λήψη).
Αντίθ. ντιπέ = δόσιμο, μπάσιμο, εισβολή, είσοδος.
παραλαμβάνω (μετβ. ρ.): λαβ (= παίρνω, λαμβάνω)
 π.χ. λιόμ κο μεκτούπο = παρέλαβα το γράμμα (την επιστολή) σου.
Αντίθ. μπιτσαχάβ = στέλνω, αποστέλλω.
παραλείπω (ακούσια) (μετβ.ρ.):
 μπισταράβ (κυριολ. ξεχνώ)

π.χ. μπισταρντόμ τε μπιτσαλάβ ο μεκτούπο = παρέλειψα να στείλω το γράμμα.

παραλία: παραλία, η

π.χ. πφιράβ κάι παραλία = περπατώ στην παραλία.

Συνών. ντενιζέσκο-κενάρι (θάλασσας άκρη), ακροθαλασσιά.

παράλογα: (βλ. αλογίκευτα).

παράλογος: (βλ. αλογίκευτος).

παράλυση: μπανγκιπέ, ο

(σ.α. στράβωμα, σκύψιμο).

παράλυτος (επίθ.): μπανγκό,-ί

π.χ. μπανγκί σι λεσκή τσανκ = παράλυτο είναι το πόδι του.

(σ.α. στραβός, κουτσός, σκυφτός)

παραλύω (αμετβ. ρ.): μπανγκιάβ

(σ.α. γέρνω (αμετβ.), σκύβω αμετβ., λυγίζω αμετβ.).

παραλύω (μετβ. ρ.): μπανγκιαράβ και μπανγκαράβ

π.χ. ο νασφαλιπέ μπανγκιαρντά λεσκέ τσανγκά = η αρρώστια του παρέλυσε τα πόδια (σ.α. στραβώνω (μετβ.), λυγίζω (μετβ.), γέρνω (μετβ.), σκύβω (μετβ.)).

παραμάσχαλα (επίρρ.): ταλάλ-κχακ (ταλάλ = από κάτω, κχακ = μασχάλη).

παραμελώ (τον εαυτό μου)

(αμετβ. ρ.): μουκάμαν (= αφήνω τον εαυτό μου, αφήνομαι)

π.χ. σόσταρ μουκέστουτ αγκαντάλ; βουράβτουτ, ρά(ν)ντετουτ = γιατί παραμελείς τον εαυτό σου έτσι; ντύσου, ξυρίσου.

παραμελώ (μετβ. ρ.): μουκάβ (= αφήνω, παρατώ, εγκαταλείπω, σ.α. επιτρέπω, αμολάω)

π.χ. κινί μπουκί μουκές ντα κερές αβερένγκι μπουκί = τη δική σου δουλειά παραμελείς και κάνεις αλλωνών δουλειά.

παραμένω (αμετβ. ρ.): ατσχάβ (σ.α. μένω, διαμένω, στέκομαι, σταματώ αμετβ., παύω αμετβ.)

π.χ. κα ατσχάβ ντα τριν γκιβέ κατέ ντα σορά κα τζάβταρ = θα παραμείνω ακόμα τρεις μέρες εδώ και μετά θα φύγω.

παραμικρό (με το) (επίρρ.):

εμπουκάκε

π.χ. εμπουκάκε χολάολ = με το παραμικρό θυμώνει, εμπουκάκε ροβέλ = με το παραμικρό κλαίει.

παραμιλητό: μορμισαριπέ, ο (σ.α. γκρίνια, μουρμούρισμα).

παραμιλώ (αμετβ. ρ.): μορμισαράβ

π.χ. μορμισαρέλας κατάρ πι χολί = παραμιλούσε απ' το θυμό του. (βλ. και μουρμουρίζω, γκρινιάζω).

παραμονή: ατσχιπέ, ο (σ.α.

διαμονή, στάση, σταματημός, παύση, διάλειμμα).

παραμυθάκι: μασαλίσι, ο.

παραμυθάς: μασαλτζίο, ο

π.χ. μασαλτζίο σι, νά πακιά λε = παραμυθάς είναι, μην τον πιστεύεις.

παραμυθού: μασαλτζίκα, η.

παραμυθένιος (επίθ.):

μασαλέσκο,-ι.

παραμύθι: μασάλι, ο

π.χ. μι μάμι ερ ράτ πφενέλ μανγκέ μασάλα = η γιαγιά μου κάθε βράδυ μου λέει παραμύθια.

παραπάνω (επίρρ.): νταάοπρε (= πιο πάνω), νταάμπουτ (= πιο πολύ) και φαζλά

π.χ. φαζλά σι κατάρ εκ κίλο = παραπάνω είναι από ένα κιλό (νταάμπουτ σ.α. περισσότερος, βλ. και περισσότερος) (φαζλά σ.α. περισσότερος, παραπανίσιος, βλ. και παραπανίσιος, περισσότερος).

παραπανίσιος (άκλ. επίθ.): φαζλά

π.χ. (φράση) φαζλά μαρνό γιακ νι ικαλέλ = παραπανίσιο ψωμί μάτι δε βγάζει (σ.α. περισσότερος, παραπάνω)

Αντίθ. εσίκι = λειψός, λειψά.

παραπέμπω: (βλ. στέλνω).

παραπλάνηση: χοχανταριπέ, ο (κυριολ. ξεγέλασμα).

παραπλανώ (μετβ.): χοχανταράβ (κυριολ. ξεγελώ).

παραπονιέμαι (αμετβ. ρ.):

παράπονο-κεράβ (= παράπονο κάνω)

π.χ. παράπονο-κερέλ πε τσοριμάσταρ = παραπονιέται για τη φτώχεια του.

παράπονο: παράπονο, ο

π.χ. σο μανγκέσα λαβ τούκε· σίτουτ οπράλ ντα παράπονο; = ό,τι θέλεις σου παίρνω· έχεις από πάνω και παράπονο;

παράτημα: μουκιπέ, ο (σ.α. αμόλημα, άφημα, εγκατάλειψη).

παρατημένος (μτχ.): μουκλό,-ί (= αφημένος) (σ.α. αμολημένος, εγκαταλειμμένος).

παρατήρηση: (βλ. παρακολούθηση).

παρατηρητικός (επίθ.):

ντικχασημάσκο, -ι.

παρατηρώ (αμετβ. και μετβ. ρ.):

ντικχάβ (κυριολ. κοιτάζω, βλέπω, σ.α. φροντίζω, εξετάζω, παρακολουθώ, προσέχω)

π.χ. ντικχλάν σαρ βαζντά πι τσάνκ; = παρατήρησες πώς σήκωσε το πόδι του;

παρατσούκλι: χοχαμντό-αλάβ, ο (κυριολ. ψεύτικο όνομα)

π.χ. λεσκό χοχαμντό-αλάβ σι καβά = το παρατσούκλι του είναι αυτό.

παρατώ (μετβ. ρ.): μουκάβ (σ.α. εγκαταλείπω, αμολάω)

π.χ. μουκλά πε ρομνά, πε χουρντέν ντα γκελόταρ = παράτησε τη γυναίκα του, τα παιδιά του κι έφυγε. (βλ. και αφήνω, εγκαταλείπω)

(μουκάβ κυριολ. αφήνω).

παρέα (α): αμαλιπέ, ο (κυριολ. φίλια, αμάλ = φίλος)

π.χ. κερ μανγκέ αμαλιπέ = κάνε μου παρέα.

παρέα (β): παρέα, η

π.χ. νι κα κερές παρέα καλέ αλίτιζέσα = δεν θα κάνεις παρέα μ' αυτόν τον αλήτη.

παρέλαση: παρέλασι, η

π.χ. τζαβ τε ντικχάβ η παρέλασι = πάω να δω την παρέλαση.

παρελαύνω (αμετβ. ρ.): παρέλασι-κεράβ (κυριολ. παρέλαση κάνω).

παρεξηγιέμαι: (βλ. θυμώνω αμετβ.).

παρευρίσκομαι (αμετβ. ρ.):

αρακχάντιαβ, αρακχί(ν)ντιαβ, ρακχάντιαβ και ακχάντιαβ (κυριολ. βρίσκομαι, σ.α. εντοπίζομαι).

παρέχω (μετβ. ρ.): νταβ (= δίνω).

παρθένα: τσχεί, η (= κορίτσι).

π.χ. νι ικλιλί τσχεί = δεν βγήκε παρθένα.

Συνών. μπιασταρντί = άπιαστη, ανέγγιχτη.

Αντίθ. ασταρντί = ξεπαρθνεμένη, πιασμένη, πφιβλί = ξεπαρθνεμένη, χήρα.

παρθενιά: τσχεηπέ, ο

(σ.α. εφηβική ηλικία κοριτσιού).

παρηγοριά: παριγοριά, η

π.χ. ντε λε εμπούκα παριγοριά = δώσε του λίγη παρηγοριά.

παρηγοριέμαι (αμετβ. ρ.):

παριγοριά-ντάμαν (= παρηγοριά δίνω στον εαυτό μου).

παρηγορώ (μετβ. ρ.): παριγοριά-νταβ (= παρηγοριά δίνω).

παριστάνω (μετβ. ρ.): κεράμαν

(κεράμαν κυριολ. κάνω τον εαυτό μου, κεράβ = κάνω, μαν = εμένα)

π.χ. κερέλπες μπουτζανγκλό = παριστάνει τον πολύξερο.

(βλ. και καμώνομαι).

πάρκο: πάρκο, ο

π.χ. ινγκιράβ ε χουρντέν κάι πάρκο = πάω τα παιδιά στο πάρκο.

παρμένος (μτχ.): λι(ν)ντό,-ί

π.χ. λι(ν)ντέ σι ε μανγκινά =
παρμένα είναι τα εμπορεύματα.
(λι(ν)ντό (μτφ.) = αφηρημένος,
αδέξιος).

Αντίθ. ντι(ν)ντό = *δοσμένος*.

παροιμία: παριμία, η

π.χ. κάταρ ασσου(ν)ντάν καγια
παριμία; = από πού την άκουσες
αυτή την παροιμία;

παρομοιάζω (αμετβ. και μετβ. ρ.):

μπενζετιριάβ και μεησανταράβ
π.χ. μπενζετιρντίμ τουτ κάι μο ντατ
= σε παρομοίασα με τον πατέρα
μου.

παρομοίωση: μπενζετιρμέκο, ο.

παροντικός (επίθ.): ακανουτνό, -ί
(κυριολ. τωρινός).

παρουσιάζομαι (αμετβ. ρ.):

σικάντιαβ (= φαίνομαι,
εμφανίζομαι).

παρουσιάζω (μετβ. ρ.):

σικανταράβ (σ.α. επιδεικνύω,
φανερώνω, προβάλλω,
αποκαλύπτω, διαφημίζω,
αναδεικνύω).

(σικανταράβ κυριολ. σημαίνει:
κάνω να φανεί-ούν).

παρουσίαση: σικανταριπέ, ο

(σ.α. επίδειξη, φανέρωμα,
προβολή, αποκάλυψη, διαφήμιση,
ανάδειξη).

παρουσιαστικό: σουλούπο, ο (βλ.
και σουλούπι).

παροχή: ντιπέ, ο (= δόσιμο).

πάρσιμο: λιπέ, ο

π.χ. ε παρένγκο λιπέ λατσό σι,
αμά ο ντιπέ ντα λατσό τε αβέλ =
των χρημάτων το πάρσιμο καλό
είναι, αλλά και το δόσιμο καλό να
είναι (λέγεται για εκείνους που
δανείζονται χρήματα).

Αντίθ. ντιπέ = *δόσιμο*.

πάρτι: πάρτι, ο

π.χ. μο αμάλ κα κερέλ αϊράτ πάρτι
κάι πο κχερ = ο φίλος μου θα κάνει
πάρτι απόψε στο σπίτι του.

πάσα: πάσα, η

π.χ. πουτάρ πάσα τε τσαβ γκόλι =
άνοιξε πάσα να ρίξω γκολ.

πασαλείβω: (βλ. πασαλείφω).

πασάλειμμα: μακχιπέ, ο (=
άλειμμα, βάψιμο, επίχρισμα,
επάλειψη).

πασαλειμμένος (επίθ.): μακχλό, -ί
(= αλειμμένος, βαμμένος,
επιχρισμένος, επαλειμμένος).

πασαλείφομαι (αμετβ. ρ.):

μακχάμαν (= αλείφομαι, βάφομαι).

πασαλείφω (μετβ. ρ.): μακχάβ (=
αλείφω, βάφω, επιχρίω, επαλείφω).

πασαλίκι: πασσαλούκο, ο

π.χ. πασσαλούκο σι κατέ! =
πασαλίκι (υπέροχα) είναι εδώ!

πασάς: πασσά, ο

π.χ. πασσά σομ ακανά = πασάς
(μια χαρά) είμαι τώρα.

πασίγνωστος (επίθ.): μπουτ-
πιντζαρντό, -ί (κυριολ. πολύ
γνωστός, πολύ γνώριμος).

πασίδηλος: (βλ. ολοφάνερος).

πάσσαλος: κιλό, ο

π.χ. τσαλάβ ο κιλό = χτύπα τον
πάσσαλο.

(υποκ.) κιλορό, ο.

πάσο, ο: πάσο, ο (πληθ. πάσορα, ε)

π.χ. με κεράβ πάσο = εγώ κάνω
πάσο (σταματώ), χα(ν)ντιλέ ε
βιντάκε πάσορα = φαγώθηκαν της
βίδας τα πάσα.

πάστα (είδος γλυκού): πάστα, η

π.χ. χαλόμ εκ πάστα = έφαγα μια
πάστα, λε μανγκέ εκ πάστα τε χαβ =
πάρε μου μια πάστα να φάω, (μτφ.)
εκ πάστα σανϋς τουμέν, α(ν)ντέ εκ
καζάνα κιρόν = μια πάστα είστε
εσείς, σ' ένα καζάνι βράζετε (δηλ.
είστε όμοιοι στον χαρακτήρα).

παστέλι: σουσάμο, ο (κυριολ.
σουσάμι)

(υποκ.) σουσαμίσι, ο.

παστίτσιο: παστίτσιο, ο

π.χ. μπουτ χαβ ο παστίτσιο = πολύ τρώω το παστίτσιο.

παστός (επίθ.): λονγκλό,-ί, λο(ν)ντό,-ί

π.χ. λονγκλέ ματσχέ = παστά ψάρια.

(κυριολ. αλμυρός, λον = αλάτι).

παστουρμάς: παστουρμάβα, η.

πάστρα: (βλ. καθαριότητα).

πάστρεμα: (βλ. καθάρισμα).

παστρένω: (βλ. καθαρίζω).

παστρικός: (βλ. καθαρός).

πάστωμα: λονγκλαριπέ, ο (κυριολ. αλάτισμα).

παστωμένος: (βλ. αλατισμένος).

παστώνω (μετβ. ρ.): λονγκλαράβ και λο(ν)νταράβ

π.χ. λονγκλαράβ ο μας = παστώνω το κρέας.

(κυριολ. αλατίζω).

Πάσχα (α): Πατραγκί, η

π.χ. Πατραγκί αβέλ, τε μακχές ο κχερ = Πάσχα έρχεται, να βάψεις το σπίτι.

(υποκ.) Πατραγκιορί, η.

Πάσχα (β): Πασκελάβα, η και Πάσχα, ο

π.χ. Πασκελάβα αβέλ = Πάσχα έρχεται.

πασχαλινός (α) (επίθ.):

πατραγκιάκο,-ι

π.χ. πατραγκιάκε αρνέ = πασχαλινά αυγά.

πασχαλινός (β) (επίθ.):

πασκελαβάκο, -ι.

πασχαλίτσα: μάμι, η (κυριολ. γιαγιά)

π.χ. (τραγουδι παιδιών, όταν παίζουν με τις πασχαλίτσες) ουτσ μανγκέ μάμι, κα λαβ τουκέ σσεκέρι, κα λαβ τουκέ καιάβα = πέτα για μένα πασχαλίτσα, θα σου πάρω ζάχαρη, θα σου πάρω καφέ.

πασχίζω (μετβ. ρ.): μαράμαν (βλ. λήμμα παιδεύομαι).

πατάκι: πατάκι, ο

π.χ. κινισαράβ ε τομαφιλέσκε

πατάκια = ξετινάζω του αυτοκινήτου τα πατάκια.

πατάτα (α): πατάτα, η

π.χ. ουζζαράβ ε πατάτε = ξεφλουδίζω τις πατάτες.

πατάτα (β): κο(μ)πίλι, ο

π.χ. πεκ αμένγκε κο(μ)πίλα = τηγάνισε για μας πατάτες.

πατατάλευρο (α): πατατένγκο-αρό, ο.

πατατάλευρο (β): κο(μ)πιλένγκο-αρό, ο.

πατατούλα: κο(μ)πιλίσι, ο και πατατίσα, η.

πατατόφλουδα: κο(μ)πιλέσκι-κόζζα, η (= πατάτας φλούδα) και πατατάκι-κόζζα, η (= πατάτας φλούδα).

πατέντα: πατέ(ν)ντα, η.

πατέρας: ντατ, ο

π.χ. κάι κο ντατ; = πού είναι ο πατέρας σου;, κερντιλόμ ντατ = έγινα πατέρας, τε ασσουνές κε νταντέ = να ακούς τον πατέρα σου.

πατερίτσα: πατιρίγκα, η (πληθ. πατιρίγκε, ε)

π.χ. (απειλή) πατιριγκένσα κα πφιρανταράβ τουτ = με πατερίτσες θα σε περπατήσω (θα σε κάνω να περπατήσεις).

πατερούλης: νταντορό, ο

π.χ. μο νταντορό αβιλό = ο πατερούλης μου ήρθε.

πάτημα (α): μπασμάκο, ο.

πάτημα (β): πατισαριπέ, ο.

πατημένος (άκλ. επίθ.): μπασυλύκι (σ.α. πατητός).

πατητός: (βλ. πατημένος).

πατούσα: πατούμ, η.

πατρίδα: βατάνο, ο

π.χ. σαβό σι κο βατάνο; = ποια είναι η πατρίδα σου;

πατρικός (α) (επίθ.): νταντέσκο,-ι

π.χ. νταντέσκο κχερ = πατρικό σπίτι.

πατρικός (β): νταντικανό, -ί.
πατρότητα: νταντιπέ, ο.
πάτρωνας: (βλ. άρχοντας).
πατρωνία: (βλ. αρχοντιά (α)).
πατσάς: πατσάβα, η
 π.χ. μι ντέι κερντά πατσάβα = η μητέρα μου έφτιαξε πατσά.
πατσατζής: πατσατζίο, ο (θηλ. πατσατζύκα, η).
πάτσι (επίρρ.): πάτσι
 π.χ. πάτσι σαμούς ακανά = πάτσι είμαστε τώρα.
πατσίζω (αμετβ. ρ.): πάτσι-κερντιάβ (= πάτσι γίνομαι)
 π.χ. ακανά πάτσι-κερντιλάμ = τώρα πατσίσαμε.
πατώ (α) (μετβ. και αμετβ. ρ.): μπασίαβ
 π.χ. αβέρ φαρέ τε να μπασίος κι τσανκ κατέ = άλλη φορά να μην πατήσεις το πόδι σου εδώ (δηλ. να μην ξανάρθεις).
πατώ (β) (μετβ. και αμετβ. ρ.): πατισαράβ.
πάτωμα (α): πφου, η (κυριολ. γη)
 π.χ. νά πάσστο οπρά πφου, κα σσιλάος = μην κοιμάσαι πάνω στο πάτωμα, θα κρυώσει.
πάτωμα (β): πάτομα, ο
 π.χ. κοσάβ ο πάτομα = σφουγγαρίζω το πάτωμα.
παύση: ατσχπέ, ο
 π.χ. (φράση) ή μεριπέ ή ατσχπέ = ή θάνατος ή παύση (δηλ. ή θάνατος ή παύση της απειλητικής κατάστασης) (σ.α. στάση, διάλειμμα, σταματημός).
Συνών. τσχιναηπέ = διακοπή.
παυσίπονο χάπι (για τον πονοκέφαλο): σσερέσκο-άπο, ο (κυριολ. κεφαλιού χάπι)
 π.χ. ντε μαν εκ σσερέσκο άπο, μο σσορό ντουκχάλ = δώσ' μου ένα παυσίπονο (χάπι), το κεφάλι μου πονάει.

παύω (μετβ. ρ.): ατσχανταράβ (= σταματώ (μετβ.)).
 π.χ. στίχοι από ποίημα Γ. Αλεξίου «ο ντερίνι μανγκιπέ» (= η βαθιά αγάπη) νά άτσι τε μανγκές, κάνα ατσχόν τε μανγκέν τουτ = μη σταματάς ν' αγαπάς, όταν πάψουν να σ' αγαπούν.
Συνών. τσχιναβάβ = διακόπτω, ξεκόβω.
παύω (αμετβ. ρ.): ατσχάβ (= σταματώ (αμετβ.), στέκομαι, μένω).
παχαίνω (αμετβ. ρ.): βλ. χοντραίνω (αμετβ.).
παχαίνω (μετβ. ρ.): βλ. χοντραίνω (μετβ.).
πάχος (α): τφουλιπέ, ο (σ.α. χόντρεμα, χόντρος).
πάχος (β): κχόι, η (= ξίγκι, βλ. και λίπος) (σ.α. λίγδα).
παχουλός (μτχ. ως επίθ.): τφουλαρντό, -ί (κυριολ. παχυμένος, σ.α. ευτραφής, τφουλαράβ = μετβ. παχαίνω, μετβ. χοντραίνω)
Συνών. τφουλορό = χοντρούλης, χοντρούτσικος.
παχουλούτσικος: (βλ. χοντρούλης).
παχυδερμία (μτφ.): τφουλό-γκι, ο (= χοντρή ψυχή, τφουλέ-γκέσκο = χοντρόψυχος, παχύδερμος (μτφ.), χοντρόπετσος (μτφ.))
 π.χ. τφουλό-γκι σίτουτ, νι ακχιαρές κολέσκι ντουκ = παχυδερμία έχεις, δεν καταλαβαίνεις του αλλουνού τον πόνο.
παχύδερμος: (βλ. χοντρόπετσος.).
πάχυνση: τφουλαριπέ, ο.
παχύς: (βλ. χοντρός).
παχυσарκία: τφουλιπέ, ο (= χόντρος, πάχος, χόντρεμα).
παχύσαρκος (επίθ.): τφουλό, -ί (= χοντρός, παχύς)
Αντίθ. ζαήφι = αδύνατος, λιγνός, κισσλό = αδύνατος, λιγνός, σσουκό = αδύνατος, λιγνός, στεγνός, ξερός.
πέδιλο (α): πέδιλο, ο και πέδιλα, η

π.χ. λεσκί μάμι κι(ν)ντά λεσκέ
πέδιλα = η γιαγιά του του αγόρασε
πέδιλα.

πέδιλο (β): πένταλο, ο

π.χ. βουράβ κε πένταλα = φόρα τα
πέδιλά σου.

πεζοπορία: πφิริ(ν)ντό-τζιπέ, ο
(πφิริ(ν)ντό = πεζός, τζιπέ =
πηγαυμός).

πεζοπορώ (αμετβ. ρ.): πφิริ(ν)ντό-
τζαβ (= πεζός πηγαίνω).

πεζός (επίθ.): πφิริ(ν)ντό, -ί

π.χ. πφิริ(ν)ντό αβιλόμ = πεζός
ήρθα.

πεθαίνω (αμετβ. ρ.): μεράβ (σ.α.
ψοφώ αμετβ.)

π.χ. καβά λατσχιπέ κάι κερντάν
μανγκέ νι κα μπιστράβ λε τζι τε
μεράβ = αυτή την καλοσύνη που
μου `κανες, δεν θα την ξεχάσω
μέχρι να πεθάνω, μεράβ κατάρ η
ντουκ = πεθαίνω απ' τον πόνο, σα ε
λατσχέ μανουσσά μερέν = όλο οι
καλοί άνθρωποι πεθαίνουν (δηλαδή
πεθαίνουν νέοι) (μεράβ σ.α. σβήνω
(αμετβ.), νεκρώνω (αμετβ.))

Αντίθ. τραησαράβ = ζω.

πεθαίνω (μετβ. ρ.): μουνταράβ (=
σκοτώνω, νεκρώνω μετβ., σβήνω
μετβ., δολοφονώ, φονεύω,
εξοντώνω, θανατώνω, ψοφώ μετβ.)

π.χ. μουνταρέλ μαν καγιά ντουκ =
με πεθαίνει αυτός ο πόνος,
μουνταρντάν αμέν ε μποκχάταρ
αβγκιέ = μας πέθανες από την πείνα
σήμερα.

πεθαμένος (επίθ.): μουλό, -ί (σ.α.
νεκρός, ψόφιος)

π.χ. (φράση) ε μουλέ ε μουλένσα
ντα ε τζου(ν)ντέ ε τζου(ν)ντένσα =
οι πεθαμένοι με τους πεθαμένους
και οι ζωντανοί με τους ζωντανούς.

Αντίθ. τζου(ν)ντό = ζωντανός.

πεθαμός: (βλ. θάνατος).

πεθερά: σασούι, η

π.χ. σαβί σασούι σι λατσχί; = ποια
πεθερά είναι καλή;

πεθερός: σαστρό, ο

π.χ. σαρ αμαλά σαμούς με
σαστρέσα = σαν φίλοι είμαστε με
τον πεθερό μου.

πεθερούλα: σασουϊορί, η (προφ. με
συνίζηση ιο).

πεθερούλης: σαστρορό, ο

π.χ. μο σαστρορό αβιλό = ο
πεθερούλης μου ήρθε.

πείθω (μετβ. ρ.): κα(ν)ντύριαβ

π.χ. κα κα(ν)ντύριαβ λε τε αβέλ =
θα τον πείσω να έρθει.

πειθώ: κα(ν)ντύρμάκο, ο

π.χ. (φράση) ο κα(ν)ντύρμάκο
σσορό χαλ = η πειθώ κεφάλι τρώει
(δηλ. έχει μεγάλη δύναμη στο να
μεταβάλλει την απόφαση, τη γνώμη
κάποιου-ας), (φράση) ο
κα(ν)ντύρμάκο τζανές σο κερέλ ε
μανουσσέ! = η πειθώ ξέρεις τι κάνει
τον άνθρωπο! (δηλ. μπορεί να κάνει
πράγματα που δεν ήθελε πριν, όταν
βρίσκεται υπό την επιρροή της
πειθώς).

πείνα: μποκ, η

π.χ. κάνα ντελ λε η μποκ α(ν)ντέ
λεσκό σσορό, σα αγκαντάλ κερέλ =
όταν του δίνει η πείνα στο κεφάλι,
όλο έτσι κάνει (δηλαδή φέρεται
παράλογα), μουλόμ ε μποκχάταρ =
πέθανα (ψόφησα) από την πείνα.

(υποκ.) μποκχορί, η.

πειναλέος (επίθ.): μποκχαλό, -ι (=
νηστικός, πεινασμένος)

π.χ. ζάλακ παρέ ντικχλά ο
μποκχαλό, μπαριπέ μπικινέλ = λίγα
λεφτά είδα ο πειναλέος,
μεγαλοσύνη πουλάει. (βλ. και
πεινασμένος).

πεινασμένος (επίθ.): μποκχαλό, -ί

π.χ. μποκχαλό σι ο χουρντό,
ο(ν)ντάν ροβέλ = πεινασμένο είναι
το μωρό, γι' αυτό κλαίει, (μτφ.)

μποκχαλό παρένγκε σαν =
πεινασμένος για λεφτά είσαι.

Αντίθ. τσαϊλό = χορτάτος.

πεινώ (αμετβ. ρ.): μποκχάβαβ και
μποκχάαβ

π.χ. ντέμινγκ χαλάν, πάλε
μποκχάιλαν; = πριν από λίγο
έφαγες, πάλι πείνασες;
μποκχάιλομ, τχο μανγκέ τε χαβ =
πείνασα, βάλε μου να φάω.

*Αντίθ. τσαϊλιάβ = χορταίνω
(αμετβ.).*

πείραγμα (α): ασταρντιπέ, ο.

πείραγμα (β): ντοκουνμάκο, ο.

πειράζει (απρόσ.ρ.): ντοκουνίορ

π.χ. ντοκουνίορ λέσκε καγιά ζουμί
= τον πειράζει αυτό το φαγητό.

πειράζω (α) (αμετβ. ρ.):

αστάρντιαβ (κυριολ. πιάνομαι).

π.χ. σόσκε αστάρντος λέσα; = γιατί
τον πειράζεις; (κατά λέξη: γιατί
πιάνεσαι μ' αυτόν;)

(βλ. και πιάνομαι, κρατιέμαι).

πειράζω (β) (μετβ. ρ.): ντοκουνίαβ

π.χ. με νι ντοκουνίαβ λέσκε = εγώ
δεν τον πειράζω.

πείσμα: ινάτο, ο

π.χ. χαλά λα λακό ινάτο = την
έφαγε το πείσμα της, ο μπουτ ινάτο
σσορό χαλ = το πολύ πείσμα κεφάλι
τρώει (κάνει ζημιά, καταστρέφει).

πεισματάρης (επίθ.): ινα(τ)τσίο,-
ίκα

π.χ. μπουτ ινα(τ)τσίο σαν = πολύ
πεισματάρης είσαι.

πεισματικός: (βλ. πεισματώδης).

πεισματώδης (επίθ.): ινατέσκο, -ι.

πεισμώνω (α) (αμετβ. ρ.): ινάτο-
κεράβ (= πείσμα κάνω).

πεισμώνω (β) (αμετβ. ρ.): ινάτο-
τζαβ (= πείσμα πάω)

π.χ. σόσκε τζας μάνσα ινάτο; =
γιατί πεισμώνεις μαζί μου; (κατά
λέξη γιατί πας με μένα πείσμα;)

πελαργός: λέλεκο, ο

π.χ. χα εμπούκα, κι κορ σαρ
λελεσέσκι κερντιλί = φάε λίγο, ο
λαιμός σου σαν του πελαργού έγινε.

(υποκ.) λελεκίσι, ο.

πελαργοφωλιά (α): λελεκέσκι-
ουβάβα, η (= πελαργού φωλιά).

πελαργοφωλιά (β): λελεκένγκι-
ουβάβα, η (= πελαργών φωλιά).

πελάτης (α): μυσστουρύο, (τα υ
προφ. όπως το γαλλικό u, σ.α.
θαμώνας)

π.χ. σίλε μπουτ μυσστουρύα = έχει
πολλούς πελάτες (πελάτισσα =
μυσστουρύκα, η).

πελάτης (β): πελάτι και πελάτις, ο

π.χ. νά κα χάστουτ ε πελατένσα =
δεν θα μαλώνεις με τους πελάτες.

πελέκημα: τοβερέσα-τσχινιπέ, ο (=
με πελέκι κόψιμο).

πελέκι: (βλ. τσεκούρι).

πελεκώ (μετβ. ρ.): τοβερέσα-
τσχινάβ (= με πελέκι κόβω).

πελελάδα: (βλ. παλαβωμάρα).

πελελός: (βλ. παλαβός).

πέλημα: ταμπάνο, ο

Συνών. πατούμ = πατούσα.

πελώριος (α) (επίθ.): γκαέτ-
μπαρό,-ί (= υπέρ μεγάλος).

(βλ. και τεράστιος).

πελώριος (β) (επίθ.): μπουτ-
μπαρό,-ί (= πολύ μεγάλος).

πέμπτος (τακτ. αριθμ. επίθ.):

πα(ν)τσουτνό,-ί και πα(ν)τζουτνό,-ί.

πένα (έγχορδου μουσικού

οργάνου): πένα, η

π.χ. χασαρντόμ ε τσαλγκιάκι πένα
= έχασα την πένα του μπουζουκιού.

πέναλτι: μπέναλτι, ο

π.χ. μπέναλτι σας καβά = πέναλτι
ήταν αυτό.

πενήντα (άκλ. απόλ. αριθμητ.):

πί(ν)ντα.

πενηνταράκι: πι(ν)ντάνγκι, η

π.χ. τζαβ τε παβ εκ πι(ν)ντάνγκι
ρακία = πάω να πιω ένα

πενηνταράκι ούζο.

(βλ. και πενηντάριο).
πενηντάριο: πι(ν)ντάνγκο, ο και πι(ν)ντάνγκι, η.
πένθος: γιάσι, ο
Αντίθ. σεβινμέκο = χαρά, σσε(ν)νίκο = χαρά.
πενθώ (μετβ. και αμετβ. ρ.): γιάσι-ασταράβ (= πένθος κρατώ).
 π.χ. γιάσι-ασταρέλ πε ρομέσκε = πενθεί τον άνδρα της.
Συνών. ροβάβ = κλαίω.
Αντίθ. σεβινιάβ = χαίρομαι.
πένσα (α): κερπεντένο, ο
 π.χ. κάι ο κερπεντένο; = πού είναι η πένσα;
 (υποκ.) κερπεντενίσι, ο.
πένσα (β): πένσα, η
 π.χ. του λιάν η πένσα; = εσύ πήρες την πένσα;
πεντακάθαρος (άκλ. επίθ.): μπουτ-τεμίζι (= πολύ καθάρος) και (άκλ. επίθ.) επτέν-τεμίζι (= εντελώς καθάρος) (σ.α. ολοκάθαρος)
πεντακοσάριο: πάνσσελένγκο, ο και πάνσσελένγκι, η
 π.χ. ντε μαν εκ πάνσσελένγκο = δώσ' μου ένα πεντακοσάριο.
πεντακόσια (αριθμητ.): πάνσσελ.
πεντακοσιοστός (τακτ. αριθμ. επίθ.): παντζεσσελουτνό,-ί
πεντάλι: πεντάλι, ο
 π.χ. κιλιλί ε βελεπσικάκο πεντάλι = βγήκε του ποδηλάτου το πεντάλι.
πεντάλεπτος (επίθ.): παντς-ντακαβένγκο, -ι και παντζέν-ντακαβένγκο, -ι.
πεντάχρονος (επίθ.):
 παντζέμπροσσένγκο,-ι και παντζέμπρεσσένγκο,-ι.
πέντε (άκλ. απόλ. αριθμητ.):
 παντσ
 π.χ. παντσ τζενέ = πέντε άτομα.
πεντηκοστός (τακτ. αριθμ. επίθ.):
 παντζεντεσσουτνό,-ί και πι(ν)ντουτνό,-ί.

πεντοχίλιο: παντζομιλάνγκο και παντζεμιλάνγκο, ο.
πέος: καρ, ο
 (υποκ.) καρορό, ο.
πέπλο: ντοβάκο και μπούλο, ο.
πεπονάκι: καβουνίσι και χϋτσϋρίσι, ο.
πεπόι: καβούνο και χϋτσϋρι, ο
 π.χ. μπουτ γκουγκλό σι ο καβούνο = πολύ γλυκό είναι το πεπόι.
πεπονίσιος (επίθ.): καβουνέσκο, -ι.
πεπονόφλουδα: καβουνέσκι-κότζα, η.
πεπρωμένο (α): κϋσμέτι, ο (κυριολ. τύχη)
 π.χ. καβά σας λεσκό κϋσμέτι = αυτό ήταν το πεπρωμένο του. (κϋσμέτι σ.α. τυχερό παιχνίδι).
πεπρωμένο (β): γιαζία, η (σ.α. γραφτό)
 π.χ. μι γιαζία σας τε σϋρνταβ! = το πεπρωμένο μου ήταν να τραβήξω (υποφέρω)!, σο ντα τε κερέλ ο μανούζς κατάρ πι γιαζία νασστί νασσέλ = ό,τι και να κάνει ο άνθρωπος από το πεπρωμένο του δεν μπορεί να ξεφύγει (γιαζία, η κυριολ. γράμμα (πληθ. γιαζιε, ε) π.χ. σο κερέλ, κερέλ η γιαζία = ό,τι κάνει, κάνει το γράμμα (η μόρφωση), ζάλακ νταά σικνέ κερ κε γιαζιε = λίγο πιο μικρά κάνε τα γράμματά σου, (φράση μαθητών δημοτικού) τζαβ κχερέ τε κεράβ με γιαζιε = πάω στο σπίτι να κάνω τα γράμματά μου (τα μαθήματά μου).
πέρα (τοπ. επίρρ.): κορίκ, κορινγκά, κορίνγκ και κορίνγκα (κυριολ. κατά 'κει)
 π.χ. κερ κορίνγκα κι τζιγκάρα = κάνε πέρα το τσιγάρο σου.
Αντίθ. καρίκ, καρίνγκα, καρινγκά = κατά 'δω.
πέρα (επίρρ.): μπασσά
 π.χ. σαρ ικλές μπασσά καλέ παρένσα; = πώς βγαίνεις πέρα μ'

αυτά τα λεφτά;, εκ Ντελ τζανέλ σαρ
ικλάβ τούσα μπασσά! = ένας Θεός
ξέρει πώς βγαίνω με σένα πέρα!
(δηλ. πώς σε ανέχομαι).

πέραση: νακχιπέ, ο (= πέρασμα)

π.χ. καλέ μανγκινέν νάι λεν
νακχιπέ κάι καλά μαλάβε = αυτά τα
εμπορεύματα δεν έχουν πέραση σ'
αυτές τις γειτονίες.

πέρασμα: νακχαηπέ και νακχιπέ, ο
(νακχιπέ σ.α. διάβαση).

(νακχαηπέ σ.α. κατάποση,
προσπέραση, ξεπέρασμα).

περασμένος (α) (μτχ.): νακχαντό, -ί

π.χ. ο νακχαντό κουρκό = η
περασμένη εβδομάδα, νακχαντό σι
ο τχαβ α(ν)ντί σουβ = περασμένη
είναι η κλωστή μες στη βελόνα, ε
νακχαντέ μπροσά = τα περασμένα
χρόνια (σ.α. ξεπερασμένος).

περασμένος (β) (μτχ.):

νακχαντι(ν)ντό, -ί (σ.α.
ξεπερασμένος).

περαστικός (επίθ. και ουσ.):

νακχουτνό, -ί (σ.α. διαβάτης).

περβάζι: περβάζι, ο.

περιβάλλον: (βλ. περίγυρος.).

περιβόητος: (βλ. παινεμένος,
ακουστός).

περιβολάρης: μπατσετζίο, ο (σ.α.
μανάβης, πλανόδιος μανάβης), θηλ.
μπατσετζίκα, η.

περιβολίσιος (επίθ.):

μπατσαβάκο, -ι.

περιβόλι: μπατσάβα, η

π.χ. κατάρ μι μπατσάβα σι καλά
ντομάτε = από το περιβόλι μου
είναι αυτές οι ντομάτες.

(υποκ.) μπατσαβίσα, η.

περιγέλασμα: πρασσηπέ, ο

(βλ. και κοροϊδία, εμπαιγμός).

περιγελαστικός (επίθ.):

πρασση(ν)ντό, -ί και πρασσηκανό, -ί

π.χ. πρασση(ν)ντέ όρμπε =
περιγελαστικά λόγια.

(βλ. και κοροϊδευτικός,
εμπαιχτικός).

περίγελος: ρεζίλι, ο (κυριολ.
ρεζίλης, ρεζίλι, το), θηλ. ρεζίλκα, η
(κυριολ. ρεζίλισσα)

π.χ. ε ντουνιαβάκε ρεζίλα
κερντιλαμούς = του κόσμου οι
περίγελοι γίναμε (βλ. και ρεζίλης,
ρεζίλι, το).

περιγελώ (μετβ. ρ.): πρασάβ

π.χ. σα η ντουνιάβα πρασάλ τουτ =
όλος ο κόσμος σε περιγελά.

(βλ. και κοροϊδεύω, εμπαιζώ).

περιγράφο (προφορικά): (βλ.
λέω).

περίγυρος: τρουγιαλιπέ, ο

περιδέραιο: γκερντάνο, ο

π.χ. σσουκάρ σι κο γκερντάνο =
ωραίο είναι το περιδέραιό σου.

(βλ. και κολιέ).

περιεχόμενο: α(ν)ντριπέ, ο (=
εσωτερικό, το) (από το α(ν)ντρέ =
μέσα).

περιμένω (α) (αμετβ. και μετβ.ρ.):

ασιγκιαράβ και ασσουγκιαράβ

π.χ. κα ασιγκιαράβ τουτ = θα σε
περιμένω, κας ασιγκιαρές; = ποιον
περιμένεις;, ασσουγκιαράβ ο τιρένο
= περιμένω το τρένο, ασιγκιαρντέμ
τουτ, σόσκε ιν αβιλάν; = σε
περίμενα, γιατί δεν ήρθες;, ο
μανγκιπέ αβέλ, κάνα ιν ασιγκιαρές
λες = η αγάπη έρχεται, όταν δεν την
περιμένεις.

(βλ. και αναμένω, προσδοκώ).

περιμένω (β) (αμετβ. και μετβ.ρ.):
μπεκλέαβ

π.χ. κα μπεκλέαβ τουτ τε αβές = θα
σε περιμένω να έρθεις.

περιμένω (γ) (αμετβ. και μετβ.ρ.):
βαρντισαράβ (σ.α. αναμένω,
προσδοκώ, καρτερώ, προσμένω,
φρουρώ)

π.χ. με τζαβ κοτέ τε βαρντισαράβ
τουτ = εγώ πάω εκεί να σε
περιμένω, βαρντισαρέν λεσκό κχερ

ε σσεραλέ = φρουρούν το σπίτι του
οι αστυνομικοί.

περίοδος: ζαμάνο, ο (κυριολ.
χρόνος, καιρός, εποχή)

π.χ. καβά ζαμάνο νάι αμέν μπουτ
μπουκί = αυτήν την περίοδο δεν
έχουμε πολλή δουλειά.

περίοδος (τα έμμηνα): πόγκι, η
π.χ. αβιλί λακί πόγκι, νάι κχαμνί =
ήρθε η περίοδος της, δεν είναι
έγκυος.

περιουσία: μανγκίν, ο (=
εμπόρευμα, προϊόν)
π.χ. κιννό μανγκίν σι ντα κερές
κουμά(ν)ντα; = δικιά σου περιουσία
είναι και κάνεις κουμάντο;

περιοχή: τχαν, ο
π.χ. μπουτ σαπά σι κάι καβά τχαν =
πολλά φίδια έχει αυτή η περιοχή.
(βλ. και τόπος, μέρος, οικόπεδο,
θέση).

περίπαιγμα: μαϊτάπο και μαϊτάπι, ο
(σ.α. χλευασμός)
π.χ. μαϊταπέσκο μανούζς σομ με; =
για περίπαιγμα άνθρωπος είμαι εγώ;
*Συνών. πρασαηπέ = κοροϊδία,
εμπαιγμός, περιγέλασμα, νταλγκάβα
= κοροϊδία (ομόηχο νταλγκάβα =
κύμα).*

περιπαίζω (μετβ. ρ.): μαϊτάπο-
κχελάβ και μαϊτάπι-κχελάβ (=
περίπαιγμα παίζω)
π.χ. σόσταρ κχελές-μαϊτάπο ε
πφουρέ ρομέσα; = γιατί περιπαίζεις
το γέρο άνθρωπο; (σ.α. χλευάζω)
*Συνών. πρασάβ = κοροϊδεύω,
περιγελώ, εμπαιζώ, νταλγκάβα-
κχελάβ = κοροϊδεύω.*

περιπαικτικός (επίθ.): μαϊταπέσκο,
-ι
π.χ. μαϊταπέσκε πφερασά =
περιπαικτικά λόγια.

περίπατος: πφιριπέ, ο
π.χ. τζαβ πφιριμάσκε = πάω για
περίπατο, ινγκαράβ ε χουρντέν

πφιριμάσκε = πηγαίνω τα παιδιά
περίπατο.

(βλ. και περπάτημα, γύρα, βόλτα).
περιποίηση (α): λατσαριπέ, ο
π.χ. ο λατσαριπέ ε μπαλένγκο = η
περιποίηση των μαλλιών.

(βλ. και καλυτέρευση, βελτίωση,
διόρθωση, ετοιμασία, γιαιτρεία).
(λατσαριπέ κυριολ. καλυτέρευση).

περιποίηση (β): ιχτιμπάρι, ο
π.χ. ιχτιμπάρι μανγκέν ε
λουλουγκιά = περιποίηση θέλουν τα
λουλούδια, ιχτιμπάρι μανγκέλ ο
κχερ = περιποίηση θέλει το σπίτι.

περιποιούμαι (α) (μετβ. ρ.):
λατσαράβ
π.χ. λατσαράβ μο μούι =
περιποιούμαι το πρόσωπό μου.
(βλ. και καλυτερεύω (μετβ.),
βελτιώνω, διορθώνω, ετοιμάζω,
γιατρεύω).

(λατσαράβ κυριολ. καλυτερεύω
(μετβ.)).

περιποιούμαι (β) (μετβ. ρ.):
ιχτιμπάρι-κεράβ (= περιποίηση
κάνω)

π.χ. ιχτιμπάρι-κεράβ με
μισαφιρένγκε = περιποιούμαι τους
φιλοξενούμενούς μου.

περιποιημένος (μτχ.):
λατσαρντό,-ί

π.χ. σας βουραντό ντα λατσαρντό
= ήταν ντυμένος και περιποιημένος.
(βλ. και βελτιωμένος,
διορθωμένος, έτοιμος).
(λατσαρντό κυριολ
καλυτερευμένος*).

περιπτεράς: μπαράνκατζίο, ο και
θηλ. μπαράνκατζίκα, η.

περίπτερο: μπαράνκα, η (σ.α.
παράγκα)

π.χ. τζαβ κάι μπαράνκα, τε κινάβ
τζιγκάρε = πάω στο περίπτερο, να
αγοράσω τσιγάρα.

περίσσευμα: αρτμάκο, ο.

περισσεύω (α) (αμετβ. ρ.): αρτίαβ

π.χ. αρτίορ εμπούκα ζουμί; =
περισσεύει λίγο φαγητό;
περισσεύω (β) (αμετβ. ρ.): ατσχάβ
(κυριολ. μένω, στέκομαι, σταματώ
αμετβ., παύω αμετβ., διαμένω,
παραμένω)
π.χ. τε ατσχλί ζάλακ ζουμί,
τσχούλα ε τζουκελέσκε τε χαλ = αν
περίσσεψε λίγο φαγητό, ρίξτο στο
σκυλί να φάει.
περισσότερος (α) (άκλ. επίθ.):
νταάμπουτ (= πιο πολύ, πιο πολύς,
πιο πολλά, πιο πολλοί, πιο πολλές)
π.χ. νταάμπουτ καλέσταρ νασστί
κερντόλας = περισσότερο απ' αυτό
δεν μπορούσε να γίνει.
Αντίθ. νταάεμπουκα = λιγότερος.
**περισσότερος (β) (άκλ. επίθ. και
επίρρ.):** φαζλά
π.χ. φαζλά σι α(ν)ντρέ =
περισσότερο έχει μέσα.
(βλ. και παραπάνω, παραπανίσιος).
περιστέρα (α): γκιουβερτζίνκα, η.
περιστέρα (β): γκυβερτζίνκα, η (το
υ προφ. όπως το γαλλικό υ).
περιστεράκι (α): γκιουβερτζινίσι
και πουρου(μ)μπορό, ο.
περιστεράκι (β): γκυβερτζινίσι, ο
(το υ προφ. όπως το γαλλικό υ).
περιστέρι (α): γκιουβερτζίνο και
πουρού(μ)μπο, ο.
περιστέρι (β): γκυβερτζίνο, ο (το υ
προφ. όπως το γαλλικό υ).
περιστερίσιος (α) (επίθ.):
γκιουβερτζινέσκο, -ι
π.χ. γκιουβερτζινένγκε αρνέ =
περιστερίσια αβγά.
περιστερίσιος (β) (επίθ.):
γκυβερτζινέσκο, -ι (το υ προφ.
όπως το γαλλικό υ)
π.χ. γκυβερτζινένγκε πφακιά =
περιστερίσια φτερά.
περιστρέφομαι (αμετβ. ρ.):
ιρισάαβ (κυριολ. αμετβ. γυρίζω).
περιστρέφω (μετβ. ρ.): ιρισαράβ
(κυριολ. μετβ. γυρίζω).

περιστροφή: ιρισαηπέ, ο (σ.α.
γυρισμός, επιστροφή)
π.χ. ε πφουϊάκο ιρισαηπε = της γης
η περιστροφή.
περίστροφο: ταπάντζα, η.
περιτομή: συνέτι, ο (το υ προφ.
όπως το γαλλικό υ) και σουνέτι, ο.
περιττός (άκλ. επίθ.): φαζλά (βλ.
και παραπάνω, παραπανίσιος)
π.χ. φαζλά πφερασά νι κα πφενές =
περιττά λόγια δε θα λες.
περίφημα: (βλ. υπέροχα).
περίφημος (επίθ.): ασσαρντό, -ί (= *παινεμένος*)
*Συνών. ασσου(ν)ντό = ξακουστός,
ακουστός.*
περιφράζω (α) (μετβ. ρ.): σαρίαβ
(= τυλίγω).
π.χ. σαρίαβ μι αβλία = περιφράζω
την αυλή μου.
περιφράζω (β) (μετβ. ρ.):
πφά(ν)νταβ (κυριολ. κλείνω, δένω,
φυλακίζω, σ.α. κουμπώνω,
βουλώνω, τυλίγω)
π.χ. κα πφά(ν)νταβ η αβλία τελέσα
= θα περιφράζω την αυλή με σύρμα
(συρματόπλεγμα)
περίφραξη (α): σαρμάκο, ο (= *τύλιγμα*)
περίφραξη (β): πφα(ν)ντιπέ, ο
(κυριολ. κλείσιμο, δέσιμο, φυλακή,
φυλάκιση, σ.α. κούμπωμα,
βούλωμα)
περνιέμαι (αμετβ. ρ.): νακχάντιαβ
(σ.α. ξεπερνιέμαι, μεταβιβάζομαι)
π.χ. σαρ κα νακχάντολ κοτέ
α(ν)ντρέ; = πώς θα περαστεί εκεί
μέσα; (δηλ. με ποιον τρόπο)
(βλ. και ξεπερνιέμαι,
μεταβιβάζομαι)
περνώ (αμετβ. ρ.): νακχάβ
π.χ. κα νακχάβ κοτάρ αβγκιέ = θα
περάσω σήμερα από 'κει, νι νακχλό
ο πόστατζίο = δεν πέρασε ο
ταχυδρόμος, σο νακχέλ κατάρ μο
βας κα κεράβ = ό,τι περνάει από το

χέρι μου θα κάνω, σο νακχέλ
μπιστάρντολ = ό,τι περνάει
ξεχνιέται, κα νακχέλ η ντουκ, νά
τρασσά = θα περάσει ο πόνος, μη
φοβάσαι.

(νακχάβ σ.α. διαβαίνω).

περνώ (μετβ. ρ.): νακχαβάβ
π.χ. νακχαβάβ ο τχαβ α(ν)ντί σουβ
= περνάω την κλωστή μες στη
βελόνα, νακχαβάβ η ανγκρουσνί
α(ν)ντί μι νάι = περνάω το
δαχτυλίδι στο δάχτυλό μου,
νακχαβάβ τουτ κάι νασσιπέ = σε
περνάω στο τρέξιμο.

(νακχαβάβ σ.α. ξεπερνώ,
προσπερνώ, καταπίνω).

περούκα: περούκα, η
π.χ. περούκα βουραβέλ = περούκα
φοράει.

περπάτημα: πφριπέ, ο
π.χ. κατάρ ο μπουτ πφριπέ με
τσανγκά ντουκχαέ = απ' το πολύ
περπάτημα πόνεσαν τα πόδια μου,
(μτφ.) κο σοροό κα χαλ καβά
πφριπέ = το κεφάλι σου θα φάει
αυτό το περπάτημα (δηλ. οι πολλές
βόλτες, τα ξενύχτια) (σ.α.
περίπατος, βόλτα, γύρα).

περπατημένος (μτχ. ως επίθ.):
πφιραντό,-ί και πφριντό, -ί (σ.α.
κυκλοφορημένος)
π.χ. πφριντό σι, μπουτ τζανέλ =
περπατημένος είναι, πολλά ξέρει.
(πφριντό (μτφ.) = έμπειρος και
πφιραντό μτφ. = έμπειρος).

περπατιέμαι (αμετβ. ρ.):
πφιράντιαβ και πφριντιάβ
π.χ. ιν πφιράντολ καβά ντρομ,
πφερντό μπαρά σι = δεν
περπατιέται αυτός ο δρόμος,
γεμάτος πέτρες είναι.

περπατώ (αμετβ. ρ.): πφιράβ
π.χ. (στίχοι από ποίημα Γ. Αλεξίου
«σικλιάρ μαν τε μανγκάβ» (= μάθε
με ν' αγαπώ)) σικάβ μανγκέ ο
ντρομ ε μανγκιμάσκο, τζι τε μεράβ

λε τε πφιράβ = δείξε μου τον δρόμο
της αγάπης, μέχρι να πεθάνω αυτόν
να περπατώ.

(βλ. και αμετβ. κυκλοφορώ,
γυρολογώ).

περπατώ (μετβ. ρ.): (βλ.
κυκλοφορώ (μετβ.)).

πέρσι (επίρρ.): πέρσι
π.χ. πέρσι αβιλόσας, νι τζανάβ άμα
κ' αβέλ καβά μπρος = πέρσι είχε
έρθει, δεν ξέρω αν θα 'ρθει φέτος,
πέρσι νταά μπουτ μπουκί σας αμέν
= πέρσι πιο πολλή δουλειά είχαμε.

Αντίθ. καβά-μπρος = φέτος.

περσινός (επίθ.): περσουτνό, -ί και
περσιτνό, -ί

π.χ. ο περσουτνό μιλάι = το
περσινό καλοκαίρι.

πέσιμο: περιπέ, ο (σ.α. πτώση)
π.χ. τε ντικχέσας σαό περιπέ
κερντά! = να έβλεπες τι πέσιμο
έκανε!

Αντίθ. βαζντιπέ = σήκωμα.

πεσμένος (μτχ.): περαντό,-ί
(σ.α. γκρεμισμένος,
κατεδαφισμένος)

π.χ. ρακχαντόμ λε περαντό τελέ =
τον βρήκα πεσμένο κάτω.

πέταγμα: ουτσμαό, ο
π.χ. ο ουτσμαό ε τσιρικλένγκο =
το πέταγμα των πουλιών.
(ουτσμαό σ.α. πτήση).

πετάγομαι (α) (αμετβ. ρ.):
τσάμαν (= ρίχνω τον εαυτό μου,
ρίχνομαι) (σ.α. πηδώ)

π.χ. κα τσάμαν τζι κχερέ ντα κα
ιρισάαβ = θα πεταχτώ μέχρι το
σπίτι και θα γυρίσω.

πετάγομαι (β) (αμετβ. ρ.):
τσουτιάβ, τσουτισιάαβ και
τσουτί(ν)ντιαβ

π.χ. χαν σα η ζουμί τε να
τσουτί(ν)ντολ τζάμπα = φάτε όλο
το φαγητό να μην πεταχτεί άδικα, νι
χαλά κχόνικ, τσουτιλέ ε χαμάτα =

δεν έφαγε κανείς, πετάχτηκαν τα φαγητά (κυριολ. ρίχνομαι).

πεταλάς: πεταλτζίο, ο.

πέταλο (α): νάλι, ο.

πέταλο (β): πέταλο, ο
π.χ. ε γκραστέσκο πέταλο = το πέταλο του αλόγου.

πεταλούδα: παπουρούγκα, η
π.χ. ε χουρντέ κχελέν ε παπουρουγκένσα = τα παιδιά παίζουν με τις πεταλούδες.

πεταλουδίτσα: παπουρουγκίσα, η.

πεταλουργός: (βλ. πεταλάς).

πετάλωμα: ναλαριπέ, ο.

πεταλωμένος (μτχ.): ναλαρντό, -ί
Αντίθ. μπιναλαρντό = απετάλωτος.

πεταλώνω (μετβ. ρ.): ναλαράβ.

πέταμα: τσχοιηπέ, ο (= ρίζιμο)
π.χ. καγιά λαστίκα τσχοιημάσκε σι = αυτό το λάστιχο είναι για πέταμα, (φράση) (μτφ.) νάι μαν τσχοιημάσκε παρέ = δεν έχω για πέταμα λεφτά.

πεταμένος (μτχ.): τσχουντό, -ί (= ριγμένος).

πετεινάρι: μπασσνορό, ο.

πετεινός: μπασσνό, ο
π.χ. ο μπασσνό κλιλό οπρά κχαϊνί = ο πετεινός ανέβηκε πάνω στην κότα.

πετιέμαι: (βλ. πετάγομαι).

πετιμέζι: πετμέζι, ο
π.χ. πετμέζι κερντάν η καϊάβα = πετιμέζι έκανες τον καφέ (δηλ. πολύ γλυκό).

πέτρα: μπαρ, ο
π.χ. (φράση) τε τζάβαταρ κατάρ, μπαρό μπαρ κα τσχαβ παλά μά(ν)ντε = αν φύγω από δω, μεγάλη πέτρα θα ρίζω πίσω μου.

πετραδάκι: μπαρορό, ο (ομόηχο μπαρορό = μεγαλούτσικος)
Αντίθ. μπαρό-μπαρ = κοτρόνα.

πετρέλαιο: γκάζι, ο
π.χ. πι(ν)ντί ε γκαζέσκο φιάτο = ανέβηκε η τιμή του πετρελαίου.

πέτρινος (επίθ.): μπαραλό, -ί.

πετροβόλημα (α): μπαρά-τσχοιηπέ, ο (= πέτρες ρίζιμο).

πετροβόλημα (β): μπαρένγκο-τσχοιηπέ, ο (= ρίζιμο πετρών).

πετροβολώ (μετβ. ρ.): μπαρά-τσχαβ (= πέτρες ρίχνω).

πετρογκάζ: πετρογκάζι και πετρογκάζ, ο

πετρόδρομος: μπαραλό-ντρομ, ο
Αντίθ. ποσσαλό-ντρομ = χωματόδρομος

πετροπόλεμος: μπαρένσα-τσιγκάρ, η (μπαρένσα = με πέτρες, τσιγκάρ, η = καβγάς, πόλεμος, διαμάχη, φασαρία, φιλονικία)

πετρότοπος: μπαραλό-τχαν, ο

πετρώδης: (βλ. πέτρινος)

πετρώνω (αμετβ. ρ.): μπαρ-κερντιάβ (= πέτρα γίνομαι)
π.χ. μπαρ-κερντιλό ο τσιμέ(ν)το = πέτρωσε το τσιμέντο

πετρώνω (μετβ. ρ.): μπαρ-κεράβ (= πέτρα κάνω)
π.χ. μο γκι μπαρ-κεράβ ντα νι ροβάβ ανγκλά χουρντέ = πετρώνω την ψυχή μου και δεν κλαίω μπροστά στα παιδιά, (κατάρα) μπαρ τε κερέλ τουτ ο Ντελ κái χας μπανγκέστε σοβέλ = να σε πετρώσει ο Θεός, που ορκίζεσαι στραβά (ψεύτικα).

πετρωτός: (βλ. πέτρινος).

πέτσα: προύτζα, η
π.χ. μπεενίορ τε χαλ ε κχαϊνάκι προύτζα = του αρέσει να τρώει την πέτσα απ' το κοτόπουλο.
(υποκ.) προυτζορί και προυτζίσα, η.

πετσέτα: μπεσσκίρι, ο και πετσέτα, η
π.χ. λε η πετσέτα ντα κόστουτ = πάρε την πετσέτα και σκουπίσου.

πετσετούλα: μπεσσκιρίσι, ο και πετσετίσα, η.

πετσί: μορκχί και μοκχρί, η

(βλ. και δέρμα).

(υποκ.) μορκχιορί, η.

πέτσινος (επίθ.): μορκχιάκο,-ι

(βλ. και δερμάτινος).

πετώ (αμετβ. ρ.) (για πουλιά, αεροπλάνα, κ.τ.λ.): ουτσούιαβ (προφ. με συνίζηση ια)

π.χ. (μτφ.) μπουτ ουτσοούιος ντικχάβ, αμά σαρ τσιρικλί κα περές = πολύ πετάς βλέπω, αλλά σαν πουλί θα πέσεις.

πετώ (μετβ. ρ.) (για αντικείμενα): τσχαβ (= ρίχνω)

π.χ. τσχαβ ε γκιουρμπάβε = πετώ τα σκουπίδια.

πεύκο: πέφκο, ο (πληθ. πέφκε, ε)

π.χ. τζας κάι πέφκε = πάμε στα πεύκα.

πέφτω (αμετβ. ρ.): περάβ

π.χ. κα περάβ τελέ κατάρ ο τσχι(ν)ντιπέ = θα πέσω κάτω από την κούραση, πελί μπουτ η μπουκί κάι ντουκιάνο = έπεσε πολύ η δουλειά στο μαγαζί (δηλ. ελαττώθηκε), πελό κατάρ μοτόρι ντα πφαγκιλί λεσκί τσανκ = έπεσε από το μηχανάκι και έσπασε το πόδι του.

Αντίθ. ουσστάβ = σηκώνομαι.

πηγαδάκι: χαηνορί, η και γκερανίσι, ο.

πηγάδι: χαήν, η και γκεράνο, ο

π.χ. σσουκίλο ο γκεράνο = ξεράθηκε το πηγάδι.

πηγαδίσιος (επίθ.): χαηνάκο,-ι και γκερανέσκο,-ι

π.χ. γκερανέσκο παί = πηγαδίσιο νερό.

πηγαιμός: τζιπέ, ο

Αντίθ. αβιπέ = ερχομός.

πηγαινοέρχομαι (αμετβ. ρ.): τζάβ-αβάβ

π.χ. λεσκί γκογκί τζαλ-αβέλ = το μυαλό του πηγαινοέρχεται (αλλάζει συνέχεια αποφάσεις).

πηγαίνω (αμετβ. ρ.): τζαβ

π.χ. τζαβ κάι μπουκί = πηγαίνω στη δουλειά, τζαβ κχερέ = πάω σπίτι, κάι τζας; = πού πας; τζαβ κάι σχολίο = πηγαίνω στο σχολείο, κα τζαβ ντρομ αγκιές, νά μορμισάρ = θα πάω δρόμο σήμερα, μη γκρινιάζεις.

πηγαίνω (μετβ. ρ.): ινγκαράβ και ινγκιαράβ (= πηγαίνω κάτι, κάποιον, κάποια)

π.χ. ινγκαρντέ λε κάι ντοκτόρι = τον πήγαν στο γιατρό, τε ινγκαράβ τουτ κχερέ; = να σε πάω στο σπίτι;, κάι ινγκαρές καλά μανγκινά; = πού πηγαίνεις αυτά τα εμπορεύματα; (σ.α. οδηγώ (κάποιον, κάτι), μεταφέρω).

πάει (απρόσ. ρ.): τζαλ

π.χ. τζαλ τούκε καγιά α(ν)τεράβα = σου πάει αυτό το πουκάμισο.

πηγεμένος (α) (μτχ.): τζι(ν)ντό,-ί

Αντίθ. α(ν)ταντό = φερμένος.

πηγεμένος (β) (μτχ.): ινγκαρντό, -ί και ινγκιαρντό, -ί (σ.α.

μεταφερμένος, οδηγήμενος)

Αντίθ. α(ν)ταντό και αταντό = φερμένος.

πηγή: σσουντρα, η

(από το σσουντρό = κρύος).

πήδημα: χουτιπέ και τσχοηπέ, ο (τσχοηπέ κυριολ. ρίζιμο).

(βλ. χουτιπέ στο λήμμα αναπήδημα).

πηδώ (αμετβ. ρ.): χούταβ και τσχάμαν

π.χ. χούτελας κατάρ πο σεβινμέκο = πηδούσε από τη χαρά του, νταλί τσχόστουτ κατάρ; = μπορείς να πηδήξεις από 'δω;

(τσχάμαν κυριολ. ρίχνομαι).

(βλ. χούταβ στο λήμμα αναπηδώ).

πηλός: τσικ, η (= λάσπη).

(υποκ.) τσικορί, η.

πια (α) (επίρρ.): γκαηρϋκ

π.χ. νι μανγκάβ τούταρ κχάντσικ γκαηρϋκ = δεν θέλω τίποτα από σένα πια.

πια (β) (επίρρ.): αρτύκ (σ.α. πλέον)
π.χ. νάι σαν σικνό αρτύκ, μπαριλάν
= δεν είσαι μικρός πια, μεγάλωσες,
νι αβέλ βο κατέ αρτύκ = δεν έρχεται
αυτός εδώ πια.

πιάνομαι (αμετβ. ρ.): αστάρντιαβ
και ασταράμαν
π.χ. αστάρντιλο ο τσορ = πιάστηκε
ο κλέφτης, (μτφ.) ασταρντάπες
κατάρ καγιά μπουκί = πιάστηκε απ'
αυτή τη δουλειά (δηλ. τα
οικονόμησε).

(αστάρντιαβ (μτφ.) = πειράζω).

(αστάρντιαβ σ.α. κρατιέμαι).

(ασταράμαν σ.α. συγκρατούμαι,
κρατιέμαι).

πιάνω (α) (μετβ. ρ.): ασταράβ
π.χ. αστάρ ε χουρντέ κατάρ ο βας =
πιάσε το παιδί από το χέρι, καζόμ
παρέ ασταρές α(ν)τό γκιβέ κατάρ
καγιά μπουκί; = πόσα λεφτά πιάνεις
την ημέρα απ' αυτή τη δουλειά;,
ασταρντέλα ε ντουκχά, κα μπιανέλ
= την έπιασαν οι πόνοι, θα
γεννήσει.

(ασταράβ σ.α. κρατώ, αγγίζω, συ-
γκρατώ, συλλαμβάνω).

πιάνω (β) (ενεργ. διαμ.ρ.):
ασταρνταράβ (= βάζω να πιάσει-
ουν, κάνω να πιαστεί-ούν) (σ.α.
παγιδεύω)

π.χ. κάι ντα τε τζας, κα
ασταρνταράβ τουτ = όπου και να
πας, θα βάλω να σε πιάσουν.

πιάσιμο: ασταριπέ, ο
(σ.α. κράτημα, σύλληψη).

πιασμένος (μτχ.): ασταρντό,-ί (σ.α.
κρατημένος, συλλημένος)
(βλ. και κρατημένος).

Αντίθ. μπιασταρντό = άπιαστος.

πιαστράκι: κϋστϋρμακο, ο (σ.α.
μανταλάκι)

π.χ. μπαλένγκο κϋστϋρμακο =
πιαστράκι μαλλιών.

πιατάκι: τσαρορό, ο.

πιάτο: τσαρό, ο

π.χ. χαλαβάβ ε τσαρέ = πλένω τα
πιάτα.

πίεση (αίματος): ρατ, ο (κυριολ.
αίμα, ομόηχο ρατ = νύχτα)

π.χ. πάλε ουσστιλό μο ρατ = πάλι
σηκώθηκε το αίμα (η πίεση του
αίματός) μου.

πιθαμή: καρϋσσι, ο

π.χ. εκ καρϋσσι μπόι σίλε, μπουτ
τζανέλ = μια πιθαμή μπόι έχει,
πολλά ξέρει.

πιθανόν (επίρρ.): γκάλιμπα και
κάλιμπα

π.χ. γκάλιμπα βο τε σι = πιθανόν
αυτός να είναι (σ.α. μάλλον, βλ. και
μάλλον)

*Συνών. μπέκιμ και μπέλκι = ίσως,
μπορί = μπορεί (ομόηχο μπορί =
νύφη).*

πιθαράκι: πιρορί, η.

πιθάρι: πιρί, η.

πιθηκάνθρωπος: μαϊμουνάκο-
μανούζς, ο.

πιθηκοειδής: (βλ. μαϊμουδίστικος).

πίθηκομούρης (επίθ.): μαϊμουνάκο
(-ι)-μόσκο, -ι.

πίθηκος: (βλ. μαϊμού).

πικάπ: πικάπο, ο

πίκρα: κερκιπέ, ο

π.χ. (μτφ.) ντιάς μαν κερκιπέ,
πφαμπαρντάς μο γκί = μου `δωσε
πίκρα, έκαψε την ψυχή μου.

Αντίθ. γκουγκλιπέ = γλόκα.

πικρά (επίρρ.): κερκέστε

Αντίθ. γκουγκλέστε = γλυκά.

πικράδα: (βλ. πίκρα).

πικραίνομαι (αμετβ. ρ.): κερκιάβ
και κερκιβάβ

π.χ. κερκιλό μο μούι κατάρ ε
τζιγκάρε = πικράθηκε το στόμα μου
από τα τσιγάρα.

Αντίθ. γκουγκλιάβ = γλυκαίνομαι.

πικραίνω (α) (μετβ. ρ.): κερκαράβ

Αντίθ. γκουγκλαράβ = γλυκαίνω.

πικραίνω (β) (επιτατ. μετβ.ρ.):

κερκανταράβ

Αντίθ. γκουγκλανταράβ = γλυκαίνω.

πικραμένος (μτχ.): κερκαρντό,-ί

Αντίθ. γκουγκλαρντό = γλυκαμένος.

πικρίλα: (βλ. πίκρα).

πικροαίματος: κερκέ-ρατέσκο,-ί

Αντίθ. γκουγκλέ-ρατέσκο =

γλυκοαίματος.

πικρόλογα: κερκέ-όρμπε, ε και

κερκέ-πφερασά, ε

Αντίθ. γκουγκλέ-όρμπε = γλυκόλογα

και γκουγκλέ-πφερασά = γλυκόλογα.

πικρός (επίθ.): κερκό,-ί

π.χ. κερκί σι η καϊάβα = πικρός

είναι ο καφές, κερκέ ζετίε = πικρές ελιές.

Αντίθ. γκουγκλό = γλυκός.

πικρότητα: (βλ. πίκρα).

πικρούτσικος (επίθ.): κερκορό,-ί

π.χ. ζάλακ κερκορί κερντιλί η

καϊάβα = λίγο πικρούτσικος έγινε ο καφές

Αντίθ. γκουγκλορό = γλυκούτσικος, γλυκούλης.

πιλαφάκι: πιλαφίσι, ο.

πιλάφι: πιλάφο, ο

π.χ. κερντόμ πιλάφο = έφτιαξα

πιλάφι.

πιλότος: τιαραβένγκο-οντιγκόζι και

τιαραβένγκο-οντιγόζι, ο (κυριολ.

αεροπλάνων οδηγός).

πινέζα: πενέζα, πένεζα και πινέζα,

η (πληθ. πενέζε, πένεζε και πινέζε, ε).

πίνομαι (αμετβ. ρ.): πι(ν)ντιάβ

π.χ. νι πι(ν)ντόλ καβά παϊ = δεν

πίνεται αυτό το νερό.

πίνω (α) (αμετβ. και μετβ. ρ.): παβ

και πιάβ

π.χ. σο κα πες; = τι θα πεις;, κα

πιές εμπούκα μολ; = θα πεις λίγο

κρασί;, πιλαμούς πάι = ήπιαμε νερό.

πίνω (β) (ενεργ. διαμ. ρ.):

πι(ν)νταράβ (= βάζω να πει-ουν,

κάνω να πει-ουν)

π.χ. του ζόρλαν μανγκές τε

πι(ν)νταρές μαν ρακία; = εσύ με το

ζόρι θέλεις να με βάλεις να πιω

ούζο; (ομόηχο πι(ν)νταράβ μετβ.ρ.

= ανεβάζω π.χ. πι(ν)ντάρ λε ντα

οπρά τομαφίλι = ανέβασε κι αυτόν

πάνω στο αυτοκίνητο, πάβ και πιάβ

= πίνω, πινάβ = ανεβαίνω)

πιο (επίρρ.): νταά, ταά και πο

π.χ. νταά σσουκάρ σι καγιά = πιο

όμορφη είναι αυτή, ταά λατσχό σι

λεσκό πφαλ = πιο καλός είναι ο

αδερφός του, πο μπουτ = πιο πολύ.

(βλ. νταά και ταά στο λήμμα

ακόμη).

(βλ. πο στο λήμμα πριν).

πιο (επίρρ.): ένι και ένε

π.χ. ο ένι μπαρό σι καβά = ο πιο

μεγάλος είναι αυτός, ε ένε λατσχέ

μπορά οπρά γιακ τε τχος λα = την

πιο καλή νύφη πάνω στη φωτιά να

τη βάλεις.

πιο (επίρρ.): εν

π.χ. εν μπουτ κον χαλά; = πιο πολύ

ποιος έφαγε;

πιόσιμο: πιπέ, ο.

πιπεράτος (επίθ.): πιπερλί, -ίκα.

πιπέρι: πιπέρι, ο

π.χ. λολό πιπέρι = κόκκινο πιπέρι,

καλό πιπέρι = μαύρο πιπέρι, πιπέρι

κα τσαβ οπρά κι τσχιπ, άμα

κουσσές μαν ντα-εκ-φαρέ = πιπέρι

θα βάλω πάνω στη γλώσσα σου, αν

με ξαναβρίσεις.

πιπεριά (η μακρουλή): τσούσκα,

η

π.χ. πφαμπαρντί τσούσκα =

καυτερή πιπεριά.

πιπερίτσα (η μακρουλή):

τσουσσκίσα και τσουσσκορί, η.

πιπίλα (α): τσουτσί, η

π.χ. μπαρό τσαό κερντιλάν, ικάλ η

τσουτσί α(ν)ντάρ κο μούι = μεγάλο

αγόρι έγινε, βγάλε την πιπίλα από

το στόμα σου (βλ. και βυζί).

πιπίλα (β): πιπίλα, η και εμζίκο, ο

π.χ. κάι ε χουρντέσκι πιπίλα; = πού

είναι του μωρού η πιπίλα;

πιρούνα: μπαρό-τσατάλι και μπαρό-πιρούνο, ο (κ.λ. μεγάλο πιρούνι).

πιρουνάκι: τσαταλίσι και πιρουνίσι, ο.

πιρούνι: τσατάλι και πιρούνο, ο
π.χ. τε χαλαβές σσουκάρ ε τσατάλα = να πλύνεις ωραία (καλά) τα πιρούνια.

πισίνα (α): μπισίνα, η
π.χ. τζας κάι μπισίνα τε ναϊάς; = πάμε στην πισίνα να κολυμπήσουμε;

πισίνα (β): μπισσίνα, η
πισινός (επίθ.): παλικνό,-ί και παλουτνό,-ί

π.χ. ο παλουτνό ουντάρ = η πισινή πόρτα, πουτάρ η παλικνί πέντζεράβα ντα τε λελ μπαλβάλ ο κχερ = άνοιξε και το πισινό παράθυρο να πάρει αέρα (να αεριστεί) το σπίτι.

Αντίθ. ανγκλουτνό και ανγκλικνό = μπροστινός.

πίσσα: κατράνο, ο
π.χ. ζεήρι, κατράνο ικαλάβ, κάνα χασάβ κατάρ τζιγκάρα = δηλητήριο, πίσσα βγάζω, όταν βήχω από το τσιγάρο, καλό κατράνο κερντιλό λεσκό μούι κατάρ ο κχαμ = μαύρη πίσσα έγινε το πρόσωπό του από τον ήλιο.

πίστα: πίστα, η
π.χ. κχελέλ κάι πίστα κι ρομνί = χορεύει στην πίστα η γυναίκα σου.

πιστευτός (επίθ.): πακιαη(ν)ντό,-ί
π.χ. σο ντα τε κερές, νασστί κερντός πακιαη(ν)ντό = ό,τι και να κάνεις, δεν μπορείς να γίνεις πιστευτός, νασστί κερντόν πακιαη(ν)ντέ καλά όρμπε κάι πφενέλ = δεν μπορούν να γίνουν πιστευτά αυτά τα λόγια που λέει.

Αντίθ. μπιπακιαη(ν)ντό = απίστευτος.

πιστεύω (α) (μετβ. και αμετβ. ρ.): πακιάβ

π.χ. σόσκε νι πακιάς μαν; = γιατί δεν με πιστεύεις;;, πακιάβ ε Ντεβλέστε = πιστεύω στο Θεό, νά πακιά λε, χοχαηπέ πφενέλ = μην τον πιστεύεις, ψέμα λέει. (πακιάβ σ.α. υπακούω)

(βλ. και υπακούω).

πιστεύω (β) (αμετβ. και μετβ.ρ.): πακάβ

π.χ. έμντα πφενάβ τουκέ, πακά μαν! = αλήθεια σου λέω, πίστεψέ με! (σ.α. υπακούω π.χ. πακάλ μαν μο τζουκέλ = με υπακούει ο σκύλος μου).

πίστη (α): πακιαηπέ, ο

π.χ. τε αβέλ τουτ πακιαηπέ κάι ο Ντελ = να έχεις πίστη στο Θεό. (σ.α. υπακοή).

Αντίθ. μπιπακιαηπέ = απιστία, ανυπακοή.

πίστη (β): πακαηπέ, ο (σ.α. υπακοή)

Αντίθ. μπιπακαηπέ = απιστία, ανυπακοή.

πιστολάς: ταπαντζίο, ο.

πιστόλι: ταπάντζα, η
π.χ. ταπαντζάσα μουνταρντά λε = με το πιστόλι τον σκότωσε. (βλ. και περίστροφο).

πιστοποιημένος (μτχ.):

πακιανταρντό,-ί
π.χ. πακιανταρντέ σι καλά κάι ασσου(ν)ντόμ = πιστοποιημένα είναι αυτά που άκουσα.

Αντίθ. μπιπακιανταρντό = απιστοποίητος.

πιστοποίηση: πακιανταριπέ, ο
π.χ. πακιανταριπέ μανγκέν καλά κάι πφε(ν)ντιλέ = πιστοποίηση θέλουν αυτά που ειπώθηκαν.

πιστοποιητικός (επίθ.):

πακιανταριμάσκο, -ι.

πιστοποιούμαι (αμετβ. ρ.): πακιανταράμαν, πακιάντιαβ και πακιαντινάβαβ.
πιστοποιώ (μετβ. ρ.): πακιανταράβ π.χ. κα πακιανταρές καλέ κάι πφενές; = θα πιστοποιήσεις αυτό που λες;
πιστός (α) (επίθ.): πακιαντό,-ί π.χ. ο τζουκέλ σι πακιαντό αμάλ ε μανουσσέσκο = το σκυλί είναι πιστός φίλος του ανθρώπου.
Αντίθ. μπιπακιαντό = άπιστος.
πιστός (β) (επίθ.): πακαντό, -ί *Αντίθ. μπιπακαντό = άπιστος.*
πιστότητα: πακιαντιπέ, ο.
πίσω (επίρρ.): πάπαλε και πάλπαλε π.χ. μπεςζ ανγκλέ του, με κα μπεσσάβ πάπαλε = κάτσε μπροστά εσύ, εγώ θα κάτσω πίσω, καλέ γκογκιάσα κάι τζας, μπουτ πάπαλε νταά κα ατσχός = μ' αυτό το μυαλό που πας, πολύ πίσω ακόμη θα μείνεις.
(από πίσω: παλάλ, π.χ. μελάιλο παλάλ κο πα(ν)τόλι = λερώθηκε από πίσω το παντελόني σου.).
πισωδρομώ: (βλ. οπισθοδρομώ).
πισώπλατα (επίρρ.): παλαντουμέ π.χ. τε ορμπισαρές ανγκλά μά(ν)ντε νάα, παλαντουμέ = να μιλάς μπροστά μου, όχι πισώπλατα (δηλ. μη με κουτσομπολεύεις).
Αντίθ. ανγκλαμούι = κατάμουτρα.
πίτα (α): πλιτσί(ν)τα, πλετσί(ν)τα και μποκολί, η π.χ. πουταράβ πατρά για τε κεράβ πλιτσί(ν)τα = ανοίγω φύλλα για να κάνω πίτα.
(βλ. και βασιλόπιτα, μπουγάτσα).
πίτα (β): μπερέκο, ο π.χ. κα χας μπερέκο; = θα φας πίτα;
πιτζάμα: μπιτζάμα, η π.χ. βουράβ κι μπιτζάμα ντα πάσστο = φόρα την πιτζάμα σου και κοιμήσου.

πιτούλα (α): πλιτσί(ν)τίσα, πλετσί(ν)τίσα και μποκολόρι, η.
πιτούλα (β): μπερεκίσι, ο π.χ. χα κο μπερεκίσι = φάε την πιτούλα σου.
πίτουρα: σσελεά, ε.
πίτσα: πίτσα, η π.χ. τζας τε χας πίτσα; = πάμε να φάμε πίτσα;
πιτσιλάδα: νταμγκάβα, η (σ.α. στίγμα) π.χ. πφερντό νταμγκάβε σι λεσκό μουί = γεμάτο πιτσιλάδες είναι το πρόσωπό του (βλ. και βούλα)
Συνών. τσίλορα = φακίδες.
πιτσιρίκος: πιτσιρίκο, ο (θηλ. πιτσιρίκα, η) π.χ. πιτσιρίκο σαν νταά του = πιτσιρίκος είσαι ακόμα εσύ.
Συνών. σικνό = μικρός.
πιτυρίδα: γίρι, η π.χ. πφερντό γίρι σι κο σοροό = γεμάτο πιτυρίδα είναι το κεφάλι σου.
πιωμένος (μτχ. ως επίθ.): πι(ν)ντό,-ί π.χ. πι(ν)ντό σι, νι τζανέλ σο πφενέλ = πιωμένος είναι, δεν ξέρει τι λέει.
Συνών. ματό = μεθυσμένος.
Αντίθ. μπιπι(ν)ντό = άπιωτος.
πλάι: ριγκ και ρικ, η π.χ. ε κχερέσκι ριγκ = το πλάι του σπιτιού.
(βλ. και πλευρά, μεριά).
πλαιίνος (επίθ.): ριγκουτνό,-ί π.χ. ο ριγκουτνό κχερ = το πλαιινό σπίτι.
πλάκα: πλάκα, η.
πλακάκι: πλακάκι, ο π.χ. λεσκό πφαλ τζανέλ τε νακχαβέλ πλακάκια = ο αδερφός του ξέρει να περνάει πλακάκια.
πλάκωμα: πλακοσαριπέ, ο.
πλακώνομαι (αμετβ.ρ): πλακοσάαβ

π.χ. πλακοσάιλο α(ν)ντό χαπέ = πλακώθηκε στο φαγητό.

πλακώνω (μετβ.ρ): πλακοσαράβ

π.χ. πλακοσαρντάς μαν μπαρό άγγος = με πλάκωσε μεγάλο άγγος.

πλάνεμα: χοχανταριπέ, ο (βλ. και ξεγέλασμα).

πλανεύω (μετβ. ρ.): χοχανταράβ

π.χ. χοχανταρντά σα ε ντουνιαβά ντα κερντά καλά παρέ = πλάνεψε όλο τον κόσμο και έκανε αυτά τα χρήματα (δηλ. την περιουσία.) (βλ. και ξεγελώ).

πλάστιγγα: κα(ν)τάρι, ο (= ζυγαριά).

πλαστός (επίθ.): χοχαμντό,-ί (= ψεύτικος, ψεύτης)

π.χ. χοχαμντέ παρέ = πλαστά χρήματα.

πλατανάκι: τσιναρίσι, ο.

πλάτανος: τσινάρι, ο

π.χ. τζας τε μπεσσάς αμένγκε ταλάλ τσινάρι = πάμε να κάτσουμε κάτω από τον πλάτανο.

πλατανότοπος: τσιναρένγκο-τχάν, ο.

πλατανόφυλλο: τσιναρέσκι-πατρίν, η.

πλάτεμα: γκενισσλεμέκο, ο

Αντίθ. τανγκιαριπέ = στένεμα.

πλάτη: ντουμό, ο

π.χ. ιρισαρντά πο ντουμό ντα πασσιλό = γύρισε την πλάτη του και κοιμήθηκε, με κχάνικάσκο ντουμό νι τσαλαβάβ = εγώ κανενός πλάτη δε χτυπό (δηλ. δεν παρακαλώ, δεν καλοπιάνω).

πλατίνα (του κινητήρα): πλατίνα, η (πληθ. πλατίνε, ε)

π.χ. ε τομαφιλέσκε πλατίνε = οι πλατίνες του αυτοκινήτου.

πλάτος: γκενισσλίκο, ο

π.χ. γκάντικιν σι ε κχερέσκο γκενισσλίκο; = πόσο είναι το πλάτος του σπιτιού;

Αντίθ. ουζου(ν)νούκο = μάκρος, μήκος.

πλατούλα: ντουμορό, ο

π.χ. ε χουρντέσκο ντουμορό = η πλατούλα του μωρού.

πλατύς (άκλ. επίθ.): γκενίσσι

π.χ. γκενίσσι σι ο ντρομ, νακχέλ ο τομαφίλι = πλατύς είναι ο δρόμος, περνάει το αυτοκίνητο.

Αντίθ. τανγκ και ντάρι = στενός, στενά.

πλεγμένος: (βλ. πλεκτός).

πλεκτός (μτχ. ως επίθ.): κουβντό,-ί

π.χ. κουβντό κοτόρ = πλεκτό ύφασμα, κουβντί ζακέτα = πλεκτή ζακέτα.

Αντίθ. μπικουβντό = άπλεχτος.

πλέκω (μετβ. ρ.): κουβάβ

π.χ. κουβάβ με μπαλά τσούρνε = πλέκω τα μαλλιά μου κοτσίδες.

πλένομαι (αμετβ. ρ.): χαλαβάμαν και τχάμαν

π.χ. τζα τχότουτ κάι τσεσσμάβα = πήγαινε να πλυθείς στη βρύση, χαλάβ-τουτ σίγο ντα τε τζάσταρ = πλύσου γρήγορα και να φύγουμε.

(βλ. ομόηχο τχάμαν = βάζομαι).

πλένομαι (αμετβ. ρ.): χαλάντιαβ (παθητική διάθεση)

π.χ. κατάρ μινέ βαστά χαλάντιλε καλά τσαρέ = από τα δικά μου χέρια πλύθηκαν αυτά τα πιάτα.

πλένω (μετβ. και αμετβ. ρ.):

χαλαβάβ, τχαβ και τχοβάβ

π.χ. χαλαβάβ ο τομαφίλι = πλένω το αυτοκίνητο, χαλαβάβ μο μούι = πλένω το πρόσωπό μου, τχοντέμ κε πατέ = έπλυνα τα ρούχα σου.

(βλ. ομόηχο τχαβ = κλωστή, βάζω)

(βλ. χαλαβάβ στο λήμμα λούζω).

πλέξιμο: κουβιπέ, ο.

πλεξούδα: τσούρνα, η.

πλεξουδίτσα: τσουρνορί, η.

πλέον: (βλ. πια).

πλευρά (α): ρικ, η

π.χ. πφιρ κατάρ η τσατσέ ρικ ε ντρομέσκι = περπάτα από τη δεξιά πλευρά του δρόμου.

(βλ. και μεριά).

πλευρά (β): ταράφι, ο (σ.α. μεριά)

π.χ. ιρισάρ λε κατάρ κοβά ταράφι = γύρνα το από την άλλη πλευρά.

πλευράκι: πασσαβρορό, ο.

πλευρό: πασσαβρό, ο.

π.χ. τσαλάντιλο κάι πο πασσαβρό = χτύπησε στο πλευρό του, (φράση) οπρά καβά πασσαβρό τε πασστός = πάνω σ' αυτό το πλευρό να κοιμάσαι.

πλευρούλα: ριγκορί, η.

πληγή: γιαράβα, η

π.χ. σίμαν γιαράβα κάι μι κοτσ = έχω πληγή στο γόνατό μου.

(βλ. και τραύμα).

(υποκ.) γιαραβίσα, η.

πληγώνω (μετβ. ρ.): γιαραλάϊαβ

(προφ. με συνίζηση ια).

(βλ. και τραυματίζω).

πληθαίνω (αμετβ. ρ.):

καλαμπαλούκο-κερντιάβ (= πλήθος γίνομαι).

πληθαίνω (μετβ. ρ.):

καλαμπαλούκο-κερνταράβ (=

πλήθος κάνω να γίνει).

πλήθος: καλαμπαλούκο, ο

π.χ. κάι μπιάβ σας μπουτ καλαμπαλούκο = στο γάμο είχε πολύ πλήθος. (σ.α. όχλος, οχλαγωγία).

πλήρης: (βλ. γεμάτος).

πληρότητα: πφερντιπέ, ο.

πληροφορημένος (μτχ.):

τζανγκλαρντό,-ί

(σ.α. ενημερωμένος).

Αντίθ. μπιτζανγκλαρντό =

απληροφόρητος.

πληροφόρηση: τζανγκλαριπέ, ο

(σ.α. ενημέρωση, γνωστοποίηση).

πληροφορία: αμπερί, ο (βλ. και είδηση, μήνυμα)

π.χ. κον αταβέλ τουκέ καλά

αμπέρα; = ποιος σου φέρνει αυτές τις πληροφορίες;

πληροφοριοδότης: αμπερτζίο, ο

(σ.α. αγγελιοφόρος,

μαντατοφόρος), θηλ. αμπερτζίκα, η.

πληροφορούμαι (α) (αμετβ. ρ.):

τζανγκλάρντιαβ (σ.α.

γνωστοποιούμαι).

πληροφορούμαι (β) (αμετβ. ρ.):

αμπέρι-λαβ (= πληροφορία παίρνω,

είδηση παίρνω, σ.α. ειδοποιούμαι)

π.χ. κάσταρ λιάν αμπέρι του; = από ποιον πληροφορήθηκες εσύ;

πληροφορώ (α) (μετβ. ρ.):

τζανγκλαράβ (= κάνω να ξέρει-ουν, τζανάβ = ξέρω).

πληροφορώ (β) (μετβ. ρ.): αμπέρι-

νταβ (= πληροφορία δίνω, είδηση

δίνω, σ.α. ειδοποιώ, προειδοποιώ)

π.χ. νι ντιά μαν αμπέρι κχόνικ =

δεν με πληροφορήσε κανείς.

πληρωμένος (μτχ.): ποκι(ν)ντό,-ί

π.χ. ποκι(ν)ντέ σι ε μανγκινά =

πληρωμένα είναι τα εμπορεύματα.

Αντίθ. μπιποκι(ν)ντό = απλήρωτος.

πληρωμή: ποκινιπέ, ο (σ.α.

αμοιβή)

π.χ. ποκινιπέ μανγκέν ε μανγκινά =

πληρωμή θέλουν τα εμπορεύματα.

πληρώνομαι (α) (αμετβ. ρ.):

ποκί(ν)ντιαβ (σ.α. αμείβομαι)

π.χ. κάνα κα ποκί(ν)ντος κατάρ κι

μπουκί; = πότε θα πληρωθείς από

τη δουλειά σου;, ο λατσχιπέ κάι

κερντάν μανγκέ νι ποκί(ν)ντολ

κχάντσικέσα = το καλό που μου

‘κανες δεν πληρώνεται με τίποτα.

πληρώνομαι (β) (αμετβ. ρ.):

ποκι(ν)ντισάαβ

π.χ. νταά νι ποκι(ν)ντισάιλαν; =

ακόμα δεν πληρώθηκες; (σ.α.

αμείβομαι)

πληρώνω (μετβ. ρ.): ποκινάβ (σ.α.

αμείβω)

π.χ. τε ποκινές κο μπόρτζι = να πληρώσεις το χρέος σου, κα ποκινές λε καβά και κερντάν μανγκέ = θα το πληρώσεις αυτό που μου έκανες (δηλ. θα σε εκδικηθώ), πε μπεζαχά ποκινέλ = τις αμαρτίες του πληρώνει, κάνα κα ποκινές μαν; = πότε θα με πληρώσεις;
πλησιάζω (α) (μετβ. ρ.): πασσαράβ
Αντίθ. ντουραράβ = απομακρύνω.
πλησιάζω (β) (μετβ. ρ.): πασσέ-α(ν)ταβάβ (= κοντά φέρνω) και πασσανταράβ (σ.α. προσεγγίζω).
πλησιάζω (α) (αμετβ. ρ.): πασσάβαβ
 π.χ. άλε, πασσάο, τε ντικχάβ τουτ!
 = έλα, πλησίασε, να σε δω!
 (βλ. και κοντεύω)
Αντίθ. ντουράβαβ = απομακρύνομαι.
πλησιάζω (β) (αμετβ. ρ.): πασσέ-αβάβ (= κοντά έρχομαι) (σ.α. προσεγγίζομαι).
πλησίασμα (α): πασσαβιπέ, ο
Αντίθ. ντουραριπέ = απομάκρυνση.
πλησίασμα (β): πασσαριπέ και πασσανταριπέ, ο (σ.α. προσέγγιση).
πλησιέστερος (επίθ.): έν-πασσουτνό, -ί και ένι-πασσουτνό, -ί
 π.χ. σαό σι ο ένι-πασσουτνό γκαβ κατάρ; = ποιο είναι το πλησιέστερο χωριό από δω;
Αντίθ. εν-ντουριτνό = μακρινότερος.
πλοίο: βαπόρι, ο
 π.χ. κλιλάν ιτσ οπρά βαπόρι; = ανέβηκες ποτέ πάνω σε πλοίο;
πλουσιοκόριτσο: μπαρβαλί-τσχέι, η.
πλουσιόπαιδο: μπαρβαλό-τσαβό (= πλούσιο αγόρι) και μπαρβαλό-τσαό (= πλούσιο αγόρι) και ζενγκίνι-τσαβό, ο (= πλούσιο αγόρι).
πλούσιος (α) (επίθ.): μπαρβαλό, -ί και μπαρμπαλό, -ί

π.χ. μπουτ μπαρβαλό σι, ιν τζανέλ σο σίλες = είναι πολύ πλούσιος, δεν ξέρει τι έχει, μπαρμπαλί σι λεσκί ντέι = πλούσια είναι η μάνα του.
Αντίθ. τσορό = φτωχός, ορφανός.
πλούσιος (β) (άκλ. επίθ.): ζενγκίνι και (επίθ.) ζενγκίνι-κα
 π.χ. ζενγκίνι σι λεσκό ντατ = πλούσιος είναι ο πατέρας του.
πλουταίνω (αμετβ.ρ): (βλ. πλουτίζω αμετβ.).
πλουταίνω (μετβ. ρ.): (βλ. πλουτίζω μετβ.).
πλουτίζω (μετβ. ρ.): μπαρβαλισαράβ.
πλουτίζω (μετβ. ρ.): μπαρβαράβ και μπαρμπαράβ
 π.χ. μπαρβαρντέμ καλέ μοκχαλές = πλούτισα αυτόν τον νηστικό.
πλουτίζω (αμετβ. ρ.): μπαρβαλισάαβ
Αντίθ. τσοριάβ = φτωχαίνω (αμετβ.).
πλουτίζω (μετβ. ρ.): ζενγκίνι-κεράβ (= πλούσιο, -α κάνω)
 π.χ. κερντά λε ζενγκίνι λεσκί ρομνί = τον πλούτισε η γυναίκα του.
πλουτίζω (αμετβ. ρ.): μπαρβάβαβ και μπαρμπάβαβ
 π.χ. μπαρβάιλο ο τζουβαλό = πλούτισε ο ψειριάρης.
πλουτίζω (αμετβ. ρ.): ζενγκίνι-κερντιάβ (= πλούσιος, -α γίνομαι)
 π.χ. κερντιλό-ζενγκίνι κατάρ καϊά μπουκί μο ντατ = πλούτισε από αυτή τη δουλειά ο πατέρας μου.
πλούτισμα: μπαρβαλιπέ, ο (σ.α. πλούτος).
πλουτισμένος (μτχ.): μπαρβαλισαρντό, -ί.
πλουτισμός: μπαρβαλισαριπέ, ο
Αντίθ. τσοραριπέ = φτώχεμα.
πλούτος: μπαρβαλιπέ, ο
 π.χ. (φράση) μπαρβαλό γκι ανέλ τσοριπέ, τσορό γκι ανέλ μπαρβαλιπέ = πλούσια ψυχή φέρνει

φτώχια, φτωχιά ψυχή φέρνει πλούτο.

Αντίθ. τσοριπέ = φτώχια, ορφάνια (ομόηχο τσοριπέ = κλεψιά).

πλούτος: ζενγκί(ν)νίκο και ζενγκινίκο, ο

π.χ. σο τε κεράβ ο ζενγκι(ν)νίκο, άμα νάι μαν σαστιπέ! = τι να κάνω τον πλούτο, άμα δεν έχω υγεία!

Αντίθ. τσοριπέ = φτώχια, ορφάνια, (ομόηχο τσοριπέ = κλεψιά).

πλυμένος (μτχ.): χαλαντό,-ί και τχοντό,-ί

π.χ. χαλαντέ σι ε πατέ = πλυμένα είναι τα ρούχα, χαλαντό σι κο πα(ν)τόλι = πλυμένο είναι το παντελόني σου.

(βλ. ομόηχο τχοντό = τοποθετημένος, βαλμένος).

Αντίθ. μιχαλαντό = άπλυτος.

πλυντήριο: πλι(ν)ντίριο, ο

π.χ. κι(ν)ντόμ με ρομνάκε πλι(ν)ντίριο = αγόρασα για την γυναίκα μου πλυντήριο.

πλύση: (βλ. πλύσιμο).

πλύσιμο: χαλαηπέ και τχοηπέ, ο

π.χ. ο τομαφίλι μανγκέλ χαλαηπέ = το αυτοκίνητο θέλει πλύσιμο, τχοηπέ μανγκέν κε πατέ = πλύσιμο θέλουν τα ρούχα σου.

(βλ. ομόηχο τχοηπέ = τοποθέτηση).

πνευμόνι: πνεβμόνι, ο

π.χ. σσιλ λιέ λεσκέ πνεβμόνορα = κρύο πήραν (κρυολόγησαν) τα πνευμόνια του.

πνευστό (μουσικό όργανο):

ντιντίκο, ο (χρησιμοποιείται για όλα τα πνευστά μουσικά όργανα, για την κόρνα και τη σφυρίχτρα).

πνιγμένος (μτχ.): τασαντό,-ί

π.χ. (μτφ.) τασαντό σομ ε μπουκέ(ν)νταρ = είμαι πνιγμένος από τις δουλειές.

πνίγομαι (αμετβ. ρ.): τασιάβ και τασιβάβ

π.χ. πολοκό χα, κα τασός! = σιγά τρώγε, θα πνιγείς!, τασιλό α(ν)ντί λεν = πνίγηκε μες στο ποτάμι, τασιλόμ κατάρ ο ντουμάνο = πνίγηκα από τον καπνό.

πνίγω (μετβ. ρ.): τασαβάβ

π.χ. ασταρντά λε κατάρ λεσκή κορ, κα τασαβέλας λε = τον έπιασε από το λαιμό του, θα τον έπνιγε (σ.α. στραγγαλίζω).

πνίξιμο: τασαηπέ, ο (σ.α.

στραγγάλισμα).

ποδαράκι: τσανγκορί, η

π.χ. ε χουρντέσκε τσανγκορά = τα ποδαράκια του μωρού.

ποδαρίλα: τσανγκένγκι-κοκία, η (= ποδιών μυρωδιά)

π.χ. τσανγκένγκι-κοκία κχά(ν)ντελ α(ν)ντό κχερ = ποδαρίλα μυρίζει μες στο σπίτι.

ποδηλατάκι: βελεπσικίσα, η.

ποδηλατάς: βελεσπι(τ)τσίο, ο

π.χ. ινγκάρ η βελεπσικά και βελεσπι(τ)τσίο τε κερέλ λα = πήγαινε το ποδήλατο στον ποδηλατά να το φτιάξει.

ποδήλατο: βελεπσικά, ελεπσικά, βελεσπίκα και βελεσπίτκα, η

π.χ. μο ντατ κι(ν)ντά μανγκέ βελεπσικά = ο πατέρας μου μου αγόρασε ποδήλατο.

πόδι: τσανκ και τσανγκ, η

π.χ. πελό κατάρ κοπάτσι ντα πφαγκιλί λεσκή τσανκ = έπεσε από το δέντρο κι έσπασε το πόδι του, σο μανγκές; τε περάβ κάι κε τσανγκά ντα τε μολισαράβ τουτ; = τι θέλεις; να πέσω στα πόδια σου και να σε παρακαλέσω;, ντουκχάν μαν με τσανγκά = μου πονούν τα πόδια.

(Το τμήμα κάτω από τον αστράγαλο λέγεται πουρνό, ο).

ποδιά: φούτα, η

π.χ. βουραντάς πι φούτα για τε χαλαβέλ ε τσαρέ = φόρεσε την ποδιά της για να πλύνει τα πιάτα.

ποδοσφαιρικός (επίθ.): τοπάκο, -ι (είναι η γενική πτώση της λέξης τόπα, η = μπάλα, ποδόσφαιρο) π.χ. τοπάκε μενία = ποδοσφαιρικά παπούτσια.

ποδοσφαιριστής: τοπτσίο, ο.

ποδόσφαιρο: τόπα, η π.χ. κχελάβ τόπα = παίζω ποδόσφαιρο, ντικχάβ τόπα και τιλεόρασι = βλέπω ποδόσφαιρο στην τηλεόραση. (βλ. και τόπι, μπάλα).

ποίηση: πίιμα, ο π.χ. ρομανό πίιμα = τσιγγάνικο ποίημα.

ποιμένας: (βλ. βοσκός).

ποινή: τζεζάβα, η π.χ. μπαρί τζεζάβα τσχουτέ λέσκε = μεγάλη ποινή του ρίζανε.

ποινικός (επίθ.): τζεζαβάκο, -ι π.χ. τζεζαβάκο νιζάμο = ποινικός νόμος.

ποιος (ερωτημ. αντων.): κον και σαβό, -ί

π.χ. κον αβιλό; = ποιος ήρθε; κον σι καβά; = ποιος είναι αυτός; κον πφε(ν)ντάς τούκε; = ποιος σου το είπε; κάσκο σι καβά; = ποιανού είναι αυτό; σαβό σι λεσκό κχερ; = ποιο είναι το σπίτι του; = κάσα σάνας; = με ποιον ήσουν;

πολεμικός (επίθ.): μαρεμπαβάκο, -ι και τσινγκαράκο, -ι

π.χ. μαρεμπαβάκε πούσσκε = πολεμικά όπλα.

πολεμιστής: μαρεμπετζίο, ο π.χ. μαρεμπετζίο σας λέσκο πάπου = πολεμιστής ήταν ο παππούς του.

πόλεμος: μαρεμπάβα και τσινγκάρ, η

π.χ. ο Ντελ τε νά σικαβέλ τε κερντόλ μαρεμπάβα = ο Θεός να μη δείξει να γίνει πόλεμος. (βλ. τσινγκάρ στα λήμματα καβγάς, φασαρία, μάλωμα).

πολεμώ (αμετβ. ρ.): μαρεμπάβα-κεράβ (= πόλεμο κάνω) και τσινγκάρ-κεράβ

π.χ. μο πάπο κερντάσας-μαρεμπάβα ε Ιταλιανένσα = ο παππούς μου είχε πολεμήσει με τους Ιταλούς.

(βλ. τσινγκάρ-κεράβ στο λήμμα καβγαδίζω).

πολεμώ (μτφ.): (βλ. παιδεύομαι (α)), μάχομαι (γ)).

πόλη: κασαμπάβα, η

π.χ. ικλιλάμ αβρί κατάρ κασαμπάβα = βγήκαμε έξω από την πόλη (βλ. και πρωτεύουσα).

πολιτεία: (βλ. κράτος).

πολιτικάντης: πολιτίκατζίο, ο (θηλ. πολιτίκατζίκα, η)

π.χ. σα πι μπουκί ντικχέλ τε κερέλ: τζανές σο πολιτίκατζίο σι; = όλο τη δουλειά του κοιτάζει να κάνει ξέρεις τι πολιτικάντης είναι;, με νάι σομ πολιτίκατζίο, γκέσταρ κονουσσίαβ τούκε = εγώ δεν είμαι πολιτικάντης, εγκάρδια σου μιλώ.

πολλαπλασιάζομαι (αμετβ. ρ.): μπουτιάβ και μπουτάβαβ.

πολλαπλασιάζω (μετβ. ρ.): μπουταράβ (κυριολ. κάνω να γίνει πολύ, μπουτ = πολύ, πολύς).

πολλαπλασιασμένος (μτχ.): μπουταρντό, -ί.

πολλαπλασιασμός: μπουταριπέ, ο.

πολύ (επίρρ.): μπουτ

π.χ. μπουτ μανγκάβ τουτ = πολύ σε αγαπώ, μπουτ πασστός = πολύ κοιμάσαι, χαλόμ μπουτ ντα πφουκιλόμ = έφαγα πολύ και φούσκωσα, μπουτ λον τσχουτάν α(ν)ντί ζουμί = πολύ αλάτι έριξε στο φαγητό.

Αντίθ. εμπούκα = λίγο, λίγος.

πολυαγαπώ (μετβ. ρ.): μπουτ-μανγκάβ

(μανγκάβ = αγαπώ, θέλω, ζητώ, επιθυμώ).

πολύγλωσσος (επίθ.): μπουτέ-
τσημπένγκο, -ι.

πολύγνωρος: (βλ. πολύξερος).

πολυγνωσία: μπουτζανγκλιπέ, ο
(σ.α. πονηριά) (βλ. και γνώση).

πολυετής (επίθ.): μπουτέ-
μπροσσένγκο, -ι και μπουτέ-
μπρεσσένγκο, -ι (= πολλών ετών)
(βλ. και πολύχρονος).

*Αντίθ. εκχέ-μπροσσέσκο και εκχέ-
μπρεσσέσκο = (ενός έτους),
μονοετής.*

πολυήμερος (επίθ.): μπουτέ-
γκιβεσένγκο, -ι (= πολλών ημερών)

*Αντίθ. ζάλακ-γκιβεσένγκο = (λίγων
ημερών), ολιγοήμερος.*

πολυκατοικία: (βλ. κτίριο).

πολυκέφαλος (επίθ.): μπουτέ-
σσερένγκο, -ι.

πολυκοιμάμαι (αμετβ. ρ.): μπουτ-
πασσιτιάβ και μπουτ-πασσιλιάβ.

πολυκοιτάζω (αμετβ. και μετβ.ρ.):
μπουτ-ντικχάβ.

πολυλογάς: πφερασαλό, ο (σ.α.
γλωσσοπλάστης)

Συνών. τσημπαλό = γλωσσάς.

πολυλογία: πφερασαλιπέ, ο
(πφερασαλό, ο = λογάς, πολυλογάς,
πφερασαλί, η = λογού, πολυλογού).

πολυλογού: πφερασαλί, η.

πολύμηνος (επίθ.): μπουτέ-
τσηχόνένγκο, -ι (= πολλών μηνών).

πολυμήχανος: (βλ. καταφερτζής
και επινοητικός).

πολυμιλώ (α) (αμετβ. ρ.): μπουτ-
ορμπισαράβ

π.χ. νά ορμπισάρ-μπουτ, σόσκε κα
ρακχαβές κι μπεϊλάβα = μην
πολυμιλάς, γιατί θα βρεις τον μπελά
σου.

πολυμιλώ (β) (αμετβ. ρ.): μπουτ-
κονουσσίαβ.

πολυξάκουστος (επίθ.): μπουτ-
ασσου(ν)ντό, -ί

*Συνών. ασσαρντό = παινεμένος,
ναμλίο = ονομαστός.*

πολύξερος (επίθ.): μπουτζανγκλό, -ί
π.χ. κερέλπες αμένγκε
μπουτζανγκλό = μας παριστάνει τον
πολύξερο.

(βλ. και έξυπνος).

πολυπαινεμένος (επίθ.): μπουτ-
ασσαρντό, -ί.

πολυπαιεύω (μετβ. ρ.): μπουτ-
ασσαράβ.

πολύς (άκλ. επίθ.): μπουτ (σ.α.
άφθονος)

π.χ. ικαλέλ μπουτ παρέ κατάρ
καγιά μπουκί = βγάζει πολλά λεφτά
απ' αυτή τη δουλειά, σι μπουτ χαπέ
= έχει άφθονο φαγητό.

(βλ. και πολύ).

*Αντίθ. εμπούκα, ζάλακ = λίγο,
λίγος.*

**πολυσκέφτομαι (αμετβ. και
μετβ.ρ.):** μπουτ-γκου(ν)ντισαράβ
και μπουτ-ντυσυνιάβ (τα υ προφ.
όπως το γαλλικό u).

πολύτεκνος (επίθ.): μπουτέ-
χουρντένγκο, -ι..

πολυτρώω (αμετβ. και μετβ.ρ.):
μπουτ-χαβ.

πολύχρονος (επίθ.): μπουτέ-
μπροσσένγκο, -ι και μπουτέ-
μπρεσσένγκο, -ι

π.χ. (ευχή) μπουτέ-μπροσσένγκο τε
κερντός = πολύχρονος να γίνεις.

Συνών. βεστό = μακρόβιος.

πολύωρος (επίθ.): μπουτέ-
σαατένγκο, -ι (= πολλών ωρών)

π.χ. μπουτέ-σαατένγκι
κονουσσμάβα = πολύωρη ομιλία.

*Αντίθ. ζάλακ-σαατένγκο = (λίγων
ωρών), ολιγόωρος.*

Πομάκα: Πομακίγκα, η (πληθ.
Πομακίνκε, ε)

π.χ. καϊά Πομακίγκα σουβέλ
σοστεά = αυτή η Πομάκα ράβει
βράκες (είναι ράφτρα).

πομάκιος και πομακινός (επίθ.):
πομακένγκο, -ι

π.χ. πομακένγκε γκαβά = πομακικά χωριά.

Πομάκος: Πομάκο, ο (πληθ. Πομάκορα, ε).

πομπή γάμου: αλάι, ο (έθιμο κατά τη δεύτερη μέρα του γάμου που πηγαίνουν περπατώντας και χορεύοντας οι συγγενείς και φίλοι του γαμπρού (χωρίς το γαμπρό) μαζί με τους οργανοπαίχτες, για να πάρουν τη νύφη από το πατρικό της σπίτι και να τη φέρουν στο σπίτι του γαμπρού)

π.χ. αβγκιέ κα κερντόλ ο αλάι = σήμερα θα γίνει η πομπή του γάμου.

πονάκι: ντουκχορί, η

π.χ. σίμαν εμπούκα ντουκχορί νταά = έχω λίγο πονάκι ακόμα.

πόνεμα: ντουκχανταριπέ, ο (= πρόκληση πόνου, από το επιτατ. μετβ.ρ. ντουκχανταράβ = πονώ μετβ.).

πονεμένος (μτχ. ως επίθ.):

ντουκχανό,-ί και ντουκχαντό,-ί
π.χ. μορέλ λεσκί ντουκχαντί τσανκ = του τρίβει το πονεμένο του πόδι, μπουτ ντουκχαντό σι, νακχαντάς μπουτ τσεκίε = είναι πολύ πονεμένος, πέρασε πολλά βάσανα.

πόνεση: ντουκχιπέ και ντουκχαηπέ, ο (σ.α. λύπηση, οίκτος, συμπόνοια).

πονεσιάρης: (βλ. πονετικός).

πονετικός (επίθ.): ντουκχανό,-ί
π.χ. ντουκχανό σι, κα ντουκχάλ τούκε = πονετικός είναι, θα σε λυπηθεί.

Αντίθ. μπιντουκχανό = άπονος.

πονηρά (επίρρ.): πφρινιμάσα

π.χ. σα πφρινιμάσα κερές κι μπουκί = όλο πονηρά κάνεις τη δουλειά σου.

Αντίθ. μπιπφρινιμάσα = απονήρευτα.

πονηράδα: πφρινιπέ, ο (βλ. πονηριά).

πονήρεμα: πφριναριπέ, ο.

πονηρεύομαι (αμετβ. ρ.): πφρινιάβ και πφριναράμαν

π.χ. πφρινιλό αγκαντάλ κάι ορμπισαρντάν λεσκέ = πονηρεύτηκε έτσι που του μίλησες, πφρινάο, πουτάρ κε γιακχά! = πονηρέψου, άνοιξε τα μάτια σου!, πφρινιλό ο αβανάκι = πονηρεύτηκε ο αγαθός.

Συνών. μπουτζανγλαράμαν = μηχανεύομαι.

πονηρεύω (α) (μετβ. ρ.):

πφριναράβ

π.χ. πφριναρντά λε λεσκί ρομνί = τον πονήρεψε η γυναίκα του.

πονηρεύω (β) (επιτατ. μετβ.ρ.):

πφρινανταράβ

π.χ. με πφρινανταρντόμ κε τσααβέ = εγώ πονήρεψα το γιο σου.

πονηριά: πφρινιπέ, ο (σ.α. έξυπνάδα)

π.χ. χοχαντά λε πε πφρινιμάσα = τον ξεγέλασε με την πονηριά του, κο πφρινιπέ μανγκέ νι νακχέλ = η πονηριά σου σε μένα δεν περνάει.

Συνών. τζουνγκαλιπέ = δολιότητα, υποουλότητα, υποουλία, μπεγγκαλιπέ = διαβολικότητα, σαπαλιπέ = πανουργία.

Αντίθ. αβανακλούκο = αγαθοσύνη, αγαθότητα.

πονηρός (επίθ.): πφρινό,-ί (σ.α. έξυπνος)

π.χ. πφρινό σι σαρ τιλκία = είναι πονηρός σαν αλεπού, ο πφρινό μανούζς ντουέ τσανγκένσα περέλ = ο πονηρός άνθρωπος με τα δυό του πόδια πέφτει (δηλ. καμιά φορά ο πονηρός από την πολλή πονηριά του ξεγελιέται).

Συνών. τζουνγκαλό = δόλιος, σαπαλό = πανούργος, μπεγγκαλό = διαβολεμένος, διαβολικός.

Αντίθ. μπιπφρινό = απονήρευτος, αβανάκι = αγαθός, αγαθιάρης.

πονηρούλης (επίθ.): πφιρνορό,-ί
π.χ. ακχιαρντόμ σο μανγκές τε
κερές, πφιρνορέα! = κατάλαβα τι
θέλεις να κάνεις, πονηρούλη!

Αντίθ. αβανακίσι = αγαθούλης.

πονηρούτσικος (επίθ.): πφιρνορό,
-ι (σ.α. εξυπνάκιας, βλ.
πονηρούλης).

πονόδοντος: ντα(ν)ντέσκι-ντούκ, η
π.χ. νασσί πασσιλόμ κατάρ
ντα(ν)ντέσκι-ντούκ = δεν μπόρεσα
να κοιμηθώ από τον πονόδοντο.

πονοκεφαλιάζω (αμετβ. ρ.): μο-
σσορό-ντουκχανταράβ (= το κεφάλι
μου πονώ)

π.χ. τζάμπα κο-σσορό-
ντουκχανταρές, αφού ο μανούζς νι
ακχιαρέλ τουτ = άδικα
σπαζοκεφαλιάζεις, αφού ο
άνθρωπος δε σε καταλαβαίνει.

*Συνών. μο-σσορό-πφαγκάβ =
σπαζοκεφαλιάζω.*

πονοκέφαλος: σσερέσκι-ντούκ, η
π.χ. σίμαν σσερέσκι-ντούκ = έχω
πονοκέφαλο.

πονόλαιμος: κοράκι-ντούκ, η.

πόνος: ντουκ, η

π.χ. μεράβ κατάρ η ντουκ =
πεθαίνω από τον πόνο.

πονοψυχιά: γκέσκι-ντουκ, η (=
ψυχής πόνος) (σ.α. κοιλόπονος, γκι
= ψυχή, κοιλιά).

πονόψυχος (επίθ.): ντουκχανέ-
γκέσκο,-ι

π.χ. ντουκχανέ-γκέσκο σι καβά
ντοκτόρι = πονόψυχος είναι αυτός ο
γιατρός.

*Αντίθ. ζουραλέ-γκέσκο =
σκληρόψυχος.*

ποντικάκι: μισσκοϊορό, ο (προφ.
με συνίζηση ιο).

ποντικός: μπαρό-μισσκί, ο (προφ.
με συνίζηση οι).

ποντίκι: μισσκί, ο (προφ. με
συνίζηση οι)

π.χ. τρασσάιλο κατάρ μισσκί =
φοβήθηκε από το ποντίκι, σαρ
μισσκί αστάρντιλαν = σαν ποντίκι
πιάστηκες, μισσκοϊά σι α(ν)ντό
κχερ = ποντίκια έχει μες στο σπίτι.

ποντικοκούραδο: μισσκοέσκο-
κφουλ, ο (πληθ. μισσκοένγκε-
κφουλά, ε).

ποντικοπαγίδα: (βλ. παγίδα).

ποντικότρυπα: μισσκοέσκι-χύβ, η.

ποντικοφάρμακο: μισσκοένγκο-
ιλάτσι, ο

π.χ. κι(ν)ντάν μισσκοένγκο-ιλάτσι;
= αγόρασες ποντικοφάρμακο;

ποντικοφωλιά: μισσκοένγκι-
ουβάβα, η (= ποντικιών φωλιά).

πονώ (αμετβ. ρ.): ντουκχάβ

π.χ. ντουκχάλ μο βας = πονάει το
χέρι μου, ντουκχάλ μο ντουμό =
πονάει η μέση μου, κάι ντουκχάς; =
πού πονάς;

(σ.α. συμπονώ, λυπάμαι) (βλ. και
λυπάμαι).

πονώ (α) (μετβ. ρ.): ντουκχαβάβ

π.χ. αγκαντάλ κάι μορές μαν
ντουκχαβές μαν, πολοκό μόρμαν =
έτσι όπως με τρίβεις με πονάς, πιο
ελαφρά τρίψε με, ντουκχαντάν λες
κανταλέ ορμπένσα = τον πόνεσες μ'
αυτά τα λόγια.

πονώ (β) (μετβ. ρ.):

ντουκχανταράβ

π.χ. σαρ ντουκχανταρντάν μαν του,
αγκαντάλ κα ντουκχανταράβ τουτ
με ντα = όπως με πόνεσες εσύ, έτσι
θα σε πονέσω κι εγώ.

πόπο!και ποπό! (επιφ.): άλε-άλε
(ομόηχο άλε άλε = έλα έλα, πάρε
πάρε)

π.χ. άλε-άλε! σο κερντά ο ντιλό! =
πόπο! τι έκανε ο τρελός (βλ. άλε
στο επιφ. α).

πορδή: κχαϊ, η

(υποκ.) κχαϊορί, η (προφ. με
συνίζηση ιο).

πορνεία: λουμπνιπέ, ο (βλ. και προστυχιά).

πορνείο: κερανάβα, η
π.χ. (κατάρα) κái κερανάβα τε περέλ κι τσχεί ντα τε σίρντες κε μπαλά = σε πορνείο να πέσει η κόρη σου και να τραβάς τα μαλλιά σου.

πορνεύω (αμετβ. ρ.):

λουμπνισαράβ.

πόρνη (α) : λουμπνί, η
π.χ. νά κα πιφρές καλέ λουμπνάσα = δεν θα περπατάς μ' αυτή την πόρνη, ντιλαρντάς τουτ η λουμπνί = σε τρέλανε η πόρνη (λουμπνί σ.α. πρόστυχη, λουμπνό = πρόστυχος).
Συνών. χαντζαντί = χαμούρα.

(υπόκ.) λουμπνορί, η.

πόρνη (β): οροσπούκα, η
π.χ. χαλά μαν καγιά οροσπούκα = μ' έφαγε αυτή η πόρνη.

Αντίθ. ναμουζλούκα = σεμνή, τίμια.

πόρτα (α): ουντάρ, ο
π.χ. πουτάρ ο ουντάρ = άνοιξε την πόρτα, τσαλαβάβ ο ουντάρ = χτυπά την πόρτα, κασστουνό ουντάρ = ξύλινη πόρτα.

πόρτα (β): καπούια (προφ. με συνίζηση ια) και καπία, η
π.χ. νασστί πουταράβ η καπούια = δεν μπορώ να ανοίξω την πόρτα.

πορτοκαλάδα: πορτοκαλάδα και πορτοκαλάντα, η

π.χ. πουτάρ μανγκέ γεκ πορτοκαλάδα τε παβ = άνοιξέ μου μια πορτοκαλάδα να πιω.

πορτοκάλι: πορτοκάλι, ο
π.χ. σσουκλό πορτοκάλι = ξινό πορτοκάλι (πληθ. πορτοκάλα, ε).

πορτοκαλί: πορτοκαλέσκο-ρένκι, ο (= πορτοκαλιού χρώμα).

πορτοκαλιά: πορτοκαλίν, η.

πορτούλα (α): ουνταρορό, ο.

πορτούλα (β): καπούϊσα και καπίισα, η.

πορτοφολάς: (βλ. τσαντάκιας).

πορτοφόλι (α): τζουλτάμο, ο
π.χ. χασαρντόμο τζουλτάμο = έχασα το πορτοφόλι μου.

πορτοφόλι (β): πορτοφόλι, ο
π.χ. λε κο πορτοφόλι = πάρε το πορτοφόλι σου.

πορτοφόλι (γ): τσά(ν)τα, η (βλ. και τσάντα)

π.χ. πφερντί παρέ σι κε ντάκι τσά(ν)τα = γεμάτο λεφτά είναι της μάνας σου το πορτοφόλι.

πορτοφόλι (δ): κισί, η
π.χ. κε μαμιάκι κισί σι πφερντί = το πορτοφόλι της γιαγιάς σου είναι γεμάτο.

(είδος γυναικείου πορτοφολιού που δένεται με υφασμάτινη ζώνη στη μέση. Το πορτοφόλι αυτό σήμερα το φορούν μόνο οι ηλικιωμένες (άνω των 50 ετών)).

(υποκ.) κισορί, η.

πόση: πιπέ, ο
π.χ. νάι πιμάσκε καβά παϊ = δεν είναι για πόση αυτό το νερό.

πόσιμος (επίθ.): πιμάσκο,-ι και πιμάσκο,-ι

π.χ. πιμάσκο παϊ = πόσιμο νερό.

πόσο (α) (επίρρ. και άκλ. αντων.): καζόμ, κάντιμπορ, σαμπόρ, γκάντιμπορ και κάντικιν και καμπόρ (σ.α. πόσος)

π.χ. καζόμ παρέ μανγκές; = πόσα λεφτά θέλεις; κάντικιν μπροσσένγκο σαν; = πόσο χρονών είσαι; γκάντιμπορ γκιβέ κα ατσχός κατέ; = πόσες μέρες θα μείνεις εδώ; καμπόρ μανγκές; = πόσο θέλεις;

(βλ. και τόσο)

πόσο (β) (επίρρ. και άκλ. αντων.): γκάντικιν και σομπόρ (σ.α. πόσος)

π.χ. γκάντικιν τζενέ αβιλέ; = πόσα άτομα ήρθαν; τζανές γκάντικιν μπουτ μανγκάβ τουτ! = ξέρεις πόσο πολύ σε αγαπώ!

πόσος: (βλ. και πόσο).

ποσότητα: μπουτιπέ, ο (από τη λέξη μπουτ = πολύ, πολύς) (σ.α. αφθονία).

ποσότητα: καμποριπέ, γκαντικινιπέ και καντικινιπέ, ο.

πόστα (η): πόστα (= ομάδα εργατών)

π.χ. μπαριλί αμαρί πόστα, αβιλέ αβέρ τζενέ ντα = μεγάλωσε η πόστα (ομάδα) μας, ήρθαν κι άλλα άτομα.

πόστο (το): πόστα, η (= θέση εργασίας).

π.χ. άτσι κάι κι πόστα του = μείνε στο πόστο σου εσύ.

ποταμάκι: λενορί και λεορί, η.

ποτάμι: λεν, η

π.χ. κ' αβές κάι λεν τε ναϊάς; = θα 'ρθεις στο ποτάμι να κολυμπήσουμε;, κα τζας κάι λεν τε ασταράς-ματσχέ = θα πάμε στο ποτάμι να ψαρέψουμε.

ποταμίσιος (επίθ.): λενάκο,-ι και λεάκο,-ι

π.χ. λεάκο πάι = ποταμίσιο νερό.

ποταμόψαρο: λενάκο-ματσχό και λεάκο-ματσχό, ο

πότε (επίρρ.): κána

π.χ. κána κα τζάσταρ; = πότε θα φύγεις;; νι τζανάβ κána κα ιρισάολ = δεν ξέρω πότε θα γυρίσει, κána αβιλάν; = πότε ήρθες; (βλ. και όποτε, όταν).

ποτέ (επίρρ.): ιτσ (κυριολ. καθόλου)

π.χ. ιτσ νασστί κα κερντόλ καβά κάι πφενές = ποτέ δεν θα γίνει αυτό που λες, ιτσ ιν αβιλό τε ντικχέλ μαν = ποτέ δεν ήρθε να με δει. (βλ. και καθόλου).

ποτηράκι: ποτιρίσι, ο.

ποτήρι: ποτίρι, ο

π.χ. χαλαβάβ ε ποτίρα = πλένω τα ποτήρια.

ποτήρι (με χερούλι από πλαστικό ή μέταλο): ναστράπα, η

π.χ. κάσκι σι καγιά ναστράπα; = ποιανού είναι αυτό το ποτήρι;

ποτίζω (α) (μετβ. ρ.): ποτισαράβ π.χ. ποτισαράβ ε λουλουγκιά = ποτίζω τα λουλούδια.

ποτίζω (β) (μετβ. ρ.): παϊ-τσχάβ (= νερό ρίχνω) και πάι-τσχαβ (= νερό ρίχνω)

π.χ. σσουκιλό ο κοπάτσι, τσχου λεσκέ εμπούκα παϊ = ξεράθηκε το δέντρο, πότισέ το λίγο.

πότισμα: ποτισαριπέ, ο

π.χ. ποτισαριπέ μανγκέν ε κοπάτσα = πότισμα θέλουν τα δέντρα.

ποτισμένος (μτχ.): ποτισαρντό,-ί

π.χ. ποτισαρντέ σι ε λουλουγκιά = ποτισμένα είναι τα λουλούδια.

ποτό: ιτσκία, η

π.χ. σόσκι ιτσία μανγκές τε πες; = τι ποτό θέλεις να πεις;

πού (ερωτημ. επίρρ.): κάι

π.χ. κάι σάνας; = πού ήσουν; κάταρ αβές; = από πού έρχεσαι; κάι γκελό; = πού πήγε; κάι ντικχλάν λε; = πού τον είδες;

(από πού; = κάταρ, π.χ. κάταρ γκελό; = από πού πήγε;) (βλ. και σε).

που (αντων. άκλ.): κάι

π.χ. κοτέ κάι πφε(ν)ντόμ τουκέ = εκεί που σου είπα, (φράση) κα μπιτσαλαβάβ τουτ κοτάρ κάι αβιλάν = θα σε στείλω από 'κει που ήρθες, τούσαν ο σεμπέτι κάι σίρνταβ ακανά = εσύ είσαι η αιτία που τραβάω (υποφέρω) τώρα.

(βλ. και σε).

πουθενά (επίρρ.): κχατέ(ν)ντε και κχάτινέ(ν)ντε

π.χ. νι κα τζας κχατέ(ν)ντε, κατέ κα ατσχός = δεν θα πας πουθενά, εδó θα μείνεις, ροντόμ λε κάι-αβέλα, νασστί ρακχαντόμ λε κχατέ(ν)ντε = τον έψαξα παντού, δεν τον βρήκα πουθενά.

πουκαμισάκι: α(ν)τεραβίσα, η και γκατορό, ο

π.χ. σσουκάρ σι κο γκατορό = ωραίο είναι το πουκαμισάκι σου.

πουκάμισο: α(ν)τεράβα, η και γκατ, ο

π.χ. χαρνέ-μπαϊένγκο γκατ = κοντομάνικο πουκάμισο, μπάρé-μπαϊένγκο γκατ = μακρυμάνικο πουκάμισο, κι(ν)ντόμ τουκέ α(ν)τεράβα = σου αγόρασα πουκάμισο (γκατ σ.α. ρούχο).

πουλάδα: πιλίτσα, η (βλ. κοιτοπουλάκι).

πουλαδίτσα: πιλιτσκίσα, η.

πουλάκι: τσιρικλορί, η.

πουλαράκι: κχουρορό, ο.

πουλάρι: κχουρό, ο.

πουλερικό: κχαϊνικανό, ο.

πουλερικά (τα): κχαϊνικανέ, ε (προήλθε από τη λέξη κχαϊνί = κότα).

πούλημα: μπικινιπέ, ο

π.χ. νάι μπικινιμάσκε καλά = δεν είναι για πούλημα αυτά.

Αντίθ. κινιπέ = αγοράσμα.

πουλημένος (μτχ.): μπικι(ν)ντό,-ί

π.χ. μπικι(ν)ντό σι ο κχερ = πουλημένος είναι το σπίτι.

Αντίθ. μπιμπικι(ν)ντό = απούλητος

πούληση: μπικινιπέ, ο

Αντίθ. κινιπέ = αγοράσμα.

πουλί: τσιρικλί, η

π.χ. (στίχοι από ποίημα Γ. Αλεξίου «Ε τσιρικλά» (= Τα πουλιά) σαρ τσιρικλά σι ε Ρομά, σα ε ντουνιαβάτε σίλεν πφαλά = σαν τα πουλιά είναι οι Τσιγγάνοι, σ' όλο τον κόσμο έχουν αδέρφια.

πουλιέμαι (α) (αμετβ. ρ.):

μπικί(ν)ντιαβ

π.χ. (φράση) με νι μπικί(ν)ντιαβ παρένγκε = εγώ δεν πουλιέμαι για χρήματα, νι μπικί(ν)ντιλε ε μανγκινά = δεν πουλήθηκαν τα εμπορεύματα.

Αντίθ. κι(ν)ντιάβ = αγοράζομαι.

πουλιέμαι (β) (αμετβ. ρ.):

μπικι(ν)ντισάαβ

π.χ. μπικι(ν)ντισάιλε ε μανγκινά = πουλήθηκαν τα εμπορεύματα.

πούλμαν: πούλμαν, η και πούλμαν, ο

π.χ. γκελόταρ πούλμανάσα = έφυγε με πούλμαν.

πουλμαντζής: πούλμαντζίο, ο.

πουλώ (μετβ. ρ.): μπικινάβ και μπικινάβ

π.χ. μπικινέλ πατέ κάι παζάρι = πουλάει ρούχα στο παζάρι,

μπικινάβ μο τομαφίλι = πουλάω το αυτοκίνητό μου, μπικινέλ πο κχέρ = πουλάει το σπίτι του, καβά μπικινέλ τουτ ντα κινέλ τουτ = αυτός σε πουλάει και σ' αγοράζει.

Αντίθ. κινάβ = αγοράζω.

πούντα: πού(ν)τα, η

π.χ. πού(ν)τα λιά ο χουρντό = πούντα πήρε (άρπαξε) το παιδί.

πούπουλα (τα): μπαλά, ε (κυριολ. μαλλιά, τρίχες)

π.χ. ε κχαϊνάκε μπαλά = της κότας τα πούπουλα.

πούστης: μπουλιάκο και

μπουλιντι(ν)ντό, ο.

πουστιά: πουσσλούκο, ο

π.χ. σόσκε κερντάν μανγκέ καβά πουσσλούκο; = γιατί μου έκανες αυτή την πουστιά;

πουτάνα: λουμπνί (σ.α. πρόστυχη) και οροσπούκα, η

π.χ. τζανές σο λουμπνί σι καγιά! = ξέρεις τι πουτάνα είναι αυτή!, μποζντού λεσκή ανάβα καγιά οροσπούκα = του χάλασε την οικογένεια αυτή η πουτάνα.

(υποκ.) λουμπνορί, η.

πουτανιά: λουμπνιπέ, λουμπνιπέ

(σ.α. προστυχιά, πορνεία) και οροσπουλούκο, ο

Αντίθ. ναμουζλούκο = σεμνότητα, τιμιότητα.

πουτανιάρης (ο): λουμπνό, λουμνό και οροσπουτζίο, ο

π.χ. τζανάβ σο οροσπουτζίο σαν! = ξέρω τι πουτανιάρης είσαι! (λουμνό και λουμπνό σ.α. πρόστυχος).

Αντίθ. ναμουζλίο = σεμνός, τίμιος.

πουτανίστικος (επίθ.):

λουμπνικανό, -ί, λουμνικανό, -ί και οροσπουκένγκο, -ι

π.χ. λουμπνικανό μακχιπέ κερντάς = πουτανίστικο βάνιμο (μακιγιάζ) έκανε, οροσπουκένγκο βουραηπέ σι καβά = πουτανίστικο ντύσιμο είναι αυτό (λουμπνικανό σ.α. πρόστυχος, π.χ. λουμπνικανέ όρμπε = πρόστυχα λόγια).

πράγμα (α): σσεί, ο

π.χ. νασστί ακχιαράβ σαρ κερντιλό καβά σσεί = δεν μπορώ να καταλάβω πώς έγινε αυτό το πράγμα, σαβέ σσέα σι καλά κάι κερές; ιν λατζάς; = τι πράγματα είναι αυτά που κάνεις; δεν ντρέπεσαι;, κίντε κε σσέα ντα τζάταρ = μάζεψε τα πράγματά σου και φύγε, καλέ σσεέσκε γκαντιμπόρ παρέ ντιάν; = γι' αυτό το πράγμα τόσα λεφτά έδωσες;

πράγμα (β) (άψυχο χειροπιαστό):

μανγκίν, ο (βλ. και προϊόν, εμπόρευμα, περιουσία, αγαθό (κάθε αντικείμενο))

π.χ. μινρέ μανγκινέσκε, κουμά(ν)ντα, νι κα κερές = για το δικό μου το πράγμα, κουμάντο, δε θα κάνεις.

πράγματα (τα): σσέα, ε (βλ. ομόηχο σσέα = ρούχα).

πράγματι (επίρρ.): έμντα και τσατσές

π.χ. σι έμντα γκαντιμπόρ λατσχό, σαρ πφενέν; = είναι πράγματι τόσο καλός, όσο λένε;

(βλ. και επίρρ. αλήθεια, όντως).

πραγματικά (επίρρ.):

τσατσουκανέστε

π.χ. καλαρντάς μο γκι, τσατσουκανέστε = μου μαύρισε την ψυχή, πραγματικά (βλ. και αληθινά).

πραγματικός (επίθ.):

τσατσουκανό,-ί

π.χ. καγιά σι η τσατσουκανί ιστορία = αυτή είναι η πραγματική ιστορία.

(βλ. και αληθινός).

Συνών. χάσι = γνήσιος.

Αντίθ. χοχαμντό = ψεύτικος, ψεύτης.

πραγματικότητα: τσατσουκανιπέ, ο

π.χ. πφενέν μπουτ, αμά κχόνικ ιν σικλιλό σο κερντιλό κάι τσατσουκανιπέ! = λένε πολλά, αλλά κανείς δεν έμαθε τι έγινε στην πραγματικότητα!

πραγματοποιημένος (μτχ.):

τσατσαρντό,-ί

Αντίθ. μπιτσατσαρντό = αππραγματοποίητος.

πραγματοποίηση: τσατσαριπέ, ο.

πραγματοποιώ (μετβ. ρ.):

τσατσαράβ

π.χ. ζόρι τσατσάρντον καλά σουνέ κάι κερές = δύσκολα πραγματοποιούνται αυτά τα όνειρα που κάνεις.

πρακτικά (επίρρ.): κεριμάσα (= με πράξη, με φτιάξιμο).

πρακτικός (επίθ.): κεριμάσκο, -ι.

πραμάτεια: μανγκίν, ο (= εμπόρευμα, προϊόν, περιουσία)

π.χ. μπικι(ν)ντάν σα κο μανγκίν; = πούλησες όλη την πραμάτεια σου; (βλ. και εμπόρευμα, προϊόν, περιουσία).

πράξη: κεριπέ, ο

π.χ. (στίχοι από ποίημα Γ. Αλεξίου «Ε κεριμάτα» (= Οι πράξεις) σικλάο ε μανουσσέν κατάρ λενγκέ κεριμάτα, νάα κατάρ λενγκέ όρμπε· κα χοχάντος = μάθε τους

ανθρώπους από τις πράξεις τους, όχι από τα λόγια τους· θα γελαστείς.

(βλ. και δημιουργία, φτιάξιμο).

Αντίθ. μπικεριπέ = απραξία, αδράνεια.

πράος: (βλ. ήπιος)

πραότητα: (βλ. ηπιότητα, βραδύτητα).

πρασινάδα: γεσσι(λ)λίκιο, ο
π.χ. σσουκάρ γεσσι(λ)λίκιο σι κατέ
= ωραία πρασινάδα έχει εδώ.
(σ.α. χλόη).

πρασινίζω (α) (αμετβ. ρ.):

γεσσι(λ)λενιάβ
π.χ. γεσσι(λ)λε(ν)ντί σα ο τχαν =
πρασίνισε όλος ο τόπος.

πρασινίζω (β) (αμετβ. ρ.): γεσσίλι-
κερντιάβ (= πράσινο-γίνομαι).

πρασινίζω (α) (μετβ. ρ.):

γεσσι(λ)λετιριάβ.

πρασινίζω (β) (μετβ. ρ.): γεσσίλι-
κεράβ (= πράσινο κάνω).

πράσιнос (άκλ. επίθ.): γεσσίλι

π.χ. γεσσίλι πφαμπάϊ = πράσινο
μήλο.

πράσο: πράσα, η και πράζο, ο

π.χ. τσχανάβ η πράσα = κόβω το
πράσο.

πρασόπιτα: πρασάκι-πλετσί(ν)τα, η
και πρασάκι-πετσί(ν)τα, η

π.χ. κα χας πρασάκι-πετσί(ν)τα; =
θα φας πρασόπιτα;

πρασόρυζο: πρασάσα-ρέζο, ο (= με
πράσο ρύζι)

π.χ. πρασάσα-ρέζο κερντόμ =
πρασόρυζο έφτιαξα.

πρασόφυλλο: πρασάκι-πατρίν, η.

πράττω (αμετβ. και μετβ.ρ.):
κεράβ

π.χ. λατσχό κερντάν = καλώς
έπραξες, ο νικοκίρι μανούζς
αγκαντάλ νι κερέλ = ο νοικοκύρης
άνθρωπος έτσι δεν πράττει.

(βλ. και κάνω, δημιουργώ, φτιάχνω
μετβ.)

πρέπει (απρόσ.ρ.): λαζύμ και πρέπι
π.χ. λαζύμ τε αβές τούντα = πρέπει
να 'ρθεις κι εσύ, έπρεπε τε τζάλας
βόντα = έπρεπε να πήγαινε κι
αυτός.

πρέσα: πρένσα, η.

πρεσαδόρος: πρένσατζίο, ο (σ.α.
ιδιοκτήτης πρέσας).

πρέφα: πρέφα, η

π.χ. λιά τουτ πρέφα = σε πήρε
πρέφα (δηλ. σε αντιλήφθηκε).

πρήζομαι (αμετβ. ρ.): σσουβλιάβ

π.χ. σσουβλιλί λεσκή τσχαμ =
πρήστηκε το μάγουλό του.

πρήζω (μετβ. ρ.): σσουβλιαράβ

π.χ. ε σινσάρα σσουβλιαρντέ λεσκό
μούι = τα κουνούπια του έπρηξαν
το πρόσωπο.

πρήξιμο (α): σσουβλιπέ, ο (σ.α.
εξόγκωμα).

πρήξιμο (β): σσουβλιαριπέ, ο

π.χ. σσουβλιαριπέ μανγκέν λεσκέ
γιακχά, για τε τχολ γκογκί =
πρήξιμο θέλουν τα μάτια του, για
να βάλει μυαλό.

πρηνηδόν: (βλ. μπρούμητα).

πρησμένος (α) (μτχ.): σσουβλό,-ί

π.χ. σσουβλό σι λεσκό βας =
πρησμένο είναι το χέρι του.

πρησμένος (β) (μτχ.):

σσουβλιαρντό, -ί

π.χ. σσουβλιαρντέ σι λεσκέ γιακχά
= πρησμένα είναι τα μάτια του.

πρίζα: μπρίζα, η

π.χ. κινγκέ βαστένσα νά αστάρ η
μπρίζα = με βρεγμένα χέρια μην
πιάνεις τη πρίζα.

πριζόλα: (βλ. μπριζόλα).

πριν από λίγο (επίρρ.): ντέμινγκ

π.χ. ντέμινγκ γκελόταρ = πριν από
λίγο έφυγε, ντέμινγκ χαλόμ, νι
μανγκάβ = πριν από λίγο έφαγα, δε
θέλω.

πριν (α) (επίρρ. και σύνδ.): πο

π.χ. *μανγκάβ τε ορμπισαράβ*
τουσά, πο τε τζάσταρ = θέλω να
σου μιλήσω, πριν να φύγεις.
 (βλ. και επίρρ. *πιο*).

πριν (β) (επίρρ. και σύνδ.): πριν
 π.χ. *πριν τε αβέλ βο, τζα του = πριν*
να έρθει αυτός, πήγαινε εσύ.

Συνών. σαρνί = προτού, δίχως.
Αντίθ. σονά και σορά = μετά,
ύστερα, έπειτα.

πριονάκι: μπουτσκιάσα, η.

πριόνι: μπουτσκία, η
 π.χ. *νι τσχινέλ καγιά μπουτσκία =*
δεν κόβει αυτό το πριόνι.

πριονίζω (μετβ. ρ.): μπουτσκιάσα-
 τσχινάβ (= με πριόνι κόβω).

π.χ. *μπουτσκιάσα-τσχινάβ ο*
κοπάτσι = πριονίζω το δέντρο.

πριονίσμα: μπουτσκιάσα-τσχινιπέ,
 ο (= με πριόνι κόψιμο).

πριονισμένος (μτχ.): μπουτσκιάσα-
 τσχι(ν)ντό,-ί (= με πριόνι
 κομμένος).

προαγωγός: νταβατζίο, ο.

προαίσθημα: μάλιμι, ο
 π.χ. *κερντιλό μανγκέ μάλιμι κάι κα*
κερντόλας καβά σσεί = μου έγινε
προαίσθημα ότι θα γινόταν αυτό το
πράγμα.

προάλλες (επίρρ.): κολγκιασά
 π.χ. *ντικχλέμ λες κολγκιασά = τον*
είδα τις προάλλες.

προαύλιο: ανγκλικνί-αβλία (=
 μπροστινή αυλή) και αβλία, η (=
 αυλή)

π.χ. *ε μεκτεπέσκι αβλία = το*
προαύλιο του σχολείου.

προβάλλομαι (α) (αμετβ. ρ.):
 σικανταράμαν

(βλ. και επιδεικνύομαι,
 αναδεικνύομαι).

προβάλλομαι (β) (αμετβ. ρ.):
 σικαντινάβαβ και σικαντισάαβ
 π.χ. *σικαντισάιλι μι μπουκί =*
προβλήθηκε η δουλειά μου (σ.α.

επιδεικνύομαι, φανερώνομαι,
αναδεικνύομαι).

προβάλλω (μετβ. ρ.): σικανταράβ
 π.χ. *σικανταρέλ πε μανγκινά =*
προβάλλει τα προϊόντα του.

(βλ. και επιδεικνύω, αναδεικνύω).

προβατάκι: μπακρορό, ο.

προβατίλα: μπακρένγκι-κοκία, η (=
 προβάτων μυρωδιά).

προβατίσιος (επίθ.): μπακρανό,-ί
 π.χ. *μπακρανό μας = προβατίσιο*
κρέας.

προβατίνα: μπακρί, η.

πρόβατο: μπακρό και μπρακό, ο
 π.χ. *καζόμ μπακρέ σίτουτ; = πόσα*
πρόβατα έχεις; (σ.α. αρνί).

προβεβλημένος: (βλ.
 αποκαλυμμένος).

πρόβειος (επίθ.): μπακρέσκο,-ι
 π.χ. *μπακρέσκο σουτί = πρόβειο*
γάλα, μπακρέσκο τφουτ = πρόβειο
γιαούρτι.

προβιά: μπακρέσκι-μορκχί, η (=
 προβάτου δέρμα).

πρόβλημα: πρόβλιμα, ο
 π.χ. *σαβό πρόβλιμα σίτουτ; πφεν*
μανγκέ = τι πρόβλημα έχεις; πες
μου.

Συνών. ζορλούκο = δυσκολία.

προβολή: σικανταριπέ, ο
 π.χ. *σικανταριπέ μανγκέν ε*
μανγκινά = προβολή θέλουν
(χρειάζονται) τα προϊόντα.

(βλ. και επίδειξη, ανάδειξη).

πρόγραμμα: πρόγραμμα και
 πρόγκραμα, η.

πρόδηλος: (βλ. φανερός (β)).

προδίδομαι (αμετβ.ρ):
 πφουκάντιαβ

π.χ. *πφουκάντιλο κατάρ πι ρομνί =*
προδόθηκε από τη γυναίκα του.

προδίδω (μετβ. ρ.): πφουκαβάβ
 π.χ. *σόςκε πφουκαντάν μαν; =*
γιατί με πρόδωσες;,, κα πφουκαβάβ
τουτ κάι σσεραλέ = θα σε προδώσω
στους αστυνομικούς.

προδίδω (ή μαρτυρώ τον εαυτό μου): πφουκαβάμαν (μέσο ή αυτοπαθές ρ.)

π.χ. ιτσ γκογκί νάι τουτ κόρκορι πφουκαβέστουτ = καθόλου μυαλό δεν έχεις, μόνος σου προδίδεις τον εαυτό σου.

προδομένος (μτχ.): πφουκαντό,-ί π.χ. (τίτλος ποιήματος Γ. Αλεξίου) «ε πφουκαντέ σουνέ» = «τα προδομένα όνειρα».

προδοσία: πφουκαηπέ, ο π.χ. ο πφουκαηπέ σι νάι λατσχό σσέι = η προδοσία δεν είναι καλό πράγμα (καλή πράξη).

προδότης (α): πφουκαμντό, ο.

προδότης (β): πφουκαμτζίο, ο π.χ. μπουτ πφουκαμτζίο σαν = πολύ προδότης είσαι.

Συνών. αφιάβα = ρουφιάνος.

προδότηρια (α): πφουκαμντί, η.

προδότηρια (β): πφουκαμτζίκα, η

Συνών. αφιάβκα = ρουφιάνα.

πρόδωμα: (βλ. προδοσία).

προεδρίνα: πρόιντορόσκα, η και προϊντορίνκα, η.

πρόεδρος: πρόιντορόζι και πρόιντορο, ο.

προειδοποιώ (μετβ. ρ.): αμπέρι-νταβ (= είδηση δίνω) (σ.α. ειδοποιώ, ενημερώνω)

π.χ. αμπέρι-νταβ τουτ, αβέρ φαρέ τε να κερές καβά, σόσκε κα χάσαμεν = σε προειδοποιώ, άλλη φορά να μην το κάνεις αυτό, γιατί θα μαλώσουμε.

(βλ. και ειδοποιώ).

προθεσμία (α): βαντάβα, η

π.χ. ντιάς μαν ντούι γκιβέ βαντάβα = μου έδωσε δυο μέρες προθεσμία.

προθεσμία (β): μουσαντάβα, η

π.χ. εκ αφτάβα μουσαντάβα νταβ τουτ = μια βδομάδα προθεσμία σου δίνω.

προίκα: τσεήζι, ο

π.χ. κεράβ τσεήζι με τσχάκε = φτιάχνω προίκα για την κόρη μου.

(υποκ.) τσεηζίσι, ο.

προϊόν: μανγκίν, ο

π.χ. ντασικανέ μανγκινά = ελληνικά προϊόντα, λατσχό μανγκίν σι καβά = καλό προϊόν είναι αυτό.

(βλ. και εμπόρευμα, περιουσία).

πρόκα: (βλ. καρφί).

προκαλώ (μετβ. ρ.): κερνταράβ (= κάνω να γίνει-ουν, κάνω να φτιαχτεί-ουν, κάνω να κάνει-ουν, βάζω να φτιάξει-ουν, βάζω να κάνει-ουν, σ.α. κατασκευάζω)

π.χ. κερνταράβ τσινγκάρ = προκαλώ καβγά, κα κερνταράβ μο τομαφίλι = θα βάλω να φτιάξουν το αυτοκίνητό μου, κα κερνταράβ κχερ = θα χτίσω (θα βάλω να χτίσουν) σπίτι, κα κερνταράβ τουτ κάι κο ντατ = θα βάλω τον πατέρα σου να σε κάνει (δείρει).

προκαταβάλλω (μετβ. ρ.): ανγκλάλ-νταβ (= από μπροστά δίνω).

π.χ. καζόμ παρέ ντιάν ανγκλάλ για τε λες ο τομαφίλι; = πόσα χρήματα προκατέβαλες για να πάρεις το αυτοκίνητο;

(βλ. και απαντώ).

προκόβω (αμετβ. ρ.): προκοπία-ντικχάβ (= προκοπή βλέπω).

π.χ. γκελό α(ν)ντί Αλαμάνια ντα προκοπία-ντικχλάς = πήγε στη Γερμανία και πρόκοψε.

Συνών. ανγκλέ-τζαβ = προχωρώ αμετβ., προοδεύω.

προκοπή: προκοπία, η

π.χ. γκαντικίν μπροσσά μπουκί-κερές, κάι κι προκοπία; = τόσα χρόνια δουλεύεις, πού είναι η προκοπή σου;

προλαβαίνω (α) (αμετβ. και μετβ.ρ.): ρεσαβάβ και ετισστιρίαβ

π.χ. κα ετισστιρίολ τε αβέλ; = θα προλάβει να έρθει;

προλαβαίνω (β) (αμετβ. και μετβ.ρ.): ρεσάβ

π.χ. κα τζάλταρ ο τιρένο, ναςς τε ρεσές λε = θα φύγει το τρένο, τρέχα να το προλάβεις.

(ρεσάβ κυριολ. φτάνω).

πρόμαχος: (βλ. σωματοφύλακας).

προξενείο: κόνσολοζλούκο, ο.

προξενεμένη: μανγκλανταρντί, η

π.χ. μανγκλανταρντί σι καιά τσχορί νά αστάρντο λάσα = προξενεμένη είναι αυτή η κοπέλα μην την πειράξεις.

προξενεύω (μετβ. ρ.):

μανγκλανταράβ

π.χ. καλέ τσχορά κα μανγκλανταρέν μανγκέ αϊράτ = αυτή την κοπέλα θα μου προξενέψουν απόψε.

προξενήτρα: (βλ. κουμπάρα (β)).

προξενιά: (βλ. προξενιό).

προξενιό: μανγκλανταριπέ, ο

π.χ. μανγκλανταριμάσα εβλε(ν)ντί = με προξενιό παντρεύτηκε.

πρόξενος: κόνσολόζι, ο

π.χ. ε Ιταλιανένγκο κόνσολόζι σι καβά = των Ιταλών ο πρόξενος είναι αυτός.

προοδευμένος: (βλ. προχωρημένος).

προοδεύω (αμετβ. ρ.): ανγκλέ-τζαβ (= μπροστά πηγαίνω, βλ. και προχωρώ αμετβ.)

π.χ. κάνα ασσουνάβ κάι τζας-ανγκλέ, μο γκι πουτάρντολ = όταν ακούω που προοδεύεις, η ψυχή μου ανοίγει.

Συνών. προκοπία-νικχάβ = προκόβω.

πρόδος: (βλ. προχώρημα).

πρόπερσι (επίρρ.): πόπερσι

π.χ. πόπερσι γκελόμας κοτέ = πρόπερσι είχα πάει εκεί.

πρόπερσινος (επίθ.): πόπερσουτνο, -ι και πόπερσιτνο, -ι

π.χ. πόπερσουτνο γιβέ(ν)τ = ο προπέρσινος χειμώνας.

προσβάλλω (μετβ. ρ.):

λατζανταράβ (κατά λέξη ντροπιάζω)

π.χ. λατζανταρντάν λες κανταλέ ορμπένσα κάι πφε(ν)ντάν λεσκέ = τον πρόσβαλες μ' αυτά τα λόγια που του είπες, ακανά κερντιλό κο γκι κάι λατζανταρντάν λε; = τώρα έγινε η ψυχή σου που τον πρόσβαλες;

(βλ. και ντροπιάζω, ταπεινώνω, εξευτελίζω).

Συνών. ρεζίλι-κεράβ = ρεζιλεύω.

προσβεβλημένος (μτχ.):

λατζανταρντό, -ί

π.χ. λατζανταρντέ μόσα, σαρ τε ικλάβ ανγκλά ντουνιάβα; = με προσβεβλημένο πρόσωπο, πώς να βγω μπροστά στον κόσμο;

(βλ. και ντροπιασμένος, ταπεινωμένος, εξευτελισμένος).

προσβλητικός (επίθ.):

λατζανταριμάσκο, -ι

π.χ. λατζανταριμάσκε πφερασά = προσβλητικά λόγια.

προσβολή: λατζανταριπέ, ο

(βλ. και ντρόπιασμα, ταπείνωση, εξευτελισμός).

προσδένομαι (αμετβ. ρ.):

πφά(ν)νταμαν (κυριολ. κλείνω εμένα, κλείνομαι, σ.α. δένομαι, κουμπώνομαι).

προσδένω (μετβ. ρ.): πφά(ν)νταβ (κυριολ. κλείνω μετβ., σ.α. δένω, βουλώνω).

προσδοκία (α): ασσουγκιαριπέ και ασιγκιαριπέ, ο

(βλ. και αναμονή).

προσδοκία (β): μπεκλεμέκο, ο (= αναμονή, προσμονή, σ.α. καρτερία).

προσδοκώ (α) (μετβ. ρ.):

ασσουγκιαράβ και ασιγκιαράβ (βλ. και περιμένω, αναμένω).

προσδοκώ (β) (μετβ. ρ.): μπεκλέαβ (= περιμένω, αναμένω, προσμένω, σ.α. καρτερώ)

π.χ. σο μπεκλέος αβέρ τε κεράβ τούκε; = τι προσδοκάς άλλο να κάνω για σένα;

προσδοκώμενος: (βλ. αναμενόμενος).

προσεγγίζομαι: (βλ. αμετβ. πλησιάζω).

προσεγγίζω: (βλ. μετβ. πλησιάζω).

προσέγγιση: (βλ. πλησίασμα).

προσέρχομαι (αμετβ. ρ.): αβάβ (= έρχομαι)

π.χ. αβάβ και μακεμάβα = προσέρχομαι στο δικαστήριο.

προσευχή: μολισαριπέ, ο (βλ. και παρακάλεσμα).

προσεύχομαι (αμετβ. και μετβ.ρ.): μολισαράβ (βλ. και παρακαλώ).

προσέχω (α) (αμετβ. και μετβ.ρ.): κο(λ)λάιαβ (προφ. με συνίζηση ια).

π.χ. τε κο(λ)λάιος ε χουρντέν = να προσέχεις τα παιδιά, κο(λ)λά τουτ οπρά ντρομ = πρόσεχε πάνω στο δρόμο.

προσέχω (β) (αμετβ. και μετβ.ρ.): ντικχάβ (κυριολ. κοιτάζω, βλέπω) (σ.α. φροντίζω, εξετάζω, παρατηρώ, παρακολουθώ)

π.χ. ντικ τε να χοχαβέλ τουτ = πρόσεχε να μη σε ξεγελάσει.

πρόσθεση: πρόσθεσι, η

π.χ. τζανές τε κερές πρόσθεσι; = ξέρεις να κάνεις πρόσθεση;

προσθέτω (μετβ. ρ.): προσθεσαράβ *Συνών. τχαβ = βάζω, τοποθετώ, προσθέτω (ομόηχο τχαβ = κλωστή, πλένω).*

Αντίθ. ικαλάβ = βγάζω, αφαιρώ, παράγω.

πρόσθιος: (βλ. μπροστινός).

προσκάλεσμα (α): τσινγκαρντιπέ, ο (βλ. και κάλεσμα).

προσκάλεσμα (β): νταβετλεμέκο, ο.

προσκαλεσμένος (α) (μτχ.):

τσινγκαρντό,-ί

(βλ. και καλεσμένος).

Αντίθ. μπιτσινγκαρντό =

απροσκάλεστος, ακάλεστος.

προσκαλεσμένος (β) (μτχ. ως

επίθ.): νταβετλίο, -ίκα (σ.α.

καλεσμένος)

π.χ. νταβετλίο σομ και λεσκό μπιάβ = προσκαλεσμένος είμαι στο γάμο του.

προσκαλώ (α) (μετβ. ρ.):

τσινγκάρνταβ

(βλ. και καλώ).

προσκαλώ (β) (μετβ. ρ.):

νταβετλέαβ

π.χ. νταβετλέαβ τουτ και μο μπιάβ = σε προσκαλώ στο γάμο μου (νταβέτι = δεξίωση).

πρόσκληση: (βλ. προσκάλεσμα).

προσμένω (μετβ. ρ.): ασιγκιαράβ και ασσουγκιαράβ

π.χ. ασσουγκιαράβ λεσκό αβιπέ = προσμένω τον ερχομό του.

(σ.α. αναμένω, περιμένω, προσδοκώ).

προσμονή: ασιγκιαριπέ και ασσουγκιαριπέ, ο

(σ.α. αναμονή, προσδοκία).

προσοχή (α): κο(λ)λαμάκο, ο

π.χ. καλά μπουκιά μανγκέν

κο(λ)λαμάκο = αυτές οι δουλειές θέλουν προσοχή.

προσοχή (β): ντικχιπέ, ο (κυριολ.

κοίταγμα, βλέμμα) (σ.α. φροντίδα, εξέταση, παρατήρηση, παρακολούθηση)

Αντίθ. μπιντικχιπέ = απροσεξία, αβλεψία.

πρόσοψη: ανγκλιπέ, ο (ανγκλέ = μπροστά)

Συνών. μούι = πρόσωπο, στόμα, φάτσα.

προσόψι: μόσκι-πετσέτα, η (κυριολ. προσώπου πετσέτα)
προσπάθεια: ζαμέτι, ο (κυριολ. κόπος)
 π.χ. κερ εκ ζαμέτι = κάνε μια προσπάθεια.
προσπαθώ (αμετβ. ρ.): μαράμαν
 π.χ. κε λατσχιάσκε μαράμαν = για το καλό σου προσπαθώ.
 (βλ. και λήμμα παιδεύομαι).
προσπέραση: (βλ. προσπέρασμα).
προσπέρασμα: νακχαηπέ (= πέρασμα)
 π.χ. τε ντικχέσας σαό νακχαηπέ κερντά αμέν ε τομαφιλέσα, κα ντιλάουσας! = αν έβλεπες τι προσπέρασμα μας έκανε με το αυτοκίνητο, θα τρελαινόσουν!
προσπερνώ (μετβ. ρ.): νακχαβάβ (= περνώ (μετβ.))
 π.χ. καλέ τομαφιλέσα κάι κι(ν)ντόμ ακανά, νασστί νακχαβές μαν = μ' αυτό το αυτοκίνητο που αγόρασα τώρα, δεν μπορείς να με προσπεράσεις.
προσποιούμαι (μετβ. ρ.): κεράμαν (= κάνω τον εαυτό μου, κεράβ = κάνω, μαν = εμένα, σ.α. καμώνομαι, παριστάνω, υποκρίνομαι, υποδύομαι)
 π.χ. κερέλπες ντιλό = προσποιείται τον τρελό.
προστάτης: (βλ. σωματοφύλακας).
πρόστιμο: πρόστιμο, ο
 π.χ. ο τροχονόμο τσχι(ν)ντά μανγκέ πρόστιμο = ο τροχονόμος μου έκοψε πρόστιμο.
προστυχιά (α): λουμπνιπέ, ο και λουμπνιπέ, ο (σ.α. πουτανιά, πορνεία)
 (βλ. και πορνεία).
προστυχιά (β): εντεπσιζλίκο, ο
Αντίθ. ναμουζλούκο = σεμνότητα, τιμιότητα.
προστυχοδουλειά: λουμπνικανί-μπουκί, η

π.χ. μουκ καγιά-λουμπνικανί μπουκί = παράτα αυτή την προστυχοδουλειά.
Συνών. κχα(ν)ντινί-μπουκί = βρωμοδουλειά.
προστυχόλογα (τα) (α): λουμπνέ-όρμπε, ε.
προστυχόλογα (τα) (β): λουμπνικανέ-όρμπε, ε και λουμπνικανέ-όρμπε, ε.
 π.χ. νά κα φφενές λουμπνικανέ-όρμπε = δεν θα λες προστυχόλογα.
Συνών. κχα(ν)ντινιέ-όρμπε = βρωμόλογα.
προστυχόλογα (τα) (γ): εντεπσιζι-πφερασά, ε.
πρόστυχος (α) (επίθ.): λουμπνό,-ί και λουμπνό, -ί
 π.χ. μπουτ λουμπνό σαν = πολύ πρόστυχος είσαι (λουμπνό και λουμπνό σ.α. πουτανιάρης, λουμπνί και λουμπνί σ.α. πουτάνα, πόρνη).
Συνών. χαντζαντό = χαμούρης.
πρόστυχος (β) (επίθ.): εντεπσιζι-ίσκα
 π.χ. νάι σαν λατσχό μανούσς, εντεπσιζι σαν = δεν είσαι καλός άνθρωπος, πρόστυχος είσαι.
Αντίθ. ναμουζλίο = σεμνός, τίμιος
προσφέρομαι (αμετβ. ρ.): ντι(ν)ντιάβ και ντάμαν (κυριολ. δίνομαι σ.α. αφιερώνομαι, αφοσιώνομαι).
προσφέρω (μετβ. ρ.): νταβ (= δίνω)
 π.χ. σο ντιάν μαν τζι ακανά; = τι μου πρόσφερες μέχρι τώρα;
προσφορά: ντιπέ, ο (= δόσιμο).
προσωπάκι: μουϊορό, ο (προφ. με συνίζηση ιο)
 π.χ. σαό σσουκάρ μουϊορό σι ε χουρντέ! = τι όμορφο προσωπάκι έχει το μωρό!
 (βλ. και στοματάκι).
πρόσωπο: μούι, ο (προφ. με συνίζηση ούι)

π.χ. χαλαβάβ μο μουί = πλένω το πρόσωπό μου, κος κο μουί = σκούπισε το πρόσωπό σου, νάι μαν μουί τε ικλάβ ανγκλά λέστε = δεν έχω πρόσωπο να βγω μπροστά του. (βλ. και στόμα)

προτιμώ (μετβ. ρ.): μανγκάβ (= θέλω, αγαπώ, ζητώ, επιθυμώ, απαιτώ, χρειάζομαι)

π.χ. σαρ μανγκές η καϊάβα; γκουγλί ή κερκί; = πώς προτιμάς τον καφέ; γλυκό ή πικρό;

προτού (σύνδ.): σαρνί

π.χ. σαρνί αβές του νταά, με πφε(ν)ντόμας λέσκε = προτού έρθεις εσύ ακόμα, εγώ του είχα πει. (βλ. και δίχως, χωρίς να).

προφανής: (βλ. φανερός (β)).

πρόφαση: (βλ. αφορμή).

προφέρω (μετβ.ρ.): πφενάβ (κυριολ. λέω, σ.α. διηγούμαι, αποκαλώ).

προφήτης: πεηγκανμπέρι, ο.

προφορικά (επίρρ.): μόσα (= με στόμα)

π.χ. μόσα κερνταμούς α(ν)νασσμάβα = προφορικά κάναμε συμφωνία.

προφορικός (επίθ.): μόσκο, -ι (= στόματος).

προφταίνω (α) (αμετβ. και μετβ.ρ.): ρεσαβάβ (σ.α. προλαβαίνω) (ρεσάβ = φτάνω).

προφταίνω (β) (αμετβ. και μετβ.ρ.): ετισστιρίαβ
π.χ. γκαντικίν μαστράφορα κάι τε ετισστιρίαβ τε ποκινάβ λεν; = τόσα έξοδα πού να προφτάσω να τα πληρώσω; (σ.α. προλαβαίνω).

προφυλακτικό: καπότα, η.

προχθές (επίρρ.): ποέρακι
π.χ. ποέρακι αβιλόμ = προχθές ήρθα, ποέρακι γκελόταρ = προχθές έφυγε.

προχθесινός (επίθ.): ποέρακιτνο, -ι.

προχώρημα: αγνκλέ-τζιπέ, ο (= μπροστά πηγεμός)

Αντίθ. παπαλέ-τζιπέ = οπισθοδρόμηση, οπισθοχώρηση.

προχωρημένος (μτχ.): ανγκλέ-τζι(ν)ντό, -ί (= μπροστά πηγαίμενος)

Αντίθ. παπαλέ-τζι(ν)ντό = οπισθοδρομικός, οπισθοχωρημένος.

προχωρώ (αμετβ. ρ.): ανγκλέ-τζαβ (= μπροστά πηγαίνω)

π.χ. (στίχοι από ποίημα Γ. Αλεξίου «Ο τραηπέ» (= Η ζωή) τε τζας-ανγκλέ πφενέλ τουκέ ο τραηπέ τε αβές ντα μπι τσανγκένγκο = να προχωράς σου λέει η ζωή κι ας είσαι χωρίς πόδια. (βλ. και προοδεύω)

Συνών. παπαλέ-τζαβ = οπισθοχωρώ, οπισθοχωρώ.

προχωρώ (μετβ. ρ.): ανγκλέ-ινγκαράβ (ανγκλέ = μπροστά, ινγκαράβ = πηγαίνω μετβ.) (σ.α. προωθώ).

προωθημένος (μτχ.): αγνκλέ-ινγκαρντό, -ί

Συνών. ανγκλέ-τζι(ν)ντό = προχωρημένος.

προώθηση: ανγκλέ-ινγκαριπέ, ο.

προωθώ (μετβ. ρ.): ανγκλέ-ινγκαράβ (ανγκλέ = μπροστά, ινγκαράβ = πηγαίνω μετβ.) (σ.α. μετβ. προχωρώ).

πρώην (επίρρ.): ίλκι

π.χ. καβά σι λακό ίλκι ρομ = αυτός είναι ο πρώην άντρας της, ίλκι με αβιλόμ = πρώτα εγώ ήρθα. (σ.α. πρώτα).

προθυπουργός (η):

προθιπουργόσκα, η

προθυπουργός (ο): προθιπουργόζι, ο.

πρωί: σαμπά

π.χ. τζαβ τε πασσιτιάβ, σαμπάλην κα ουσστάβ ερκέν = πάω να

κοιμηθώ, το πρωί θα σηκωθώ
νωρίς, σαμπαχτάν νι χαλόμ
κχάντσικ, μοκχάιλομ = από το
πρωί δεν έφαγα τίποτα, πείνασα.
(α) σαμπάλαην = το πρωί
π.χ. άβ σαμπάλαην = έλα το πρωί
(β) σαμπαχτάν = από το πρωί
π.χ. σαμπαχτάν τζί η ρατ = από το
πρωί έως το βράδυ

(γ) σαμπά-σαμπά = πρωί-πρωί
π.χ. σαμπά-σαμπά αβιλό = πρωί-
πρωί ήρθε.).

πρωινός (επίθ.): σαμπαουτνό,-ί και
σαμπαλινάκο,-ι

π.χ. σαμπαουτνί μπουκί = πρωινή
δουλειά, σαμπαλινάκι καϊάβα νταά
νι πιλόμ = πρωινό καφέ ακόμη δεν
ήπια.

*Αντίθ. ρακιάκο και ρατάκο =
βραδινός, νυχτερινός.*

πρώτα (επίρρ.): πεσσίμ και
πεσσί(ν)τ

π.χ. πεσσίμ με αβιλόμ ντα σορά
καβά = πρώτα εγώ ήρθα και ύστερα
αυτός, πεσσίμ τε ντικχάς αμαρέ
μπουκιά = πρώτα να κοιτάξουμε τις
δουλειές μας, πεσσίμ νι κερντόνας
καλά = πρώτα δεν γινόντουσαν
αυτά.

Συνών. μπασστάν = αρχικά.

*Αντίθ. σορά και σονά = ύστερα,
μετά, έπειτα.*

πρωταπριλιά: χοχαημάσκο-γκιβέ,
ο (κατά λέξη για ψέμα μέρα).

πρωτεύουσα: εν-μπαρί-κασαμπάβα
και ένι-μπαρί-κασαμπάβα, η (= η
πιο μεγάλη πόλη)

π.χ. ε Γιουνανιστανέσκι εν-μπαρί-
κασαμπάβα σι η Ατίνα = της
Ελλάδας η πρωτεύουσα είναι η
Αθήνα.

πρωτευουσιάνος (επίθ.):

κασαμπαλίο, -ούκα (σ.α. κάτοικος
πόλης).

πρωτιά: γεκουτνιπέ, ο.

πρωτομαγιά: γεκ-μάηζι, ο.

πρώτος (τακτ. αριθμητ. επίθ.):

γεκουτνό,-ί.

πρωτοχροινιά: νεβό-μπροζς (= νέο
έτος) και νεβό-μπρεζς, ο (= νέο
έτος).

π.χ. πφαγκέ γκέσα κα κεράβ ο
νεβό-μπροζς = με σπασμένη ψυχή
θα

κάνω την πρωτοχροινιά.

πρωτύτερα (επίρρ.): ντέμινγκ

π.χ. ντέμινγκ αβέρ πφενέσας =
πρωτύτερα άλλα έλεγες.

πρωτύτερος (επίθ.): ντεμινκνό,-ί

πτήση: ουτσμακό, ο (= πέταγμα)

π.χ. ε τιαραβάκο ουτσμακό = η
πτήση αεροπλάνου.

πτώμα: (βλ. λέσι).

πτώση: περιπέ, ο (= πέσιμο)

Αντίθ. ουσσιπέ = σηκωμός, έγερση.

πυκνά: (βλ. πυκνός).

πυκνός (α) (μτχ. ως επίθ.):

πφερντό, -ί (= γεμάτος, πλήρης,
γεμισμένος, συμπληρωμένος)

π.χ. μπουτ πφερντέ σι λεσκέ μπαλά
= πολύ γεμάτα (πυκνά) είναι τα
μαλλιά του.

πυκνός (β) (άκλ. επίθ. και επίρρ.):

σϋκι (σ.α. πυκνά, συχνά, συχνός)

π.χ. μπουτ σϋκι σας με μπαλά,
κάνα σόμας τερνό = πολύ πυκνά
ήταν τα μαλλιά μου, όταν ήμουν
νέος, κατάρ ο μπουτ σϋκι χαλαηπέ
κε μπαλά σανιλέ = από το πολύ
πυκνό (συχνό) λούσιμο τα μαλλιά
σου λέπτυναν, σϋκι-σϋκι, νι κα τζας
κái λεσκό κχερ = πυκνά-πυκνά
(συχνά-συχνά), δε θα πας στο σπίτι
του.

πύον: φρουμπ και φρουμ(π), η

π.χ. η γιαράβα κιντάς φρουμπ = η
πληγή μάζεψε πύον.

πύραυλος: πίραβλο, ο

π.χ. ντε μαν εκ πίραβλο
ντο(ν)ντουρμάβα = δώσ' μου ένα
πύραυλο παγωτό.

πυρίτιδα: (βλ. μπαρούτι).

πυρετός (α): πιρετό, ο

π.χ. ασταρντά μαν πιρετό = μ' έπιασε πυρετός, φουλιλό ο πιρετό;
= κατέβηκε ο πυρετός;

πυρετός (β): γιακ, η (κυριολ.

φωτιά, ομόηχο γιακ = μάτι)

π.χ. γιακ φαμπόλ ο χουρντό =
φωτιά καίει (πυρετό έχει) το παιδί.

πυρετός (γ): γκιανγκϋ(ν)νϋκο, ο.

πυρκαγιά: μπαρί-γιακ, η (= μεγάλη φωτιά).

πυρόλιθος: τσακμακέσκο-μπαρ, ο
(κυριολ. τσακμακόπετρα).

πυροσβέστης: γιανγκϋντζίο, ο

π.χ. αβιλέ ε γιανγκϋντζία ντα
μουνταρντέ η γιακ = ήρθαν οι
πυροσβέστες και έσβησαν τη
φωτιά.

πυροστιά: πυρυστύα, η (τα υ προφ.
όπως το γαλλικό u)

π.χ. α(ν)ντά η πυρυστύα = φέρε την
πυροστιά.

πώληση: (βλ. πούλημα).

πωλούμαι: (βλ. πουλιέμαι).

πωλώ: (βλ. πουλώ).

πως (σύνδ.): κάι

π.χ. πφε(ν)ντά κάι νι κα τζαλ = είπε
πως δεν θα πάει.

(βλ. και σε, όπου, που, πού, ότι).

πώς (επίρρ. ερωτημ.): σαρ

π.χ. σαρ πφενέν τούκε; = πώς σε
λένε;; σαρ πιντζάρντιλαν καλέσα; =
πώς γνωρίστηκες μ' αυτόν;; σαρ σι
κο ντατ; = πώς είναι ο πατέρας
σου;; σαρ αβιλάν; = πώς ήρθες;;
σαρ τε κερντόλ; = πώς να γίνει;;
σερές σαρ σας καβά κάι πο τερνιπέ;
= θυμάσαι πώς ήταν αυτός στα
νιάτα του;

(βλ. και σαν (μόρ.)).